

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА і ОБОРОНА

№ 2 (74)

2006

Засновник і видавець:

**УКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА РАЗУМКОВА**

Генеральний директор   Анатолій Рачок
Головний редактор   Людмила Шангіна
Макет   Олександр Москаленко
Техніко-комп'ютерна
підтримка   Антон Дижин

Журнал зареєстровано в Державному
комітеті інформаційної політики України,
свідоцтво КВ № 4122

Журнал видається українською
та англійською мовами
Загальний тираж
3800 примірників

Адреса редакції:
01034, м. Київ, вул. Володимирська, 46
офісний центр, 5-й поверх
тел.: (380 44) 201-11-98
факс: (380 44) 201-11-99
e-mail: info@uceps.com.ua
веб-сторінка: <http://www.uceps.org>

При використанні матеріалів
посилання на журнал
«Національна безпека і оборона»
обов'язкове

Редакція може не поділяти точки зору авторів

Фотографії:
Укрінформ – обкладинка, стор. 6,17,21,
24,40,43,47
Київпрес фото – стор. 10
Kiev2000 – стор. 11
PhotoUA – стор. 12,19,20,22,30,36

© Центр Разумкова, 2006

Видання журналу здійснено за фінансового сприяння
Національного Фонду підтримки демократії (США)

ЗМІСТ

ПРОЕКТИ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА КИЄВА	2
1. МІСІЯ ТА ЦІЛІ МІСТА КИЄВА	4
2. ВИХІДНІ УМОВИ: ОТОЧЕННЯ І СПРОМОЖНІСТЬ	6
3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ	15
4. ОКРЕМІ ЗАХОДИ З РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ	20

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про місто Київ – самоврядну територію, столицю України.....	23
---	----

КІЯНИ ПРО МІСТО І МІСЬКЕ ВРЯДУВАННЯ: ОЦІНКИ СТАНУ І БАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ .....

39

ЖИТЕЛІ МІСТ-СУПУТНИКІВ КИЄВА ПРО УЧАСТЬ ГРОМАДИ В МІСЬКОМУ САМОВРЯДУВАННІ, ПРІОРИТЕТИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТОЛИЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО РЕГІОНУ .....

56

Проект виконується в рамках "Програми радників з державної політики на підтримку реформ в Україні" керованої Канадським бюро міжнародної освіти (CBIE) за фінансової підтримки Канадської агенції з міжнародного розвитку (CIDA)

Умови отримання журналу – на нашій веб-сторінці:
<http://www.uceps.org/magazine>.

Дискусії останнього часу (навколо створення Столичного регіону, змін організації самоврядування, скорочення кількості міських районів тощо), а також сама ситуація у м.Києві засвідчують потребу у формулюванні концептуальних засад розвитку міста та вироблення на цій основі його стратегії¹.

Тому на замовлення Київської міської державної адміністрації Центром Разумкова за допомоги Канадської агенції з міжнародного розвитку (CIDA) розроблені проекти ряду документів: Концепції соціально-економічного розвитку міста Києва, Закону України “Промісто Київ – самоврядну територію, столицю України”, Бюджетного кодексу міста Києва, а також Концептуальних засад програм “Київ підприємницький”, “Київ туристичний” та програми розвитку електронного врядування в м.Києві і Столичній агломерації.

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА КИЄВА (КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕХОДУ м.КИЄВА ДО СТІЙКОГО РОЗВИТКУ)

Вихідним документом цього пакету є проект Концепції соціально-економічного розвитку міста Києва (далі – Концепція), названа розробниками Концепцією переходу м.Києва до стійкого розвитку.

Мета Концепції – окреслення бажаного майбутнього м.Києва і шляхів його досягнення силами громад міста та прилеглих до нього територій, що становлять Столичну агломерацію.

Концепція пропонує формулювання місії, стратегічних цілей та найближчої мети м.Києва, окреслює пріоритетні напрями діяльності і завдання громади міста та його владних інституцій з досягнення названих цілей.

В основу Концепції покладені засади стійкого розвитку міста, вироблені на підставі міжнародного досвіду і сформульовані в документах Програми ООН з розвитку населених пунктів (Хабітат). Стійкий розвиток міста визначається як його соціально, екологічно та економічно збалансований розвиток на основі переважно відновлюваних ресурсів, раціонального використання потенціалу і переваг, якими воно володіє. Стисло сенс цього визначення можна передати гаслом, що його висунула Київська ландшафтна ініціатива: “Для всіх і назавжди”². Враховуючи, що Київ є історичним містом, особливе значення для розробки Концепції мали рішення і рекомендації ЮНЕСКО та Ради Європи з охорони культурної спадщини, традиційного середовища та ландшафту.

У Концепції максимально враховані узагальнені результати соціологічних опитувань жителів м.Києва, міст-супутників, а також експертних опитувань, проведених Центром Разумкова як у межах проекту, так і в процесі власного постійного моніторингу громадської думки³. Результати опитувань допомогли з’ясувати бачення жителями міста як його проблем, так і його бажаного майбутнього.

Концепція побудована на результатах аналізу даних, що дозволили скласти уявлення про поточний стан справ у місті, про наявні ресурси міста та їх обмеження (статистичні матеріали; програмні документи та звіти органів місцевого самоврядування та виконавчої влади міста; матеріали засобів масової інформації; інтерв’ю з посадовими особами, депутатами Київської міської ради та районних у місті рад; фахівцями в різних галузях життєдіяльності міста, громадянами).

Концепція не є програмою чи планом роботи і не ставить конкретні завдання конкретним організаціям. Вона містить логічне обґрунтування та підходи до формування стратегії м.Києва і Столичної агломерації, а також може бути використана для перегляду чинних програм розвитку міста, нормативно-правових актів міського рівня та приведення їх у відповідність із засадами стійкого розвитку.

Обмеження. Формування концептуальних підходів до стратегічного планування в м.Києві (як і в країні загалом) ускладнюються рядом обставин, серед яких головними є наступні: (1) постійні зміни, що відбуваються в політичному житті країни і висока залежність її стратегічних орієнтацій (включаючи геополітичні) від політичних персоналій; (2) відсутність визначених спадкоємних стратегій, довгострокових реалістичних програм розвитку на національному та відповідно – місцевому, рівнях; (3) нестабільність і неповнота правового поля; (4) неповнота статистичних вихідних даних як через великий (близько 50%) сектор тіньової економіки, так і через переважну закритість офіційних джерел інформації та недоліки статистичного обліку.

¹ Особливо активізувалися інтерес до проблем м.Києва та пропозиції програм його розвитку під час виборчої кампанії до Верховної Ради України та місцевих рад. У місті виник виборчий блок “Київ – європейська столиця”, яка запропонувала однойменну стратегію розвитку. Київська міська організація Народної партії В.Литвина представила Програму розвитку м.Києва “Сильна громада + сильна влада: вперед і разом!”. Аносував завершення розробки стратегії розвитку міста виборчий блок “ПОРА-ПРП”. Активно просували ідеї стосовно розвитку м.Києва партія “Третя сила” та ін.

² Див.: Київ – священне пространство, б/в.д., с.2.

³ Частково дані опитувань наводяться в тексті. Узагальнені дані див. матеріал: “Кияни про місто і міське врядування: оцінки стану і бачення перспектив”, вміщений у цьому журналі. Див. також: Київ – проблеми і перспективи розвитку. – Національна безпека і оборона, 2005, №11, с.3-22, 62-64.

КИЇВ – МІСТО ДЛЯ ЛЮДЕЙ

Презентаційна версія
Концепції соціально-економічного
розвитку міста Києва

Концепція розвитку міста має відповісти власне на три питання: чого ми хочемо досягти? Чи можливо цього досягти? Як цього досягти?

Отже, яким кияни хочуть бачити своє місто?

Судячи з результатів соціологічних опитувань, кияни бачать Київ як місто-парк – зелене, квітуче зі збереженим історичним центром і розвинутими спальними районами. Місто культури і туризму, міжнародний науково-освітній і діловий центр, у якому комфортно і безпечно жити. В якому жителі мають високий рівень добробуту, доступне якісне житло, чудові дороги і зручний транспорт, безпечні комунальні мережі і якісні послуги, багато з яких, до того ж, можна отримати через Інтернет. І головне – кияни бачать Київ містом, у якому влада працює для них, в їх інтересах, працює чесно, прозоро і відкрито.

Експерти, крім мрій, бачать більш прагматичні речі. На їх думку, Київ має стати насамперед конкурентоспроможним не лише в Україні, але й на європейському та світовому рівнях. Київ у майбутньому – це перш за все, Великий Київ, з потужною конкурентоспроможною економікою, високим рівнем правового захисту, платоспроможним населенням, забезпеченим якісними робочими місцями, достатнім житлом і якісними послугами.

Чи можливо цього досягти?

Так. Київ має для цього цілком достатні умови та ресурси.

Аналіз характеристик оточення міста засвідчив загалом сприятливі зовнішні умови на міжнародному рівні та достатні для розвитку – на національному. Київ має всі необхідні для розвитку ресурси: насамперед, людей – освічених, кваліфікованих і налаштованих працювати для міста, оскільки саме з ним пов'язують своє майбутнє і майбутнє своїх дітей. Київ має велику культурну спадщину, власні наукові школи, відомі на міжнародному рівні освітні заклади. Київ має достатні природні ресурси, досить розвинуті соціальну та інформаційну інфраструктури, налагоджені зовнішні контакти. Врешті, Київ має такий потужний ресурс, яким є його столичний статус.

Єдиний ресурс, якого не має місто – це час.

Надто тривалим є в Україні та Києві зокрема трансформаційний період з усіма його національними особливостями – неслідовністю і неповнотою реформ, корупцією і великими соціальними жертвами. Надто тривалим є процес *виживання* більшості киян, фактично стихійного розвитку міста, його хаотичної забудови і руйнації традиційного середовища. Час працює проти міста.

Найбільший ризик сьогодні – нічого не змінювати. Інерційний варіант розвитку міста – безперспективний. Потрібен прорив до стійкого розвитку.

Як цього досягти?

Спробою відповіді на це питання є наведена нижче Концепція переходу міста Києва до стійкого розвитку.

Називаючи Концепцію саме так, розробники хотіли зосередити увагу на тій обставині, що між Києвом нинішнім і Києвом нашої мрії – надто багато накопичених протягом десятиліть проблем, що потребують негайного розв'язання. На шляху до спільноти розвинутих світових міст нам потрібно пройти підготовчий етап, змістом якого буде виконання завдань не надто амбітних, але критично необхідних, починаючи з усунення насправді кризових явищ і тенденцій, що загрожують місту інфраструктурним колапсом (просто кажучи – відмовою через перенавантаженість та/або високий ступінь зносу інженерних, транспортних і соціальних мереж, споруд, засобів, закладів тощо) і завершуючи забезпечення киян достатнім житлом.

На цьому етапі Київ ще не стане “містом мрії” киян, діловим і туристичним центром світового рівня. Але не пройшовши його, Київ не стане ними дуже довго.

Тому Концепція, визначаючи стратегічні цілі розвитку міста, зосереджується на найближчій меті – забезпечення умов *переходу* до стійкого розвитку Києва.

Концепція адресована громаді міста Києва, а також людям, які здійснюють у місті самоврядування та виконувачу владу.

1. МІСІЯ ТА ЦІЛІ МІСТА КИЄВА

ВИХІДНІ ЗАСНОВКИ

Визначення місії і цілей міста Києва ґрунтується на наступних вихідних засновках

1. Головне призначення, суть міста полягає в тому, що воно є життєвим середовищем людей, які продукують культуру. Місія кожного покоління міської спільноти – зберегти і збагатити отримане від попереднього покоління, з тим, щоб передати наступному для його блага. В цьому, власне, і полягають засади стійкого розвитку міста.
2. Розвиток Києва підлягає усім закономірностям розвитку великих міст і водночас – має ряд особливостей, які визначаються його статусом, наявними ресурсами та обмеженнями, а також стратегічними цілями, що їх ставить перед собою міська спільнота.

Статус міста має три складові: (1) Київ є історичним містом, внесеним до Списку історичних населених місць України; (2) Київ володіє культурними пам'ятками, внесеними до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; (3) Київ є столицею держави Україна.

Визнання міста історичним та наявність на його території пам'яток всесвітнього значення зумовлює відповідальність міської спільноти за збереження культурної спадщини (включаючи міжнародно-правові зобов'язання). Столичний статус міста передбачає виконання ним функцій міжнародного, політичного, адміністративного, ділового, культурного центру, що створює додаткове навантаження на міську інфраструктуру, включаючи соціальну. З точки зору містобудування, ситуація ускладнюється тим, що протягом століть місто не планувалося і не розвивалося як столиця держави, будучи фактично провінцією колишніх крупних державних утворень.

У поєднанні зазначені особливості зумовлюють особливий режим регулювання діяльності в місті (зокрема, містобудівної і господарської) та потребу його територіального розширення.

3. Місто Київ є частиною національного економічного, соціального, політичного, культурного простору і тому перебуває під впливом загальнонаціональних явищ і процесів, включаючи тривалий період економічного занепаду та ідейно-політичне розмежування країни на Схід і Захід.

Водночас, Київ як політичний центр країни здатен продукувати потужний зворотній вплив на процеси, що в ній відбуваються, – це і є його національною місією.

4. Місто Київ і прилеглі до нього території шести районів Київської області становлять міську агломерацію з центром у Києві – Великий Київ (Бориспільський, Броварський, Васильківський, Вишгородський, Києво-Святошинський, Обухівський райони).

Тому перспективи розвитку міста залежать від міри узгодженості планів і концентрації зусиль відповідних територіальних спільнот (громад), а отже – від формування Великого Києва, інституційне становлення якого має відбуватися винятково за умов взаємної згоди згаданих громад і на підставі узгодження їх інтересів, прав і потреб.

5. Головні обмеження розвитку Києва (як і країни загалом) мають переважно внутрішній характер і пов'язані насамперед з неналежним управлінням суспільними процесами на всіх рівнях, високим ступенем корумпованості влади і слабкістю громадянського суспільства та його структур.

Тому першорядним і безумовним завданням є впровадження в місті належного управління через посилення позицій самоврядування, громадську участь, вивільнення громадської і підприємницької ініціативи, забезпечення партнерства міської громади, інституцій влади і підприємницьких кіл.

6. Поточний стан міста характеризується наявністю “кризових точок”, без усунення яких перехід Києва до стійкого розвитку неможливий. До таких “кризових точок” належать критичний стан інженерної, транспортної, соціальної (інституційної) інфраструктур, хаотична забудова центральної частини міста з руйнацією його традиційного середовища, неефективне і безконтрольне використання земельних ресурсів – що свідчить і про критичний стан управління містом, його неефективність. До “кризових точок” належить і низький рівень платоспроможності жителів міста – що критично знижує якість їх життя, обмежує і гальмує розвиток внутрішнього регіонального ринку, становить загрозу якості трудових ресурсів.

Тому, визначаючи стратегічні цілі Києва, амбітні обриси його майбутнього як глобального світового міста, конкурентоспроможного виробника ідей, товарів і послуг, культурного, туристичного, ділового центру європейського рівня, необхідно мати на увазі, що досягненню цих цілей має передувати усунення названих “кризових точок”.

Місія і цілі міста Києва

Виходячи з особливостей статусу Києва, враховуючи бачення перспектив міста його жителями та експертною спільнотою, беручи до уваги наявні ресурси міста, характеристика яких буде наведена нижче, можна сформулювати місію і цілі для міста Києва наступним чином.

• Місія Києва

1. Київ як політичний центр країни повинен відігравати роль провідного чинника об'єднання нації, поєднання Сходу і Заходу країни, продукування ідей, образів, гасел, способу життя української політичної нації, українського громадянського суспільства. У цьому полягає його національна місія.
2. Київ як столиця повинен гідно представляти Україну на міжнародному рівні, формувати і просувати її позитивний імідж, сприяти іншим містам України в їх виході на європейський і світовий простір. За тим, що відбувається в столиці, судять про країну. Київ – обличчя України. У цьому полягає зовнішня місія Києва.

Виконання своєї місії місто може забезпечити винятково в тому випадку, якщо воно буде будувати свою діяльність на засадах стійкого розвитку.

• Стратегічні цілі Києва

1. Київ як життєве середовище людей має стати інтегрованим містом, здатним забезпечити високу якість життя для всіх його жителів через покращення управління та економічне зростання.
2. Київ як столиця має стати рівним серед рівних – увійти до глобальної мережі метрополій світу, стати містом, здатним впливати на світові процеси.
3. Київ як історичне місто та міжнародний діловий центр має стати містом культури, освіти і туризму. Майбутнє міста: Київ – науково-освітній, культурний, інноваційний, міжнародний центр з розвинутою інфраструктурою та високою якістю послуг.

Саме таким бачать майбутнє міста його жителі. Обираючи пріоритети економічного розвитку Києва, дві третини киян відзначили, насамперед, культуру і туризм (розвиток у Києві культурно-мистецьких установ, відновлення пам'яток культури і природного ландшафту, розвиток туристичної інфраструктури), а також науку та освіту (розвиток у Києві наукових осередків, інноваційних центрів, якісних освітніх установ, перетворення Києва на міжнародний науково-освітній центр).

4. Як крупний науково-освітній центр Київ має не лише сам вийти на світовий рівень, але й об'єднати в єдину потужну національну мережу наукові школи, провідні університети та інноваційні виробництва країни, ініціюючи створення вертикально інтегрованих освітньо-інноваційних корпорацій, які забезпечать конкурентоспроможність міст, усієї країни на світових ринках.

Досягти зазначених цілей можна лише шляхом впровадження засад стійкого розвитку, що отримують позитивне підтвердження в розвинутих країнах світу, переймання "найкращих практик", апробованих світовим досвідом, з урахуванням особливостей України та міста Києва.

• Найближча мета міста

Найближча мета міста – створення передумов переходу до стійкого розвитку: ліквідація "кризових точок"; побудова, належної інфраструктури (інженерної, транспортної, інформаційної, соціальної, ринкової), формування належного підприємницького та інвестиційного клімату; забезпечення енергоефективності економіки як перший крок до її конкурентоспроможності.

Цієї мети можна досягти через ефективне використання наявних сьогодні у міста ресурсів. Але забезпечити таке використання можна лише через впровадження в місті належного управління (врядування) та вивільнення громадської і підприємницької ініціативи. ■

ЗАСАДИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ МІСТ (sustainable development¹)

Наші міста повинні стати такими, щоб у них люди могли жити повнокровним життям, зберігаючи гідність, міцне здоров'я, безпеку, щастя і надію².

Піклування про людей посідає центральне місце в зусиллях із забезпечення стійкого розвитку. Вони мають право на здорове і плідне життя в гармонії з природою, незалежно від майнового стану, фізичної здатності, віку, статі, расової, національної, культурної, релігійної належності. Право на розвиток має бути реалізоване таким чином, щоб забезпечити справедливе задоволення потреб нинішнього і майбутніх поколінь у розвитку та довкіллі.

Для гарантування цього права необхідно забезпечення:

- солідарного бачення міста, його місії та перспектив розвитку з урахуванням його відмінних рис (переваг) та інтересів і прагнень міської спільноти до гідного, захищеного майбутнього;
- належного управління, заснованого на поступовій децентралізації влади, гласності, відкритості, участі міської спільноти у прийнятті рішень, що сприяє запобіганню корупції та захисту суспільних інтересів;
- рівного доступу всіх соціальних груп міської спільноти до благ, що їх має і продукує місто, насамперед – достатнього житла та послуг, які задовольняють основні потреби людини, у т.ч. такі, що стосуються освіти, харчування, медичного обслуговування протягом усього життя;
- історико-культурної і природної ідентичності міста;
- скоординованості та функціональності життя в рамках міської агломерації, рівних прав її суб'єктів, раціонального використання та відновлення ресурсів;
- дружнього оточення на засадах готовності ділитися набутими перевагами і сприймати досвід та "найкращі практики".

¹ Від англ. *sustain* – зміцнювати, підтримувати; to be able – бути спроможним, тобто здатним само забезпечуватися, іншими словами: розвиток, здатний відбуватися на власних імпульсах і ресурсах.

² Стамбульська декларація про населені пункти, Програма ООН з розвитку населених пунктів (Хабітат), 1996.

2. ВИХІДНІ УМОВИ: ОТОЧЕННЯ І СПРОМОЖНІСТЬ

ЗОВНІШНЄ ОТОЧЕННЯ

До зовнішнього оточення міста Києва, враховуючи його столичний статус, можна віднести міжнародне оточення України (міжнародний рівень), власне Україну (національний рівень) та адміністративно-територіальну одиницю, що безпосередньо оточує Київ – Київську область (обласний рівень).

Міжнародний рівень. Як свідчить аналіз характеристик оточення міста, на міжнародному рівні умови для розвитку України та зокрема Києва є загалом сприятливими. Міжнародна спільнота в цілому підтримує європейські орієнтації України та неодноразово задеклароване прагнення міста Києва стати “європейською столицею”. Бізнесові кола зацікавлені в освоєнні ринків України та зокрема Києва, з огляду на їх потенційну сміність.

Відкритість країни та міста є його безумовною перевагою, оскільки забезпечує можливість міжнародних контактів, міжнародної кооперації, а також можливість переймання “найкращих практик”.

Обмеження на цьому рівні мають переважно внутрішній характер і полягають насамперед у непослідовності зовнішньополітичних кроків і заяв України, невідповідності декларацій діям, погіршенні іміджу держави та її столиці через високий рівень корупції, відразливого інвестиційного клімату, відсутності належного рівня правового захисту.

Національний рівень. На національному рівні Київ є фактично поза конкуренцією, користується перевагами, зумовленими його столичним статусом, і є лідером за більшістю показників соціально-економічного розвитку.

Водночас на національному рівні існують **найбільш жорсткі обмеження**, *по-перше*, для цілеспрямованого розвитку міста (тривала відсутність чіткої стратегії і складкоємних послідовних програм розвитку країни); *по-друге*, для його стійкого розвитку (фактичне закріплення в Україні, при її надвисокій енергетичній залежності, ресурсозатратної моделі економіки, ґрунтованої на низьких технологіях і дешевій робочій силі).

Обласний рівень. Місто Київ має спеціальний статус і формально не підпорядкований владним інституціям Київської області. Як мегаполіс, Київ є центром економічного та соціально-культурного тяжіння для

жителів суміжних територій в радіусі 50-70 км. Міста та інші населені пункти цих територій фактично становлять агломерацію з центром у Києві, проте, вони підпадають під юрисдикцію органів влади Київської області. Таким чином, Київ фактично залежить від владних інституцій області у стратегічному плануванні свого розвитку, зокрема, в частині розширення своїх територіальних меж.

На цей час проблема територіального розширення Києва набула критичної гостроти. Як свідчать соціологічні опитування, проведені Центром Разумкова в березні 2006р., майже 60% жителів міст-супутників вважають, що Київ і їх міста мають становити єдину цілісну територію. Проте, ні адміністративно-територіальна реформа у версії колишнього віце-прем'єра Уряду з питань адміністративної реформи Р.Безсмертного, ні відомі на кінець березня 2006р. плани розвитку Київської області розширення території Києва не передбачають.

СПРОМОЖНІСТЬ

Спроможність досягти окреслених цілей характеризується наявністю і якістю ресурсів та ефективністю їх використання. Головними ресурсами міста є люди (соціальне середовище), місце розташування (територія), науково-освітній та економічний потенціал, а також – ефективність використання ресурсів, власне – ефективність влади.

- **Люди, соціальне середовище**
- **Місце (територія): географічне розташування, традиційне середовище і ландшафт, земельні ресурси і забудова, інфраструктура**
- **Економічний та науко-освітній потенціал, майно**
- **Управління: система влади, влада і громадяни**

I. ЛЮДИ, СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Головним ресурсом міста є люди, жителі міста та територій, що фактично складають столичну агломерацію.

Переваги

1. Високий рівень освіти та/або кваліфікації. Як свідчать дані соціологічних опитувань, освітній рівень дорослих жителів Києва та його міст-супутників є досить високим: переважна більшість мають вищу та/або середню спеціальну чи повну середню освіту. Більшість становлять особи, рід занять яких передбачає наявність високого рівня освіти та/або кваліфікації.

2. Ініціативність. Події в місті, наявність у ньому значної кількості громадських утворень, акцій та імпрез, ініційованих самими жителями, свідчать про досить високий рівень громадської активності киян, а відносно розвинута мережа малих і середніх підприємств – про їх схильність до підприємництва і здатність покладатися на власні сили. Останнім часом помітним є вплив громадських акцій та організацій на рішення міської влади. Кияни виявляють готовність до діалогу з владою і здатність змусити її враховувати інтереси і потреби жителів міста.

Загалом, участь у різних формах громадської діяльності бере майже кожен 15 киянин (6-7%), ще близько чверті – цілком готові до такої участі. Байдушких до громадських справ – лише близько 19%.

3. Високий рівень місцевого патріотизму. Переважна більшість киян пов'язують своє майбутнє і майбутнє своїх дітей з Києвом.

4. Толерантність. Переважна більшість киян засвідчили приязне ставлення до людей, належних до інших, ніж опитані, національностей, віросповідань, культур (україномовної чи російськомовної та ін.), політичних партій, а також до тих, чий спосіб життя є відмінним від способу життя більшості (багатодітні сім'ї, люди з особливими потребами та ін.). Події міського життя загалом підтверджують самооцінку киян: прояви ксенофобії є винятком із загального правила.

5. Раціональність потреб. Більшість опитаних відносять себе до середнього класу, що свідчить про досить високу самооцінку та рівень зажадань. Характер потреб киян виразно виявився у відповідях стосовно дуже важливої для них проблеми – житла. Бажане для киянської сім'ї з трьох осіб житло – трикімнатна квартира в одному зі спальних районів міста загальною площею 94 м² і кухнею близько 16 м². У випадку відселення з "хрущівки", кияни висувають лише дві обов'язкові умови: безкоштовне надання житла в іншому будинку та можливості придбання додаткової житлової площі за власний кошт. Надання житла: більшої площі; в тому ж районі; в новому будинку – бажані, але не обов'язкові умови.

¹ За даними організації "Економічні дослідження" (Велика Британія; 2005р.), серед 127 міст світу, де була проаналізована якість життя, Київ посів лише 91 позицію.

Зауваження: Примітно, що в показниках освітньо-кваліфікаційного рівня та соціального самопочуття відчутної різниці між киянами та жителями міст-супутників немає, що свідчить про їх соціально-культурну та психологічну однорідність, несуперечливість інтересів і потреб та може розглядатись як аргумент на користь інституційного оформлення столичної агломерації.

Обмеження

1. Недостатня якість життя. Виразним є майнове розшарування жителів міста. Переважна більшість киян потерпають від проблем матеріального характеру, нестачі коштів, недоступності житла, якісних медичних та освітніх послуг, браку якісних робочих місць. Вкрай незадовільними є якість житлово-комунальних, транспортних послуг, якість питної води та атмосферного повітря, низьким – рівень громадської безпеки та безпеки побуту¹.

Як наслідок – вплив інтелекту та кваліфікованих працівників за межі країни, негативні демографічні явища і процеси в місті.

Зауваження. Чисельність жителів Києва зростає дуже повільно; цю "демографічну паузу" можна було б використати як позитивний чинник, який дозволяє забезпечити випереджальний розвиток міської інфраструктури.

2. Брак громадянської культури як серед громади, так і серед представників влади, спричинений, зокрема, багаторічною перервою демократичних традицій і тривалим домінуванням авторитарних і патерналістських рис влади та, відповідно, поширенням патерналізму серед населення. Як наслідок – недостатній рівень розвитку громадянського суспільства та його інституцій.

3. Брак культури підприємництва, з одного боку, зумовлений втратою його власної традиції, з іншого – спровокований особливостями способів, у який здійснювалося в Україні первинне накопичення капіталу, великою часткою "тіньової економіки", а також дотеперішньою відсутністю належного правового захисту власності.

Водночас, примітним явищем останнього часу стали заяви підприємців (у т.ч. – крупних) про необхідність встановлення та дотримання цивілізованих "правил гри" у відносинах між усіма суб'єктами ринку, включаючи найманих працівників.

Висновки

1. Київ та його міста-супутники мають потенційно потужні людські ресурси. Проте, *по-перше*, існує реальний ризик їх ослаблення внаслідок недостатнього рівня і якості життя, *по-друге*, низькою є ефективність використання цього ресурсу як в міській економіці, так і в управлінні містом та виробленні колективного бачення його розвитку.

2. Показники якості життя киян та майнове розшарування міської спільноти у поєднанні свідчать:

- про недостатню стійкість соціального середовища міста;

- про те, що рівний доступ до благ і послуг, які проद्यуються містом, у Києві не забезпечений і не відповідає засаді справедливості.

3. Відчутним є потенціал громадянської активності спільноти міста. Існують ознаки зацікавленості підприємців у впровадженні цивілізованих правил ведення бізнесу. Це може свідчити про певний рівень готовності громади і ділових кіл до діалогу з владою та взаємного узгодження інтересів.

4. Виходячи з узагальнення соціологічних опитувань киян, можна стверджувати, що передумовою переходу міста до стійкого розвитку має бути максимально можливе підвищення якості життя людей і доступу всіх до власне елементарних життєвих благ: чистої питної води, чистого повітря, достатнього житла, безпеки. Для цього, на думку киян, необхідні: якісні робочі місця і заохочення малого та середнього підприємництва; забезпечення доступності достатнього житла; реконструкція міської інфраструктури (насамперед, інженерної і транспортної).

II. МІСЦЕ (ТЕРИТОРІЯ)

1. Географічне розташування

Переваги

1. Географічне розташування Києва є однією з його найбільших переваг, оскільки він розташований на перетині численних транспортних (водних, залізничних, автомобільних, повітряних) шляхів сполучення з півночі і заходу Європи до європейського півдня та Близького Сходу, а також – до східного євразійського простору.

Сприятливими є перспективи використання цієї переваги міста в міжнародному контексті (згідно з планами ЄС, територією Столичної агломерації проходить ряд транснаціональних транспортних маршрутів і коридорів; як стратегічна водна артерія Європи розглядається Дніпро).

2. Київ оточений територіями, які мають великі площі сільськогосподарських угідь і лісів, а також значні водні ресурси, – що сприяє розвитку міської економіки, забезпеченню міста продовольством, регенерації його атмосферного повітря.

Обмеження

1. Брак високоякісних автомобільних доріг (автобанів) та низький рівень їх супутнього облаштування (сервісу).

2. Неповна технічна та операційна сумісність транспортних засобів і мереж, стандартів безпеки тощо України і європейських країн.

3. Неефективне використання переваги географічного розташування. Так, можна припустити, що Київ уже втратив шанс перетворитися на “східно-європейський Амстердам”, стати крупним міжнародним вузлом економ-рейсів, внаслідок відчуження земель навколо міжнародного аеропорту “Бориспіль” та руйнації крупних колишніх військових аеродромів на території Столичної агломерації, які могли б бути реконструйовані як аеропорти міжнародного класу.

Висновки

1. Маючи безсумнівні переваги географічного розташування та сприятливі перспективи їх використання в міжнародному масштабі, місто досі не змогло скористатися ними повною мірою. Навпаки, спостерігається безвідповідальне ставлення влади всіх рівнів, включаючи центральний, до цього важливого ресурсу Києва і столичної агломерації.

2. Перспективи створення транснаціональних транспортних маршрутів і коридорів порушують перед Києвом проблему пріоритетного розвитку транспортних вузлів і мереж на території столичної агломерації.

2. Традиційне середовище і ландшафт міста

Переваги

1. Київ є історичним містом і як таке – зберігає культурні пам’ятки багатьох історичних епох, а також – пам’ятки ландшафту (включаючи природні). Два найвизначніші історико-архітектурні ансамблі Києва – Софія Київська та Києво-Печерська лавра – внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. У поєднанні ці комплекси пам’яток створюють унікальне середовище міста та є об’єктами туристичного інтересу.

2. На території Столичної агломерації розташовані ряд історичних міст України, які в поєднанні могли б становити якісні туристичні маршрути.

Обмеження

1. Ситуація Києва містить колізію: з одного боку, в 1991р., після 750-річної перерви, Київ вийшов з провінційного політичного статусу, і повернув собі роль і функції столиці крупної європейської держави – що зумовлює значну динаміку його розвитку. З іншого боку – містобудівна інфраструктура, успадкована Києвом як центром однієї з провінцій, не відповідає геополітичному статусу сучасної столиці, є гальмом і перешкодою в розвитку.

Спроби безсистемного вирішення зазначеної колізії призводять до: руйнації традиційного середовища міста; вилучення у міській громаді будівель-пам’яток і пам’яток ландшафту для адміністративних потреб (часто – з їх подальшим знищенням); скорочення зон

загального користування; втрати містом привабливості для історико-пізнавального туризму.

2. Безвідповідальне ставлення міської влади до збереження традиційного середовища міста та охорони культурної спадщини і пам'яток ландшафту; практика безкарного порушення відповідного законодавства та міжнародно-правових зобов'язань міста.

Висновки

1. Практика використання традиційного середовища і ландшафту Києва не відповідає засадам стійкого розвитку міст, серед яких – вимога збереження не відновлюваних ресурсів для прийдешніх поколінь.

2. Містобудівна та архітектурна діяльність у місті Києві потребує особливого регулювання, професійних підходів і контролю з боку профільних громадських організацій.

3. Для збереження традиційного середовища міста та водночас – забезпечення ним виконання функцій столиці, міжнародного ділового центру Київ потребує значних територій для створення адміністративних, представницьких, ділових комплексів, готельної мережі тощо. Необхідними є регенерація територій, зайнятих малоповерховими житловими будинками 1960-1970-х років, промисловими підприємствами, садовими ділянками тощо, а також, з огляду на обмеженість зазначених територій, – розширення територіальних меж Києва.

3. Земельні ресурси і забудова міста (містобудування)

Земля є надзвичайно важливим ресурсом міста. Програма ООН з розвитку населених пунктів (Хабітат) розглядає землі міст як матеріальну і фінансову основу місцевого самоврядування. Тому Програма акцентує особливу увагу на необхідності муніципальної (комунальної) власності на землю та рекомендує надавати перевагу, порівняно з іншими механізмами управління земельними ресурсами, довгостроковій оренді (1976р.).

Земля – основа ринку нерухомості, тому питання планування і використання міських земель неподільно пов'язані з питаннями забудови, містобудівної діяльності.

У Києві плата за землю в повному обсязі перераховується до бюджету міста і є другим за значенням джерелом його наповнення (після податку з фізичних осіб).

Переваги

1. **Потенційно велика ємність ринку будівельних робіт і нерухомості.** З огляду на наведену вище колізію Києва, існує велика потреба в адміністративних, представницьких, виставкових будівлях, офісних центрах, готелях тощо. Існує також значний платоспроможний попит на елітне житло з боку частини киян, представників регіональних еліт, іноземних громадян.

2. **Привабливість для інвесторів** – як для внутрішніх, так і зовнішніх. За результатами дослідження міжнародної консалтингової компанії *A.T.Kearney* (2005р.), Україна посіла третє місце за привабливістю для вкладень у комерційну нерухомість серед усіх ринків світу, що розвиваються (після Індії і Росії).

Обмеження

1. Невизначеність правового статусу значної частини земель міста:

- в аспекті власності: внаслідок, зокрема, незавершеності процесів, з одного боку – розмежування земель державної і комунальної власності, з іншого – розмежування земель Києва і Київської області (за різними оцінками, спірними є від 2 000 до 60 тис. га). Не врегульовані права жителів багатоквартирних будинків на прибудинкові території; власників садових ділянок, розташованих на території міста;
- в аспекті цільового призначення: не визначені юридичні межі територій природно-заповідного фонду, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення, земель водного, лісового фондів, зелених зон загального користування; не має достатнього правового врегулювання порядок зміни цільового призначення земель, що відкриває можливість зловживань;
- відсутні правові основи для стягнення земельного податку та/або орендної плати за землю з об'єктів, розміщених під землею та/або на воді (плавучі споруди).

2. **Непрозорість земельних відносин і земельного ринку.** Прозорого ринку землі в місті фактично не існує. *Генеральний план міста Києва до 2020р.* (2002р.), *Земельний кадастр міста* та інформація про наявність і стан земельних ділянок у місті є закритими (часто – навіть для профільних фахівців).

Надто ускладненим є процес набуття прав на землю та дозволів на будівництво. Отримання відповідних документів займає від півтора до трьох років. Фактично відсутні конкурентні засади при відчуженні земельних ділянок (із проданих у 2004р. 78 ділянок тільки три продані на аукціоні). Лише в липні 2005р. Київрадою затверджений *Тимчасовий порядок набуття права на землю на конкурентних умовах у м.Києві*, перші земельні аукціони за цим порядком мають відбутися у квітні 2006р.

Принципові питання розвитку, планування, забудови та іншого використання території міста вирішуються фактично без участі жителів міста. Лише в липні 2005р. були проведені перші громадські слухання *“Про збереження історичної забудови, природно-заповідних територій та впорядкування територій зелених насаджень загального користування м.Києва”*, в яких взяли участь близько 5 000 киян.

За різними оцінками, в місті налічується від 160 до 400 “гарячих точок” – будівельних майданчиків, навколо яких ведуться спори між забудовниками та жителями навколишніх будинків.

3. **Неефективність управління земельними ресурсами.** Управління земельними ресурсами міста характеризується наявністю наступних негативних рис:

- **брак належного планування.** Згаданий *Генеральний план розвитку міста Києва до 2020р.* порушується і вже фактично не відповідає реальному стану справ у місті. Відсутній Містобудівний кадастр; зволікається процес розробки детальних планів території (ДПТ) та іншої містобудівної документації, встановлення меж територій природно-заповідного фонду,

оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення, земель водного, лісового фондів, зелених зон загального користування. Станом на початок березня 2006р., Київська міська державна адміністрація (КДМА) лише висловлювала *намір* розробки програми використання та збереження земель Києва на 2006-2010рр. Земельні ділянки в місті відводяться без належного інвестиційного проекту;

- **широке використання права постійного користування земельними ділянками**, набуття якого не передбачає конкурсної основи, а коло суб'єктів є надто невизначеним. Рівень надходжень від оренди землі у Києві, порівняно з показниками розвинутих країн, є низьким (15% проти 60%), відзначаються тенденції зменшення обсягів надходжень земельного податку, натомість збільшуються обсяги продажу земельних ділянок;
- **монополізація земельного і будівельного ринків**. Доступ інвесторів, у т.ч. зовнішніх, до земельного ринку та будівництва в місті, насамперед у його центральних районах, є обмеженим. Найбільшими забудовниками міста є компанії, близькі до депутатів Київради та/або службовців КМДА;
- **порушення законодавства**. Існує практика фактично безкарного порушення чинного законодавства про землекористування та містобудівну діяльність. Типовими явищами є землевідведення на територіях, що є об'єктом державної охорони як історико-культурні пам'ятки, у природоохоронних зонах, зелених зонах загального користування тощо. Набуло характеру усталеної практики будівництво з порушеннями законодавства, норм забудови (стандартів щільності, інсоляції, озеленення) та елементарних правил безпеки. Відкрито ігноруються норми будівництва у прибережних зонах. Власне, самі Правила забудови міста Києва (2005р.) прийняті з порушенням закону (без обов'язкової графічної частини).

4. **Природний дефіцит земельних ресурсів міста, обтяжений нераціональністю його забудови**. На території міста великі площі займають малоповерхові житлові будинки 1960-1970-х років забудови (понад 7 000 га), дачні ділянки (понад 1 000 га), одноповерхові гаражі тощо. Невиправдано великі земельні ділянки зайняті підприємствами (забезпеченість землею у 2,5-3 рази перевищує європейські нормативи).

Висновки

1. Планування і використання землі в місті є непрозорими та неефективними. Громада міста зазнає великих, почасти непоправних втрат через:

- ризики втрати доступу до землі як ресурсу внаслідок її неконтрольованого відчуження;
- зниження якості життя внаслідок порушення норм забудови міста;
- низькі доходи до міського бюджету від оренди і продажу земельних ділянок.

2. Надання земельних ділянок без конкретних інвестиційних проектів, регенерація територій тощо ведеться "точковим" способом, що у поєднанні призводить до хаотичної забудови міста.

3. Непрозорість і монополізація земельного і будівельного ринків спричиняє високий рівень ризику для інвесторів і відповідно – надвисокі ціни на нерухомість, що, зокрема, критично зужує доступність житла для переважної більшості киян.

4. Використання земель міста та містобудівна політика не відповідає принципу рівного доступу всіх членів громади до благ, що їх має і продукує Київ.

4. Інфраструктура

4.1. Інженерна, транспортна, зв'язок

Переваги

1. Київ має досить розвинуту та диверсифіковану мережу міського транспорту; системи зв'язку і телекомунікацій; активно розвиваються стільниковий телефонний зв'язок, інформаційні та Інтернет-технології, інформаційно-управлінські системи. Рівень комп'ютеризації владних і комунальних інституцій і розвитку інформаційних технологій є достатнім, наприклад, для впровадження електронного врядування в місті.

Обмеження

1. **Критичний ступінь зношеності інженерної інфраструктури** на значній частині території міста, насамперед, його центральних районів; очисних систем і споруд, їх недостатня пропускна спроможність. Майже 40% каналізаційних мереж міста знаходяться в аварійному стані; ситуація з каналізаційними колекторами офіційно визнана критичною.

2. **Критична недостатність автотранспортної інфраструктури міста** (мостів, доріг, насамперед, об'їзних, місць паркування тощо); значний ступінь зношеності рухомого складу; перевантаження міста автомобільним транспортом, у т.ч., транзитним (дефіцит пропускної спроможності доріг складає 20%). У поєднанні, це зумовлює, *по-перше*, критично низький рівень дорожньо-транспортної безпеки, *по-друге* – великі обсяги шкідливих викидів в атмосферне повітря міста.

3. **Перевантаженість міста залізничною транспортною інфраструктурою**. Інтенсивний транзитний рух містом вантажних потягів через Київський залізничний вузол: перевантажує транспортну систему міста; стримує розвиток пасажирських перевезень; погіршує екологічну ситуацію в місті; створює реальну загрозу техногенних катастроф на території Києва.

4. Відсутність належної системи постачання чистої питної води. Фактично, більшість жителів міста споживають воду з відкритих водойм, насамперед, із Дніпра та Десни, куди скидаються стічні води без належної очистки.

5. Відсутність належної системи збирання та переробки побутових відходів. У місті працює один сміттєспалювальний завод, спроможний переробляти лише п'яту частину загального обсягу побутових відходів міста; решта – вивозиться на сміттєзвалища у приміській зоні, на яких відсутні належні умови захоронення, не ведеться контроль якості ґрунтових вод, ґрунту і повітря. У цьому контексті прокурор Київської області охарактеризував стан приміської зони столиці як катастрофу.

6. Наявність на території міста і приміської зони зростаючих обсягів промислових відходів, у т.ч. високотоксичних. Загальні обсяги цих відходів сягають 200 тис. т, 90% з них належать до I-III класів небезпеки.

4.2. Соціальна інфраструктура, житло

Переваги

1. Місто має соціальну інфраструктуру, здатну задовольнити мінімальні потреби жителів і гостей столиці.

2. Місто має значний за обсягами житловий фонд; останнім часом відчутно підвищувалася будівельно-інвестиційна активність, у т.ч., в секторі будівництва житла.

3. Існує потенціал розвитку туристичної інфраструктури міста, яка створює позитивний мультиплікаційний ефект для соціальної сфери Києва.

Обмеження

1. Невідповідність соціальної інфраструктури міста принципу рівного доступу до якісних медичних, освітніх, побутових, житлово-комунальних та інших послуг – як у фізичному, так і фінансовому аспектах. Відзначаються тенденції скорочення мережі дитячих дошкільних та позашкільних закладів, дитячих і спортивних майданчиків, торговельних закладів і закладів побутового обслуговування нижчої і середньої цінових категорій тощо. Низький рівень плато-

спроможності більшості киян звужує для них доступ до якісних послуг.

2. Фактична відсутність чіткої житлової політики міста, узгодженої як з вимогами містобудування, так і з потребами та можливостями жителів. За технічними, санітарними та соціальними показниками потребують покращення житлових умов близько 145 тис. сімей (домогосподарств). Придбання за власний кошт новозбудованого житла є мало доступним абсолютній більшості з них – через низьку платоспроможність, недостатній розвиток житлового кредитування та високі кредитні ставки. Частка ж житла, що виділяється містом для “черговиків” є мізерною. Підраховано, що за умови збереження нинішніх темпів, для ліквідації черги знадобиться 130 років. При цьому, значна частина (близько 40%) новозбудованого житла слугує як засіб вкладення капіталу та/або використовується для отримання ренти, як правило, в тіньовий спосіб.

У місті існує платоспроможний попит на житло економ-класу. Проте, у пропозиції нового житла спостерігається тенденція до зменшення його частки, натомість збільшується частка житла елітних класів (бізнес-клас, преміум, де-люкс). Житло економ-класу будується винятково на околицях міста, елітних класів – у центрі та центральних районах, що створює умови для відчуження між різними верствами спільноти міста за майновою ознакою.

3. Абсолютна непристосованість міста для життя людей з особливими потребами. Громадські та житлові будівлі, вулиці та хідники, зони загального користування міста зводяться та облаштовуються без врахування потреб людей з обмеженими фізичними можливостями.

4. Недостатнє фінансування соціальних програм розвитку міста. Видатки на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист населення складають незначну частку в загальному обсязі видаткової частини міського бюджету (сумарні показники на 2006р. не перевищують 25% загальних видатків).

Висновки

1. Соціальна інфраструктура міста та тенденції її розвитку не відповідають одній з головних засад стійкого розвитку – забезпеченню рівного доступу всіх соціальних груп міської спільноти до якісних соціальних благ і послуг.

2. У Києві існують реальні загрози безпеці міста, здоров'ю і життю людей – внаслідок критичного стану інженерної інфраструктури, очисних систем і споруд, відсутності належної системи постачання чистої питної води, недостатності і застарілості транспортної інфраструктури, наявності на території міста і приміської зони великих обсягів токсичних промислових і побутових відходів.

3. Практика житлового будівництва не відповідає принципу достатнього житла для всіх, створює ризики соціального відчуження, ігнорує права та інтереси людей з особливими потребами.

4. Стан інфраструктури міста (включаючи соціальну) є перешкодою розвитку Києва як міжнародного ділового центру та ефективного використання його туристичного потенціалу.

III. ЕКОНОМІЧНИЙ ТА НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ, МАЙНО І КОШТИ МІСТА

1. Економічний потенціал

Переваги

1. **Наявність крупних промислових підприємств** (колиш – союзного значення), частина з яких і досі зберігають певний продуктивний потенціал, що може бути використаний для накопичення коштів для їх наступної реструктуризації (можливо, з винесенням за межі міста).

2. **Наявність у місті представництв і компаній з іноземним капіталом**, що зумовлює, зокрема, підвищення доходів найманих працівників через високу оплату праці на підприємствах цих компаній.

3. **Інвестиційна привабливість міста.** Київ акумулює переважну частину інвестиційних ресурсів країни. Зокрема, частка Києва в загальних обсягах прямих іноземних інвестицій, що надійшли в Україну, станом на початок 2006р., перевищує 22%; київські підприємства становлять 35% загальної кількості підприємств України, в які відбувалось іноземне інвестування.

4. **Вищі, порівняно з Україною в цілому, темпи економічного зростання.** За підсумками 2004р., приріст валового регіонального продукту Києва склав 16,8% проти 12,1% України в цілому.

5. **Порівняно сприятливі умови для розвитку малого і середнього підприємництва,** зумовлені, зокрема, наявністю в місті платоспроможного попиту. В Києві зосереджені майже 17% українських малих підприємств; кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. жителів у Києві втричі більша, ніж у середньому по Україні (180 проти 60).

Обмеження

1. **Ресурсозатратна модель економіки.** Економіка міста повною мірою зазнала впливу негативних явищ загальнонаціонального рівня, про які йшлося вище. Так само, як і національна економіка, вона будується переважно на застарілих технологіях і дешевій робочій силі та є загалом ресурсозатратною, насамперед, у частині енергетичних і людських ресурсів. Процес ринкової трансформації не був належним чином використаний для структурних змін.

Конкурентоспроможність економіки міста залишається низькою і підтримується переважно завдяки зазначеній дешевизні робочої сили та нераціональному, безконтрольному використанню природних ресурсів. На додаток, місто має постійний приплив дешевої робочої сили з регіонів. У результаті ні влада, ні підприємці не мають стимулів як до технологічного переоснащення, так і до підвищення ціни праці. Інноваційна складова економіки міста є незначною і зростає надто повільно².

2. **Високий рівень зношеності основних засобів підприємств**, що, з одного боку, ускладнює їх модернізацію, з іншого – погіршує екологічну ситуацію в місті. Ступінь зношеності основних засобів київських підприємств становить близько 40%.

3. **Наявність на території міста великої кількості небезпечних об'єктів**, де зберігаються значні обсяги вибухових, радіоактивних, хімічних, біологічно і пожеженобезпечних речовин (загальна кількість таких об'єктів – близько 200) – що зумовлює високі ступені ризику для міста і його жителів.

4. **Відсутність належних передумов ефективного реалізації, по-перше,** потенціалу малого та середнього бізнесу, *по-друге,* туристичного потенціалу міста. Розвиток малого і середнього підприємництва на міському рівні стримується насамперед – обмеженістю та нерівністю доступу його суб'єктів до ресурсів міста (землі, нерухомості, фінансів). Реалізація туристичного потенціалу міста стримується критичним станом його інфраструктури, монополізацією земельного і будівельного ринків, відсутністю належної уваги і підтримки з боку міської влади.

2. Науково-освітній потенціал

Переваги

1. **Зосередження в місті крупних університетів міжнародного рівня, академічних інститутів та установ, а також фактично чверті наукових і науково-технічних організацій країни.** Київ має достатню науково-освітню базу для підготовки висококласних фахівців у провідних галузях, які забезпечують інноваційний характер сучасної економіки (біотехнології, високочастотна електрохірургія (технологія зварювання м'яких живих тканин), інформаційні технології, мікроелектроніка, нанотехнології, нові матеріали, телекомунікації тощо).

2. **Збереження наукових шкіл міжнародного рівня в різних галузях науки** (насамперед, у фундаментальних науках – біологія, кібернетика, медицина, ядерна енергетика та ін.).

3. **Порівняно висока доступність міжнародних науково-освітніх контактів.** У цій сфері існують фактично лише фінансові обмеження.

² Визначити обсяги цієї складової фактично неможливо через відсутність законодавчих встановлених критеріїв інноваційності продукції, а отже – відсутність відповідної статистичної інформації. Певне уявлення про ситуацію можна скласти із загальних для України показників у рейтингу конкурентоспроможності країн світу: за останні шість років у цьому рейтингу Україна втратила 26 пунктів і замість 58 позиції у 1999р. у 2005р. посіла 84.

Обмеження

1. **Скорочення попиту на якісну освіту та інноваційну продукцію** внаслідок закріплення моделі економіки, ґрунтованої на низьких технологіях і дешевій робочій силі (оскільки така модель не потребує кваліфікованих працівників та обмежує платоспроможність працюючих). Наслідками такої ситуації є **зниження якості самої освіти**, неналежне забезпечення науково-освітньої діяльності з боку держави, низький рівень зацікавленості в розвитку науки та освіти з боку бізнесу (насамперед, крупного).

2. **Низькі витрати на наукові дослідження, недостатня оплата праці наукових і науково-педагогічних кадрів.** У розрахунку на одного зайнятого в науковій сфері (враховуючи витрати на заробітну плату) витрати становлять близько \$2 000 на рік, тоді як у Росії – \$10 тис., у США – \$100 тис.

3. **Критичний стан матеріально-технічної бази наукових досліджень.** Близько 70% парку наукового обладнання перебуває в експлуатації понад 10 років; до 75% обладнання, призначеного для виконання науково-дослідних робіт має фізичний знос понад 50%. При цьому, коефіцієнт оновлення обладнання, за експертними оцінками, не перевищує 1-1,5% на рік.

Висновки

1. Київ змарнував багато коштів і часу, які могли б бути використані для модернізації, реструктуризації і розвитку його економічного потенціалу. Нинішній стан значної кількості великих і середніх підприємств потребує концентрації ресурсів та якісного менеджменту для того, щоб здійснити їх реструктуризацію сьогодні – шляхом поступового виведення з економічного балансу міста великих підприємств з одночасною їх компенсацією швидким розвитком пріоритетних секторів малого і середнього підприємництва.

2. Місто зберігає значний науково-освітній потенціал, у багатьох своїх складових – світового рівня. Проте, неналежне забезпечення науково-освітньої діяльності спричиняє вплив наукових кадрів і кваліфікованої молоді за межі України, погіршення вікової структури науково-педагогічного корпусу міста, загрозу втрати ним традицій наукових шкіл, якісної освіти, престижу педагогічної, наукової праці.

3. Незадовільна матеріально-технічна база для проведення наукових досліджень і конструкторських розробок, відсутність інфраструктури впровадження наукових досягнень закладають подальше відставання вітчизняної науки від світових потреб і стандартів.

3. Майно і кошти міста

Переваги

1. **Сприятливіші, порівняно з іншими містами країни, умови формування міського бюджету, по-перше**, завдяки столичному статусу (значним обсягам трансфертів з Державного бюджету на виконання столичних функцій), **по-друге**, порівняно вищим доходам жителів міста (за рахунок податку на доходи фізичних осіб формується близько 88% податкових надходжень до міського бюджету, ще приблизно 10% забезпечують податок на землю і податок із власників транспортних засобів).

2. **Наявність у комунальній власності значних обсягів землі, нерухомості, комунальних підприємств тощо.** Так, у комунальній власності знаходяться понад 2 200 підприємств та організацій (або 1,3% загальної кількості господарюючих суб'єктів міста), їх частка в загальному обсязі послуг становить близько 6%, доход від реалізації послуг у 2004р. склав майже 874 млн. грн. (або 4,4% загального доходу від реалізації послуг усіх господарюючих суб'єктів міста).

Обмеження

1. **Невизначеність правового статусу земель комунальної власності**, що відзначалося вище. Пріоритет державних інтересів у належності та використанні нерухомості, розташованої на території міста, для адміністративних та/або представницьких цілей.

2. **Великий сектор тіньової економіки** в місті, який, за експертними оцінками, складає близько 50%.

3. **Непрозорість бюджету міста як у частині доходів, так і видатків.** Існують підстави припускати, що до бюджету міста не потрапляють значні обсяги коштів через надто широке коло пільговиків зі сплати земельного податку, орендної плати, заниження орендних ставок на земельні ділянки та нерухомість, занижену ціну продажу окремих земельних ділянок, пільг і виключень для окремих виробників тощо.

4. Втрати бюджету міста через:

- **безадресний, характер соціальних пільг**, слабкий контроль над ефективністю системи надання соціальної допомоги (зокрема, через відсутність паспортизації сімей (домогосподарств)). Значну частину (за різними оцінками, від 40% до 60%) соціальних пільг (виплат, субсидій тощо) отримують забезпечені сім'ї (особи).

Довідково: за даними соціологічного опитування, чверть киян користуються пільгами з оплати проїзду в міському комунальному транспорті; майже кожен десятий – пільгами з оплати житла та комунальних послуг;

- **значні податкові заборгованості підприємств-монополістів загальнодержавного рівня** (так, за результатами дев'яти місяців 2005р. загальний податковий борг перед містом складав близько 5 млрд. грн., 83% цього обсягу припадало на НАК "Нафтогаз України" (4,1 млрд. грн.).

5. **Нерівність доступу до бюджету і майна міста.** Громади районів міста фактично позбавлені права власності на землі та нерухомість, розташовані на територіях відповідних районів. Бюджет міста є централізованим, при цьому, надійні довгострокові нормативи розподілу основних податків між бюджетом міста і бюджетами районів відсутні: щорічно відбуваються перерозподіли надходжень податку на доходи фізичних осіб і податку на землю між міським бюджетом і бюджетами районів; ситуація ускладнюється значною міжрайонною диференціацією нормативів розподілу.

Висновки

1. Київ має більш сприятливі, порівняно з іншими містами країни, умови нагромадження майна і коштів. Проте, процеси їх використання є непрозорими, умови

доступу до них для громад районів міста та суб'єктів господарювання – нерівними.

2. Є поширеною практика надання різноманітних податкових пільг (непрозорого призначення), які змінюють структуру витрат міського бюджету та означають, по суті, що міська влада коштом киян фінансує діяльність окремих суб'єктів господарювання.

3. Практика щорічного перегляду нормативів розподілу основних податків між бюджетом міста і бюджетами районів позбавляє органи влади районів міста як можливостей належного планування, так і стимулів до сприяння економічній активності на їх адміністративно-територіальних одиницях, що зрештою негативно позначається на наданні бюджетних послуг киянам.

IV. УПРАВЛІННЯ: СИСТЕМА ВЛАДИ, ВЛАДА І ГРОМАДЯНИ

Управління життєдіяльністю міста здійснюється органами виконавчої державної влади та органами місцевого самоврядування, через які міська спільнота (громада) реалізує своє право на участь в управлінні державними справами на рівні міста (району в місті).

Переваги

Київська міська влада забезпечує ситуативну керованість містом, його господарством і процесами, що в ньому відбуваються. Останнім часом започаткований діалог міської влади з громадськістю міста.

Обмеження

1. **Централізація міської влади, фактичне зосередження нормотворчих, виконавчих і контрольних функцій міської влади під контролем однієї особи – міського голови.** У Києві, на відміну від інших міст України, побудована система управління, яка поєднує в одній організаційній формі місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування (через зосередження у Київській міській та районних державних адміністраціях одночасно функцій і державної виконавчої влади і виконавчих органів відповідних рад). Київську міську державну адміністрацію очолює міський голова, він же головує на засіданнях Київради. Отже, одна особа фактично очолює представницький і виконавчий органи місцевого самоврядування та державну адміністрацію міста.

Така система об'єктивно створює широкі можливості для:

- закритості міської влади і процесу врядування;
- не підконтрольності влади та тіньового розподілу міських ресурсів;
- ігнорування інтересів і потреб міської громади та засад стійкого розвитку міста;
- підпорядкування місцевого самоврядування виконавчій владі.

2. **Обмеженість участі громади в міському врядуванні.** Як засвідчили результати соціологічних

опитувань, переважна більшість (майже 82%) киян не знають про існування Статуту громади міста Києва (затвердженого Київрадою у 2002р.), лише близько 4% добре знайомі з бюджетом міста (нічого про бюджет не чув кожен п'ятий киянин), лише 1,2% опитаних вважають, що добре знайомі з Генеральним планом міста (нічого про нього не чули – 44%), і в решті лише 4% засвідчили ознайомленість із Законом України “Про столицю України – місто-герой Київ” (нічого про такий закон не чули – 56%).

3. **Негативний імідж влади в очах жителів міста.** Переважна більшість киян впевнені в тому, що київська міська влада захищає не їх, а свої власні інтереси або інтереси наближених до неї бізнес-структур чи кримінальних кланів; більшість – вважають, що влада при прийнятті важливих рішень ігнорує думку киян; майже кожен четвертий житель міста засвідчив, що йому доводилося стикатися з фактами хабарництва серед посадових осіб київської влади.

4. **Відсутність солідарного бачення міста владою і киянами.** Більшість киян вважають, що влада (і міська, і центральна) розглядає Київ; як територію, з якої можна мати зиск; або як місто, що має бути пристосованим насамперед до потреб самої влади та тих, хто її уособлює; або як територію, яку можна влаштовувати на власний розсуд і за власним смаком, як власне подвір'я. Лише менш ніж кожен п'ятий опитаний упевнений у тому, що влада бачить місто як життєве середовище киян, яке має бути пристосованим насамперед до потреб його жителів, або як місто, що має власні обличчя, дух, історію, які потрібно берегти для наступних поколінь.

Практика врядування в місті підтверджує думку киян і не відповідає їх баченню Києва, окресленому на початку цієї Концепції.

Висновки

1. У Києві створена закрита система влади, яка не передбачає участі громади (в широкому сенсі слова *участь* – від права бути почутим до рівного доступу до благ, що їх має і продукує місто). У такий спосіб організована і здійснювана влада не має потреби, *по-перше*, у виявленні і збалансуванні інтересів соціальних груп, що складають міську громаду, *по-друге*, у виробленні солідарного бачення місії і стратегічних цілей розвитку міста як основи соціальної мобілізації.

2. Київська міська влада в її нинішньому вигляді (незалежно від персоналії) є неефективною як з точки зору інтересів громади, так і з огляду на засади стійкого розвитку міста – оскільки головною засадою стійкого розвитку міста є саме збалансування, і саме – інтересів і потреб соціальних груп міської спільноти.

3. Подальше збереження закритої системи міської влади містить ризики вичерпання ресурсів міста та його стагнації. Проте, враховуючи означену вище ініціативність та рівень громадянської активності киян, їх готовності до *участі*, можна стверджувати, що песимістичного сценарію розвитку подій у Києві можна уникнути. ■

3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Узагальнюючи наведені вище дані та висновки, та беручи до уваги окреслені цілі, можна сформулювати основні напрями діяльності міської спільноти (громади) та пріоритетні завдання з їх досягнення наступним чином.

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

1. *Встановлення належного врядування*
2. *Забезпечення умов і можливостей розвитку міста в реальних межах Київської (столичної) агломерації – Великого Києва*
3. *Усунення “кризових точок” у забезпеченні життя і безпеки міста: інфраструктура, житло*
4. *Закладання основ стійкого економічного розвитку*
5. *Позиціювання міста на міжнародному рівні*

1. ВСТАНОВЛЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ

Належне врядування – управління використанням ресурсів міста з метою його стійкого розвитку, в інтересах громади та з урахуванням загальнонаціональних інтересів.

Завдання належно побудованої і здійснюваної влади:

- з’ясування інтересів і потреб соціальних груп, що складають міську спільноту,
- збалансування цих інтересів з урахуванням наявних ресурсів і засад стійкого розвитку,
- вироблення на цій основі та за участі громади солідарного бачення майбутнього міста, яке, своєю чергою, стане основою соціальної мобілізації.

Засади

- **участь** (процеси врядування мають бути публічними, гласними, мають використовуватися форми безпосереднього самоврядування громади, її участі у прийнятті рішень; громада має бути правдиво поінформована про стан міста, його ресурси і можливості);
- **солідарність** (усі плани розвитку міста, концептуального, стратегічного характеру, мають бути узгоджені з громадою міста, що є запорукою соціальної мобілізації, об’єднання зусиль і ресурсів);
- **прозорість, підзвітність, підконтрольність** (система влади має бути побудована в такий спосіб, щоб забезпечити її відкритість і доступність, що є необхідною умовою запобігання корупції та захисту інтересів громади);

- **субсидіарність** (функції і повноваження інституцій міської влади мають розподілятися на основі взаємодоповнюваності).

Пріоритетні завдання

1. **Оновлення законодавчого врегулювання особливостей організації і здійснення місцевого самоврядування та виконавчої влади в Києві** з урахуванням, *по-перше*, його статусу як історичного міста, *по-друге*, потреби збереження його традиційного середовища та водночас – динамічного розвитку як столиці держави, *по-третє*, наслідків зосередження нормотворчих, виконавчих і контролюючих функцій фактично в одній владній інституції.

2. **Реформування системи організації і здійснення місцевого самоврядування та виконавчої влади в Києві** в напрямі:

- розширення реального представництва інтересів громади та її реальної участі у формуванні політики міста і прийнятті рішень;
- забезпечення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, їх підзвітності і підконтрольності громаді;
- розподілу функцій і повноважень між владними інституціями міста на засадах субсидіарності;
- орієнтації на цілі стійкого розвитку міста, врахування інтересів соціальних груп, що складають міську спільноту, потреби кінцевого споживача послуг, що їх надають міські служби.

Схема пропонованої побудови системи влади та формування її інституцій наведена на стр. 16.

3. **Розвиток електронного врядування** як безконтактного способу спілкування громадян та/або господарюючих суб’єктів з посадовими особами та службовцями владних інституцій.

ЦЕНТРАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ВЛАДИ

ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Органи місцевого самоврядування   Регіональні відділення органів виконавчої влади

Інститут стратегічного планування

Робоча група, до складу якої в обов'язковому порядку залучаються головні архітектори Києва та Київської області, районні та міські архітектори

Розробка проекту концепції та основних положень Генерального плану Столичної агломерації
Розробка проекту рамкової середньострокової Програми розвитку Столичної агломерації (на замовлення суб'єктів Столичної агломерації може залучатися до розробки їх програмних документів)
Моніторинг виконання Генерального плану та рамкової середньострокової програми
Внесення пропозицій з коригування Генерального плану та рамкової середньострокової програми

Столична агломерація – Великий Київ
Райони: Бориспільський, Броварський, Васильківський, Вишгородський, Києво-Святошинський, Обухівський

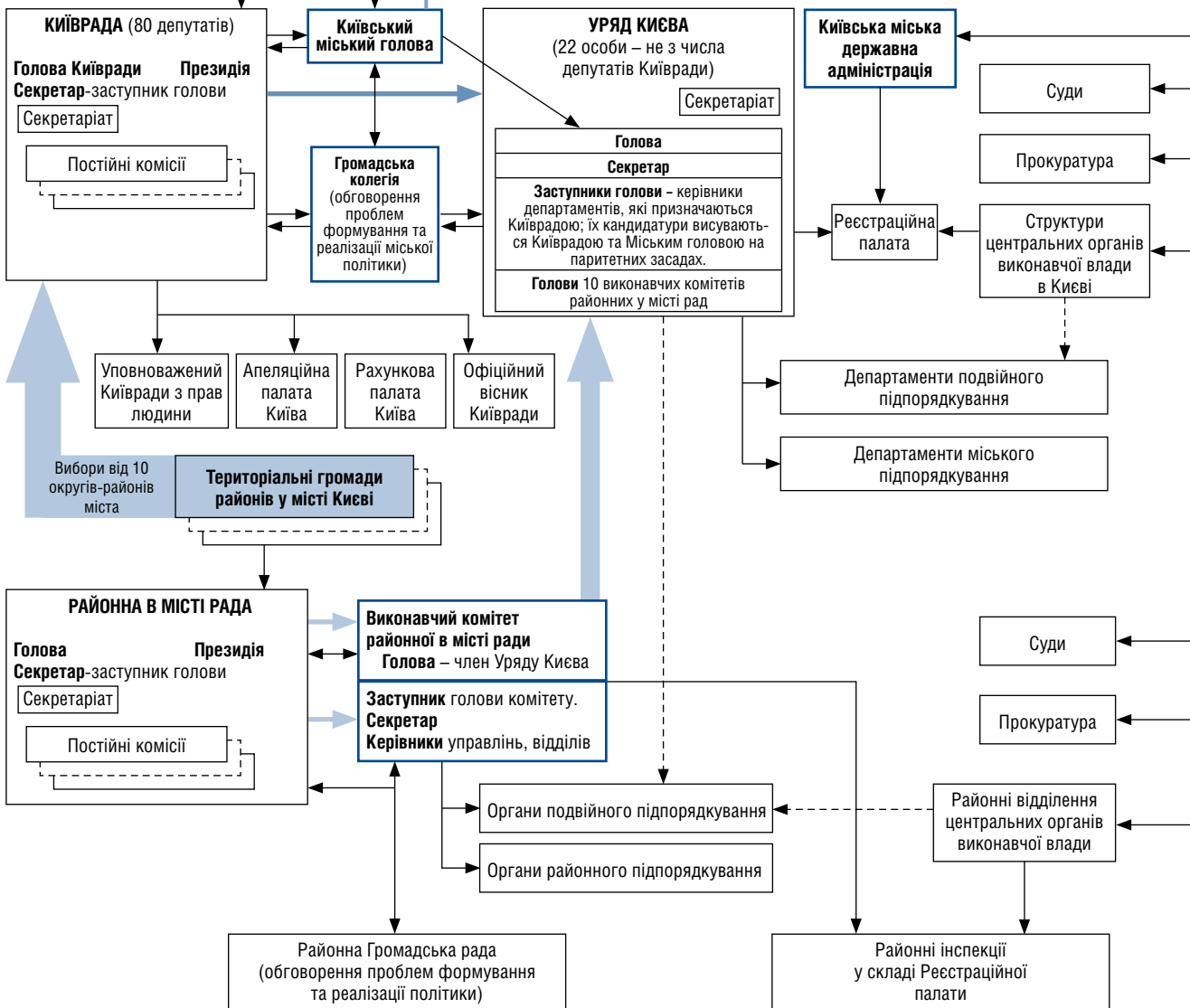
Асамблея Великого Києва
(зі статусом юридичної особи)

Головуючий (порядок головування визначається Регламентом Асамблеї)
Секретар (обирається)
Голова Київської обласної ради
Голова Київської обласної державної адміністрації
Київський міський голова
Голови районних, міських (обласного та районного значення) рад та їх виконавчих органів
Голови районних і міських державних адміністрацій
Голова робочої групи стратегічного планування
Заступник голови робочої групи стратегічного планування

Секретаріат

Затвердження проекту концепції та основних положень Генерального плану Столичної агломерації (після погодження Кабінетом Міністрів України та суб'єктами агломерації в частині, що їх стосується)
Погодження середньострокових програм і Коригування Генерального плану та рамкової середньострокової програми
Розгляд питань об'єднання ресурсів, територій
Фінансове, матеріально-технічне, юридичне забезпечення — за рахунок внесків членів Асамблеї – суб'єктів Столичної агломерації

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА МІСТА КИЄВА

4. Зміцнення матеріально-фінансової бази самоврядування, зокрема, через:

- законодавче визначення статусу громад районів міста і впорядкування бюджетних відносин між містом і його районами;
- впорядкування обліку матеріальних і фінансових ресурсів міста;
- налагодження належного управління комунальними та державними підприємствами;
- впровадження податку на нерухомість як місцевого;
- перегляд і впорядкування системи надання пільг, включаючи соціальні.

Вигоди

- створення ефективних механізмів для розв'язання проблем міста;
- закладання основ соціальної солідарності міської спільноти (громади);
- покращення соціального та, зокрема, підприємницького середовища міста;
- обмеження корупції;
- покращення інвестиційної привабливості міста.

2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ І МОЖЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ МІСТА В РЕАЛЬНИХ МЕЖАХ КИЇВСЬКОЇ (СТОЛИЧНОЇ) АГЛОМЕРАЦІЇ – ВЕЛИКОГО КИЄВА

Засади

- **добровільність і партнерство** (Великий Київ має формуватися із врахуванням позицій, прав та інтересів територіальних громад Києва та населених пунктів, розташованих у межах столичної агломерації);
- **обґрунтованість і достатність** (формування Великого Києва має відбуватися на підставі реальних соціально-економічних взаємозв'язків територій та з урахуванням перспектив їх стійкого розвитку).

Пріоритетні завдання

1. Створення погоджувального органу (Асамблеї Великого Києва), до якого мають увійти представники органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади обласного та районного рівнів, мери міст, розташованих на територіях названих районів.

2. Узгоджена, скоординована розробка Концепції та Основних положень Генерального плану Великого Києва з урахуванням потреби створення єдиної інтегрованої інфраструктури (включаючи соціальну) на його території.

3. Узгодження нормативних документів органів місцевого самоврядування в межах столичної агломерації.

Вигоди

- оптимізація управління процесами, що відбуваються в межах столичної агломерації;
- економія ресурсів за рахунок: можливості їх зосередження на виконанні пріоритетних завдань та великих обсягів надання транспортних, інформаційних, соціальних послуг;
- вирівнювання умов і якості життя в містах-супутниках за стандартами Києва (у перспективі – світовими).

Застереження: на початкових етапах формування Великого Києва витрати, насамперед, самого Києва можуть зрости. Київ має піти назустріч громадам, наприклад, у частині повернення податку на доходи фізичних осіб за місцем проживання працівників, які мешкають на території міст-супутників, а працюють у Києві. Водночас, Асамблея Великого Києва могла б взяти на себе забезпечення дольового фінансування суб'єктами агломерації великих витрат на інфраструктуру – в т.ч., соціальну.

Проте, можливість планування розвитку та використання ресурсів у межах агломерації, варті початкових втрат, оскільки вигоди від таких можливостей (за умови їх ефективного використання) будуть більшими.

3. УСУНЕННЯ “КРИЗОВИХ ТОЧОК” У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЖИТТЯ І БЕЗПЕКИ МІСТА: НАЛЕЖНА ІНФРАСТРУКТУРА, ДОСТАТНЄ ЖИТЛО

Засади

- **комплексність** (“кризові точки” в забезпеченні життя і безпеки міста мають системний характер, оскільки торкаються його інфраструктури, – отже, ліквідація цих точок має бути так само комплексною, системною, узгодженою за часом, ресурсами і виконавцями у всіх своїх частинах);
- **достатність ресурсів** (“кризові точки” створюють реальні загрози життю і безпеці киян і жителів приміської зони, вони мають усуватися не тривалим “латанням дірок”, а у стислі терміни – для чого потрібне зосередження достатніх ресурсів у визначений час та в потрібному місці);
- **соціальна результативність** (розв'язання проблеми достатнього житла в умовах обмеженості

ресурсів міста та загалом низької платоспроможності жителів міста потребує часу, але – ця проблема піддається розв'язанню і може бути розв'язана за умови послідовності і згаданої вище комплексності дій міської влади; головне – кияни, які потребують житла, повинні мати реальну і досяжну перспективу його набуття, вони повинні бачити, що зроблено реальний крок до розв'язання і бути впевнені в наступному кроці).

Пріоритетні завдання

1. Реконструкція інженерно-технічної і транспортної інфраструктури міста з урахуванням:

- невідкладної терміновості виконання робіт;
- необхідності і доцільності реновації окремих територій міста (зайнятих нераціональною забудовою, промислових зон тощо);
- перспектив розвитку столичної агломерації.

Особлива умова: винесення промислових підприємств та об'єктів інфраструктури, чутливих в екологічному аспекті, за межі міста (на територію агломерації) має передбачати забезпечення їх модернізації та максимальної екологічної безпеки.

2. Впорядкування використання земель міста і містобудівної діяльності через:

- перегляд та оновлення Генерального плану міста Києва з урахуванням територій столичної агломерації);
- створення і ведення належних реєстрів прав власності на землю та нерухомість;
- розробки всього обсягу належної містобудівної документації з урахуванням інтересів і потреб жителів міста та його статусу;
- забезпечення відкритого, прозорого характеру земельних відносин у місті, процесів містобудівного планування;
- врахування необхідності розвитку соціальної, туристичної інфраструктури міста та потреб малого і середнього підприємництва;
- впровадження практики конкурсів (відкритих торгів) з набуття забудовниками прав на інвестиційні проекти.

3. Формування житлової політики міста з урахуванням:

- рівня платоспроможності населення;
- раціональності потреб переважної більшості громадян (потреби в житлі економ-класу);
- потреби в соціальному житлі (житлі, що знаходиться в комунальній власності, та здається в оренду представникам соціально вразливих верств);
- необхідності реконструкції та заміни технічно та соціально застарілого житлового фонду міста;
- забезпечення потреб людей з обмеженими фізичними можливостями;
- необхідності оснащення житлового фонду енергозберігаючим обладнанням.

Житлова політика міста повинна бути спрямована на: (а) забезпечення будівництва житла економ-класу для

обмежено платоспроможних громадян міста; (б) будівництво соціального житла для неплатоспроможних; (в) створення умов для вільного набуття житла забезпеченими громадянами.

Вигоди

- підвищення рівня безпеки міського середовища;
- підвищення рівня стабільності соціального середовища міста, розвиток ринку праці, закладання основ соціальної солідарності; відновлення довіри жителів до органів місцевого самоврядування, перетворення стратегії розвитку Києва на спільний проект громади міста;
- поступове становлення середнього класу, який надалі буде соціальним агентом стійкого розвитку;
- забезпечення жителів міста якісною питною водою, комунальними і транспортними послугами;
- економія коштів за рахунок усунення практики їх розпорощення на постійне і безконтрольне “латання дірок”.

Зауваження: заходи з усунення “кризових точок” мають бути узгоджені із стратегічними цілями та напрямками розвитку Києва.

4. ЗАКЛАДАННЯ ОСНОВ СТІЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Засади

- збалансування економічних, екологічних, соціальних аспектів розвитку міста (столичної агломерації) з урахуванням прав та інтересів майбутніх поколінь;
- пріоритетність соціальної складової у збалансуванні економічних, екологічних і соціальних аспектів стійкого розвитку міста (агломерації);
- забезпечення знання та підтримки міською спільнотою засад стійкого розвитку столичної агломерації.

Пріоритетні завдання

1. Пошук і визначення інноваційних “точок прориву” економічного зростання на основі наявного в місті науково-освітнього потенціалу та вивчення перспективних потреб світового ринку.

2. Поступова реструктуризація великих підприємств і застарілих галузей промисловості з винесенням їх за межі міста – за умови забезпечення екологічної безпеки та належної транспортної, інженерної, інформаційної і соціальної інфраструктури на новому місці розташування об'єктів.

3. Переорієнтація економіки міста (столичної агломерації) переважно на такі види діяльності і сфери: інноваційна діяльність; освіта, підготовка кваліфікованих кадрів; комерційно-ділова сфера (фінанси, кредит, страхування, оптова торгівля, операції з нерухомістю, інформатизація, телекомунікації); туристична діяльність; будівництво і будівельна промисловість, транспорт – за умови збереження багатofункціонального характеру економіки столичної агломерації як основи її стійкого розвитку.

4. Створення умов для розвитку малого і середнього підприємництва, заохочення його до участі в інноваційних проектах, формуванні соціальної і туристичної інфраструктури міста через: забезпечення рівного доступу до ресурсів міста; спрощення дозвільних, реєстраційних та інших процедур і виконання їх за принципом “єдиного вікна” та засобами електронного врядування.

5. Забезпечення в місті (агломерації) сприятливого ділового та інвестиційного клімату через усунення монополізації ринків, формування пропозиції якісних інвестиційних проектів, створення мотивів розвитку бізнесу за рахунок підвищення передбачуваності розвитку ситуації, забезпечення ресурсної бази для компенсації можливих втрат.

Вигоди

- підвищення доходів міста (агломерації) та якісної зайнятості жителів, отже – формування платоспроможного попиту, зокрема, на інноваційну продукцію;
- підвищення рівня екологічної безпеки та ресурсозбереження міста (агломерації);
- економія коштів за рахунок комплексного розвитку соціальної, туристичної, транспортної, інформаційної, інженерної інфраструктури міста (агломерації);
- забезпечення умов дистанційної освіти, впровадження електронного врядування, інтеграції у телекомунікаційні мережі і світовий науково освітній простір;
- формування передумов накопичення відновлюваних ресурсів для забезпечення стійкого розвитку міста (агломерації).

5. ПОЗИЦІЮВАННЯ МІСТА НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Засади

- відкритість (місто має бути зрозумілим, починаючи від інформаційних табло мовами міжнародного спілкування і завершуючи прозорістю намірів, планів і дій);
- гідність (Київ має зберігати свою історико-культурну ідентичність: переймаючи “найкращі практики”, світові норми і стандарти, європейські цінності – залишатися столицею України, історичним містом світового значення);

³ INTAS – Міжнародна асоціація сприяння співпраці з науковцями з нових незалежних держав колишнього Радянського Союзу (СНД)

- привабливість (місто має бути комфортним для всіх, чесним для ділових людей, цікавим для туристів; Київ має стати містом, до якого хочеться повернутися).

Пріоритетні завдання

1. Безумовне дотримання міжнародних зобов'язань України в частині, що стосується міста Києва. Ініціювання містом ратифікації Україною та/або приєднання України до міжнародних угод з охорони довкілля, збереження культурної спадщини і традиційного середовища міст (зокрема – ратифікації Конвенції про охорону архітектурної спадщини Європи; приєднання до Віденського меморандуму “Всесвітня спадщина та сучасна архітектура – поведження з історичним міським ландшафтом”).

2. Підвищення рівня включеності міста до інформаційного, наукового, освітнього, культурного світових просторів через забезпечення участі Києва в науково-освітніх програмах ЄС (у тому числі в рамках Болонського процесу, Програми в галузі вищої освіти TEMPUS, Шостої Рамкової програми ЄС з досліджень та розвитку, а також програмах INTAS³ та ін.), міжнародних спільних проектах науково-технічного співробітництва.

3. Формування громадської думки на підтримку європейського курсу інтеграції України (отже – Києва) через: створення для киян умов усвідомлення себе жителями європейської столиці; зміцнення контактів з європейськими містами-побратимами Києва, насамперед, на рівні педагогічної, учнівської, молодіжної, наукової, культурної спільнот; забезпечення широкої доступності інформації про надбання, норми життя європейської спільноти, досвід і “найкращі практики” забезпечення стійкого розвитку.

4. Формування належної інфраструктури для функціонування Києва як міжнародного ділового і туристичного центру, – що власне збігається із завданнями запровадження засад стійкого розвитку міста (столичної агломерації).

5. Активне просування позитивного іміджу Києва як міжнародного ділового, культурного центру, історичного міста світового значення через: пропонування містом культурних і гуманітарних ініціатив міжнародного значення; організацію мистецьких, спортивних акцій систематичного характеру (фестивалів, майстер-класів, чемпіонатів тощо) міжнародного рівня; створення позитивних інформаційних приводів, які можуть привернути увагу зарубіжних засобів масової інформації.

Вигоди

- забезпечення позицій міста як надійного і передбачуваного партнера в системі міжнародних контактів;
- підвищення рівня безпеки міського середовища та якості соціальної інфраструктури міста;
- підвищення рівня громадянської, ділової, побутової культури міської спільноти;
- зростання доходів бюджету міста;
- мультиплікаційний позитивний ефект у різних сферах і галузях економіки міста. ■

4. ОКРЕМІ ЗАХОДИ З РЕАЛІЗАЦІЇ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ

I. Встановлення належного врядування

1. Реорганізувати систему міської влади на наступних засадах.

1.1. Чіткий організаційний розподіл повноважень між представницьким і виконавчим органами місцевого самоврядування, міським головою, органами державної виконавчої влади через:

- усунення практики: (а) виконання повноважень виконавчих органів місцевого самоврядування місцевими державними адміністраціями; (б) суміщення повноважень голови Київської міської державної адміністрації в ради і Київського міського голови;
- зосередження виконавчих функцій в єдиному виконавчому органі місцевого самоврядування – Уряді міста Києва, який очолює Київський міський голова;
- заборону суміщення депутатського мандата Київради з посадами в Уряді Києва та/або органах виконавчої влади;
- посилення представництва інтересів територіальних громад районів міста через участь голів районних виконавчих комітетів в Уряді міста Києва; створення у складі постійних комісій Київради Постійної комісії з питань розвитку районів;
- розробка і впровадження нової схеми розподілу повноважень в Уряді міста Києва, виконавчих комітетах районних у місті рад та їх структурних підрозділах з урахуванням обмежень функцій Київської міської державної адміністрації, ліквідації районних у місті державних адміністрацій та передачі їх повноважень виконавчим органам Київської міської та районних у місті рад; це дасть можливість впровадити ефективний режим діяльності зазначених виконавчих органів, скоротити обсяги документообігу та автоматизувати його, підвищити зручність, ефективність і прозорість процедур управління;
- проведення інвентаризації та концентрації чинних державних цільових і галузевих програм; оцінку ефективності, узгодження з державними та укрупнення міських програм з метою усунення розпорошення та неефективного витрачання коштів державного та міського бюджетів;

- створення при Київській міській раді інституту стратегічного планування з функціями підготовки проектів стратегії та середньострокових програм розвитку Києва, моніторингу їх виконання та внесення пропозицій стосовно їх коригування;

1.2. Встановлення:

- норми, згідно з якою рішення органів місцевого самоврядування нормативного характеру набувають чинності за умови та з моменту їх оприлюднення (публікації в офіційному друкованому виданні Київради);
- норми, згідно з якою рішення, що стосуються життєвих інтересів громади міста, громад районів міста, приймаються винятково після громадських обговорень (слухань) відповідного рівня;
- переліку основних документів, які підлягають оприлюдненню (бюджет міста та звіт про його виконання; Генеральний план міста Києва та інші документи, що стосуються землекористування та містобудівної діяльності: детальні плани територій (ДПТ); Правила забудови міста Києва; внесення змін до містобудівної документації, рішення Київради про відведення земельних ділянок для будівництва і проведення інвестиційних конкурсів, рішення Архітектурно-містобудівної ради міста Києва стосовно розгляду та погодження окремих містобудівних проектів);
- норми, згідно з якою інформація, представлена на офіційному ВЕБ-порталі Київської міської ради та веб-сайтах відповідних структур Уряду міста систематично (не рідше одного разу на тиждень) оновлюється.

2. Переглянути Статут територіальної громади міста Києва, передбачивши насамперед: посилення ролі громади у прийнятті рішень, формуванні і реалізації

політики міста; посилення ролі громад районів, районних рад та їх виконавчих комітетів.

3. Запровадити програму моніторингу діяльності міської влади, що здійснюється коаліцією (консорціумом) неурядових організацій – аналітичних і соціологічних служб з систематичним оприлюдненням отриманих результатів (соціологічні опитування; проведення фокус-груп; експертиза актів Київради, Уряду міста Києва, міського голови, районних у місті рад, їх виконавчих органів, Київської міської державної адміністрації).

II. Забезпечення можливостей розвитку міста в реальних межах Київської (столичної) агломерації – Великого Києва

1. З метою забезпечення узгодженого розвитку територій столичної агломерації (Бориспільський, Броварський, Васильківський, Вишгородський, Києво-Святошинський, Обухівський райони) створити Асамблею Великого Києва, до якої мають увійти керівники органів державної виконавчої влади і місцевого самоврядування Києва районного та обласного рівнів. Асамблея узгоджує основні документи, що стосуються розвитку території (зокрема, генеральні плани), маючи на меті вироблення єдиного Генерального плану Столичної агломерації (Великого Києва).

2. З метою підготовки концептуальних і програмних документів, що підлягають розгляду на Асамблеї Столичної агломерації (Великого Києва), вона створює Робочу групу стратегічного планування. Робоча група стратегічного планування створюється з провідних фахівців у відповідних галузях науки та сферах життєдіяльності. До складу Робочої групи обов'язково включаються головний архітектор Київської області, головний архітектор міста Києва, головні міські та районні архітектори. Правові засади діяльності Робочої групи визначаються положенням про неї, яке затверджується Асамблеєю.

Головними завданнями Робочої групи є:

- розробка проекту Генерального плану Столичної агломерації з врахуванням аналогічних документів суб'єктів агломерації, особливостей їх розвитку (що стосуються територіального устрою, землекористування, природних ландшафтів, економічного та трудового потенціалів, ресурсів, демографічної ситуації тощо), а також реальних потреб та інтересів територіальних громад;
- розробка середньострокової (на п'ять років) Рамкової програми розвитку Столичної агломерації – як етапного документа з реалізації Генерального плану Столичної агломерації. Рамкова програма визначає основні положення, орієнтири, обмеження та спільні підходи в рамках Генерального плану, які суб'єктам агломерації доцільно врахувати під час розробки (опрацювання, коригування) власних середньострокових програм розвитку;
- моніторинг реалізації суб'єктами агломерації середньострокових програм розвитку, відповідності їх результатів положенням Генерального плану Столичної агломерації та середньострокової Рамкової програми розвитку Столичної агломерації;

- підготовка до засідань Асамблеї Столичної агломерації (Великого Києва) доповідей з аналізом досягнутих результатів і пропозиціями стосовно коригування Генерального плану, середньострокової Рамкової програми розвитку Столичної агломерації та відповідних документів суб'єктів агломерації;
- проведення розрахунків та підготовка відповідних планувальних документів на замовлення суб'єктів Столичної агломерації, а також інших суб'єктів на комерційних засадах.

III. Усунення “кризових точок” у забезпеченні життя і безпеки міста

1. Використання земель міста, містобудівної діяльності, захисту традиційного середовища

1.1. Для забезпечення належного використання земель міста, містобудівної діяльності на його території необхідними є наступні заходи і дії:

- інвентаризація і розмежування землі (включаючи інвентаризацію земельних ділянок, зайнятих забудовою нежитлового призначення – автостоянки, ринки тощо), насамперед – розмежування земель державної і комунальної власності;
- грошова оцінка земель;
- належне оформлення прав власності та користування, створення єдиного реєстру майнових прав на землю та об'єкти нерухомості;
- встановлення чіткого й однозначно вписаного порядку набуття права власності на земельні ділянки, внесення до нього прямої вимоги відкритого характеру процесу набуття прав власності, включаючи повідомлення про надходження заявок на купівлю ділянок;
- продаж прав власності на земельні ділянки на відкритих торгах (аукціонах) з урахуванням функціонального призначення цих ділянок (продаж інвестиційних проектів);
- обмеження кола суб'єктів права постійного користування земельними ділянками винятково неприбутковими організаціями (установами);

- врегулювання питань оподаткування підземних і плавучих споруд;
- встановлення переліку земель та об'єктів, що не підлягають відчуженню:
  - землі загального користування, землі транспортних магістралей, вулиці, площі, проїзди, дороги, набережні, парки, лісопарки, сквери, сади, бульвари, водойми;
  - землі природних територій, що підлягають особливій охороні;
  - землі прибережної смуги ріки Дніпро;
  - землі рекреаційних зон та зелених зон загального користування;
  - земельні ділянки земель історико-культурного призначення та природно-заповідного фонду;
  - землі пам'яток археології;
  - пам'ятки культурної спадщини відповідно до переліку, що встановлюється Київрадою за поданням Уряду Києва;
  - щойно виявлені об'єкти культурної спадщини, пам'ятки ландшафту, до вирішення питання їх правового статусу;
  - об'єкти оздоровчого призначення відповідно до переліку, що встановлюється Київрадою за поданням Уряду міста Києва;
  - об'єкти, подаровані місту Києву, громаді міста Києва, збудовані або створені за кошти, зібрані громадою міста (району міста) та/або окремими громадянами.

1.2. Для збереження традиційного середовища міста, його історико-культурних зон, культурної спадщини, пам'яток ландшафту необхідно забезпечити:

- перегляд *“Генерального плану розвитку міста Києва до 2020р.”*;
- моніторинг дотримання, реалізації та внесення змін до оновленого Генерального плану розвитку міста;
- встановлення в якості складової містобудівної документації меж і режимів: охоронюваних археологічних територій, територій пам'яток-споруд (витворів), комплексів (ансамблів) та визначних місць, державних заповідників, музеїв-заповідників, пам'яток ландшафту, охоронних зон, віднесених до категорії земель історико-культурного призначення, а також історичних ареалів міста;
- створення і ведення **Містобудівного кадастру**;
- виявлення, узаконення та визначення територіальної **пам'ятки ландшафту в місті Києві**;
- визначення територіально охоронних зон пам'яток культурної спадщини;
- інвентаризацію з визначенням територіально зелених зон міста;
- чітке зонування міста з визначенням меж і режимів забудови (зонінг);

- перегляд Правила забудови міста Києва та державних будівельних норм, включаючи: перегляд норм інсоляції, щільності забудови, озеленення, та з урахуванням диференціації для історичних зон міста та для нової забудови; внесення до Державних будівельних норм вимог, що забезпечують безбар'єрність міського середовища;
  - впорядкування ситуації з “малими архітектурними формами” – кіосками, палатками, зовнішньою рекламою; заборона зовнішньої реклами в центральній історичній частині міста;
  - створення **Центру документації пам'яток та традиційного характеру середовища міста Києва**;
  - створення міжвідомчого органу з питань захисту, використання та відтворення ландшафтів Києва для їх інвентаризації, укладання кадастру, а також систематизації, збереження та поширення інформації про ландшафти;
- 1.3. З метою забезпечення киян достатнім житлом: сформувати житлову політику міста Києва з урахування платоспроможності населення, потреб та інтересів усіх соціальних груп міської спільноти, включаючи людей з обмеженими фізичними можливостями, а також потреби реновації територій. Передбачити:
- забезпечення прозорості черги на отримання житла, створення єдиного міського реєстру черговиків, оприлюднення зведеної інформації про обсяги отриманого містом житла (від компаній-забудовників) та просування черги;
  - нарощування обсягів будівництва житла економ-класу;
  - розширення доступу до житлових кредитів;
  - захист прав інвесторів (громадян, які за власний кошт набувають житло), для чого запровадити практику відкритих презентацій будівельних проектів до початку будівництва та заборонити забудовнику до отримання ордеру на будівництво та проведення презентації проекту вести рекламну кампанію і здійснювати залучення коштів інвесторів (продаж майбутнього житла);
  - потребу соціального житла для вразливих верств міської спільноти. ■

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про місто Київ – самоврядну територію, столицю України

Цей Закон, відповідно до Конституції України визначає спеціальний статус міста Києва як столиці України, особливості місцевого самоврядування та виконавчої влади в місті, формування бюджету міста, землекористування та містобудівної діяльності в місті Києві, а також засади діяльності Столичної агломерації.

Спеціальний статус міста Києва визначається наступним:

1. Київ – історичне місто, внесене до Списку історичних населених пунктів України. На території міста Києва розташовані пам'ятки, внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, і місто має міжнародно-правові зобов'язання з їх збереження та охорони.

2. Відповідно до Конституції України, місто Київ є столицею України. Як столиця України місто Київ є:

- 1) політичним та адміністративним центром держави;
- 2) місцем розташування резиденції Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Конституційного Суду України, Верховного Суду України, центральних органів державної влади, офіційних представництв іноземних держав і міжнародних організацій в Україні;
- 3) міжнародним діловим центром.

3. Місто Київ є місцем розташування органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади Київської області, а також органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади Києво-Святошинського району Київської області.

РОЗДІЛ I

Загальні положення

Стаття 1. *Адміністративно-територіальний устрій міста Києва*

1. Місто Київ з прилеглими до нього територіями Бориспільського, Броварського, Васильківського, Вишгородського, Києво-Святошинського, Обухівського районів Київської області, містом Бровари, містом Бориспіль на основі єдності соціально-економічних, екологічних, культурних інтересів складають Столичну агломерацію (Великий Київ).

2. Територіальні межі міста Києва визначаються Верховною Радою України за поданням Київської міської ради, погодженим з районними в місті радами та органами місцевого самоврядування територій, що належать до Столичної агломерації, з урахуванням

історичних, ландшафтних, соціально-економічних та інших особливостей цих територій.

3. Систему адміністративно-територіального устрою міста Києва складають місто та райони в місті. Кількість, територіальні межі та найменування районів встановлює Київська міська рада за погодженням з районними в місті радами або з урахуванням думки громади міста Києва, висловленої на загальноміському референдумі.

Стаття 2. *Територіальна громада міста Києва*

1. Територіальну громаду міста Києва (далі – громада міста) складають громадяни України, які постійно проживають на території міста Києва.

2. Столичний статус покладає на територіальну громаду міста Києва, органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади в місті Києві додаткові обов'язки та гарантує цим органам надання з боку держави додаткових прав і преференцій.

3. Територіальні громади районів у місті Києві є суб'єктами права комунальної власності та мають свої органи місцевого самоврядування – районні в місті Києві ради та їх виконавчі органи.

4. Обмеження прав територіальної громади міста Києва, територіальних громад районів у місті у зв'язку з виконанням містом столичних функцій не допускається.

Стаття 3. *Статут територіальної громади міста Києва*

1. Принципи та порядок розмежування повноважень між Київською міською радою, її виконавчими органами та Київським міським головою, обсяг і межі повноважень районних у місті рад та їх виконавчих органів та інші особливості функціонування міста Києва як столиці України визначаються Статутом територіальної громади міста Києва з урахуванням особливостей здійснення місцевого самоврядування в місті Києві, зумовлених його столичним статусом, традиціями, колективними потребами та інтересами територіальної громади міста і громад районів у місті.

2. Рішення про затвердження Статуту територіальної громади міста Києва та внесення змін до нього розробляються та виносяться на громадське обговорення, після чого приймаються Київською міською радою на її пленарному засіданні не менш ніж двома третинами голосів загального складу депутатів. У разі прийняття таких рішень менше, ніж за рік до наступних виборів депутатів до органів місцевого самоврядування міста Києва, вони набувають чинності в разі підтвердження Київською міською радою наступного скликання.

3. Статут територіальної громади міста Києва та зміни до нього підлягають державній реєстрації в Міністерстві юстиції України та оприлюдненню в установленому законом порядку.

4. Територіальні громади районів у місті Києві можуть мати власні статути, розроблені на основі Статуту територіальної громади міста Києва. Статути територіальних громад районів у місті Києві та зміни до них затверджуються відповідними радами та підлягають реєстрації в органах Міністерства юстиції України.

Стаття 4. *Символіка міста Києва і районів у місті Києві*

1. Місто Київ має герб, прапор та іншу символіку. Райони в місті можуть мати власну символіку.

2. Зміст, опис, порядок використання символіки визначаються Положенням про символіку, що затверджується відповідно Київською міською радою та районними в місті радами або закріплюються у Статуті територіальної громади міста Києва.

РОЗДІЛ II

Столичні функції міста Києва і державні гарантії їх виконання

Стаття 5. *Столичні функції міста Києва*

Органи місцевого самоврядування та виконавчої влади в місті Києві забезпечують у межах своїх повноважень здійснення містом таких функцій:

- 1) сприяння створенню належних умов для діяльності в місті Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних органів державної влади, офіційних представництв іноземних держав і міжнародних організацій, а також установ і закладів, місцем розташування яких відповідно до законодавства визначене місто Київ;
- 2) вирішення питань щодо розміщення центральних органів, які утворюються Президентом України, Верховною Радою України та Кабінетом Міністрів України, офіційних представництв іноземних держав і міжнародних організацій, а також установ і закладів, місцем розташування яких відповідно до законодавства визначене місто Київ;
- 3) узгодження норм і правил забудови територій, що належать офіційним представництвам іноземних держав і міжнародних організацій, розташованим у місті Києві;
- 4) надання на договірних засадах комунальних, інженерних, соціально-культурних, транспортних, інформаційних та інших послуг державним органам, офіційним представництвам іноземних держав і міжнародних організацій, розташованим у місті Києві;
- 5) взаємодія з Президентом України, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України при прийнятті ними рішень, розробці та здійсненні заходів, програм і проектів, що торкаються інтересів громади міста, особливостей землекористування та містобудування в місті Києві.

Стаття 6. *Державні гарантії виконання містом Києвом столичних функцій*

1. Держава забезпечує здійснення містом Києвом столичних функцій шляхом:

- 1) виділення окремим рядком у Державному бюджеті України фінансування витрат на здійснення містом Києвом столичних функцій. Використання цих коштів контролюється Рахунковою палатою України;
- 2) затвердження стабільних, не менш ніж на три роки, бюджетних показників взаємовідносин Державного бюджету України і бюджету міста Києва;
- 3) надання субвенцій, виділення необхідних ресурсів на виконання програм, проектів та на інші витрати, пов'язані зі здійсненням містом столичних функцій;
- 4) компенсації на підставі угод витрат, пов'язаних з використанням центральними органами державної влади, офіційними представництвами іноземних держав і міжнародних організацій та іншими органами, місцем розташування яких законодавством визначено столицю України, земельних ділянок, будівель, споруд міської комунальної власності, наданням комунальних послуг тощо;
- 5) передачі в комунальну власність територіальної громади міста Києва майна підприємств, установ, організацій та інших об'єктів державної власності, а також часток (акцій, паїв), що належать державі в акціонерних господарських товариствах, які розташовані у місті Києві;
- 6) надання державних гарантій під вітчизняні та іноземні інвестиції і кредити, що залучаються містом на розвиток об'єктів інженерно-транспортної, комунікаційної, туристичної і соціальної інфраструктури, пов'язаних з виконанням містом столичних функцій;
- 7) надання органам виконавчої влади в місті Києві та органам місцевого самоврядування урядових телекомунікацій і каналів зв'язку, необхідних для здійснення столичних функцій;
- 8) сприяння створенню та діяльності Асамблеї Столичної агломерації (Асамблеї Великого Києва).

2. Громаді міста в установленому законом порядку за поданням Київської міської ради компенсуються витрати, а також збитки, завдані їй під час проведення заходів загальнодержавного та міжнародного характеру, а так само шкода, заподіяна в разі виникнення надзвичайних ситуацій з вини суб'єктів, підпорядкованих органам державної влади.

РОЗДІЛ III

Столична агломерація (Великий Київ)

Стаття 7. Столична агломерація

1. Функціонування Столичної агломерації (Великого Києва) здійснюється з метою забезпечення цілісності, єдиних засад розвитку територій, зазначених у статті 1 цього Закону, їх збалансованого стійкого розвитку, узгодження інтересів відповідних територіальних громад, а також концентрації зусиль і ресурсів суб'єктів агломерації для реалізації спільних інтересів.

2. Столична агломерація не є окремою самостійною адміністративно-територіальною одиницею в системі адміністративно-територіального устрою України.

Стаття 8. Місцеве самоврядування на територіях, що належать до складу Столичної агломерації

1. Суб'єкти Столичної агломерації, мають всі права місцевого самоврядування, визначені Конституцією і законами України.

2. Територіальні громади адміністративно-територіальних одиниць, що належать до складу Столичної агломерації, є її рівноправними суб'єктами і представлені в Асамблеї Великого Києва посадовими особами місцевого самоврядування, обраними на місцевих виборах.

Стаття 9. Асамблея Столичної агломерації (Великого Києва)

1. Для погодження питань, що стосуються стратегії розвитку територій, їх генеральних планів, транспортної, інформаційної, інженерної та соціальної інфраструктури, діяльності у сфері охорони довкілля, використання ресурсів, діє Асамблея Столичної агломерації (Великого Києва).

2. Асамблея Столичної агломерації (Великого Києва) є юридичною особою.

3. До складу Асамблеї належать: голова Київської обласної ради; голова Київської обласної державної адміністрації; Київський міський голова; голова Київської міської державної адміністрації; голови районних рад; голови виконавчих органів районних рад; голови районних державних адміністрацій, міські голови міст обласного значення, голова Робочої групи стратегічного планування та його заступник.

4. Асамблея Великого Києва є замовником проектів Концепції та Основних положень Генерального плану Столичної агломерації, а також середньострокових (на п'ять років) рамкових програм розвитку Столичної агломерації. Проекти Основних положень Генерального плану Столичної агломерації та середньострокової Рамкової програми ухвалюються Асамблеєю двома третинами голосів її членів після погодження з центральними органами влади в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

5. Основні положення Генерального плану Столичної агломерації та середньострокова Рамкова програма розвитку Столичної агломерації направляються на розгляд органів місцевого самоврядування суб'єктів Столичної агломерації.

6. Генеральний план Столичної агломерації набуває чинності в разі його затвердження не менш ніж двома третинами суб'єктів Столичної агломерації. Генеральний план Столичної агломерації скріплюється підписами головуючого та секретаря Асамблеї і є обов'язковим документом, на основі якого розробляються (коригуються) генеральні плани суб'єктів агломерації.

7. Середньострокова Рамкова програма розвитку Столичної агломерації, а також інші рішення Асамблеї є обов'язковими для розгляду органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування територій, що належать до Столичної агломерації, і мають рекомендаційний характер.

8. З метою підготовки концептуальних і програмних документів, що підлягають розгляду на Асамблеї Столичної агломерації (Великого Києва), вона створює Робочу групу стратегічного планування. Голова та заступник голови Робочої групи обираються членами Асамблеї Столичної агломерації (Великого Києва) шляхом таємного голосування двома третинами голосів загального складу Асамблеї. Висування кандидатур визначається Регламентом Асамблеї.

9. Кількісний і персональний склад, правові, фінансові та матеріально-технічні засади діяльності Робочої групи визначаються положенням про неї, яке затверджується Асамблеєю згідно з Регламентом. До складу Робочої групи обов'язково включаються головний архітектор Київської області, головний архітектор міста Києва, головні міські та районні архітектори.

Стаття 10. Організація роботи Асамблеї Столичної агломерації (Великого Києва)

1. Основною формою роботи Асамблеї Столичної агломерації (Великого Києва) є її засідання. На засіданнях Асамблеї головує по черзі один із представників суб'єктів Столичної агломерації. Порядок скликання засідань Асамблеї, головування на засіданнях, порядок прийняття рішень Асамблеї, інші питання її діяльності визначаються Регламентом Асамблеї, що затверджується на її першому засіданні двома третинами голосів присутніх членів Асамблеї. Зміни до регламенту вносяться в тому самому порядку.

2. Порядок денний наступного засідання Асамблеї пропонується наступним за чергою головуючим із врахуванням пропозицій членів Асамблеї та затверджується на її поточному засіданні.

3. Для підготовки засідань та організації поточної роботи Асамблеї в період між її засіданнями обирається секретар Асамблеї і створюється Секретаріат.

4. Рішення (акти) Асамблеї підписуються головуючим на засіданні, на якому приймалося рішення, та секретарем Асамблеї.

5. Фінансування, матеріально-технічне, юридичне, консультативне забезпечення роботи Асамблеї здійснюється за рахунок внесків суб'єктів Столичної агломерації, форми, розміри і пропорції яких встановлюються Асамблеєю.

РОЗДІЛ IV

Засади здійснення місцевого самоврядування в місті Києві

Стаття 11. Засади здійснення місцевого самоврядування в місті Києві

1. Місцеве самоврядування в місті Києві – визнане і гарантоване Конституцією України право територіальної громади міста самостійно і під власну відповідальність безпосередньо або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції, міжнародних договорів і законів України.

2. Місцеве самоврядування в місті Києві здійснюється на засадах законності, субсидіарності, прозорості, підконтрольності, підзвітності, професійності, відповідальності та в інтересах населення міста.

Головна мета місцевого самоврядування у місті Києві – забезпечення прав і свобод людини, стійкого розвитку міста Києва в інтересах його жителів і з урахуванням його статусу.

Стаття 12. Основні форми здійснення місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування в місті Києві здійснюється територіальною громадою міста як безпосередньо, так і через представницькі та виконавчі органи та виборну посадову особу – міського голову.

2. Основними формами безпосереднього здійснення місцевого самоврядування є:

- 1) міський та районні референдуми;
- 2) вільні вибори таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права представницьких органів місцевого самоврядування та міського голови;
- 3) збори (зібрання, конференції), громадські слухання, інші форми вияву громадської ініціативи членів громади міста.

Стаття 13. Міський та районні в місті референдуми

1. Міський та районні у місті референдуми є вищими формами безпосереднього здійснення територіальними громадами міста та районів у місті права на місцеве самоврядування. Предметом референдуму можуть бути будь-які питання, віднесені законодавством України до відання місцевого самоврядування в місті Києві, а також питання довіри/недовіри представницьким органам місцевого самоврядування та міському голові.

2. На міський і районні референдуми не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади.

3. Винятково міським референдумом вирішується питання про згоду громади міста на приєднання до території міста Києва територій суміжних з містом Києвом громад (про об'єднання територіальних громад).

4. Міський референдум проводиться за ініціативою:

- 1) Київської міської ради;
- 2) Київського міського голови;
- 3) громади міста – в разі якщо, ініціативною групою з проведення референдуму зібрані підписи жителів кожного району міста в кількості не

менш 10 відсотків чисельності громадян, які проживають на територіях районів і мають право голосу.

5. Районні у місті Києві референдуми проводяться за ініціативою:

- 1) Київської міської ради;
- 2) Київського міського голови;
- 3) Відповідної районної ради;
- 4) громади району – в разі, якщо ініціативною групою з проведення референдуму зібрані підписи жителів району міста в кількості не менш 10 відсотків чисельності громадян, які проживають на території цього району і мають право голосу.

6. Рішення, прийняті місцевими референдумами, мають вищу юридичну силу відносно інших актів органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб і є обов'язковими для виконання органами місцевого самоврядування на відповідній території.

Рішення референдуму про недовіру представницькому органу місцевого самоврядування або міському голові тягне за собою дострокове припинення їх повноважень.

Стаття 14. Вибори до місцевих органів самоврядування

1. Київська міська рада та районні в місті ради складаються з депутатів, які обираються населенням відповідної території.

2. Число депутатів Київської міської ради визначається із розрахунку 1 депутат від 25 тисяч виборців – громадян, які постійно проживають на території міста Києва та мають право голосу, станом на 1 січня року виборів. Число депутатів районних у місті рад визначається із розрахунку 1 депутат від 5 тисяч виборців – громадян, які постійно проживають на території району міста Києва і мають право голосу, станом на 1 січня року виборів.

3. Вибори депутатів Київської міської ради проводяться за пропорційною виборчою системою за списками політичних партій і блоків у багатомандатних виборчих округах, межі яких збігаються з межами районів міста Києва.

4. Вибори депутатів районних у місті Києві рад проводяться за пропорційною виборчою системою за списками політичних партій і блоків у багатомандатних виборчих округах, межі яких збігаються з межами районів міста.

Порядок організації і проведення виборів депутатів Київської міської ради та районних у місті Києві рад визначається законом.

Стаття 15. Збори, громадські слухання, інші форми вияву громадської ініціативи

1. Члени територіальної громади мають право організувати і брати участь у зборах громадян на місцях проживання, ініціювати розгляд у відповідній раді будь-якого питання місцевого самоврядування.

2. Порядок проведення зборів, громадських слухань, внесення та реалізація місцевих громадських ініціатив визначаються Статутом територіальної громади міста Києва.

Стаття 16. Система місцевого самоврядування

Система місцевого самоврядування в місті Києві складається із:

- 1) територіальної громади міста, складовими якої є територіальні громади районів у місті;
- 2) міського голови;
- 3) представницьких органів місцевого самоврядування: Київської міської ради та районних у місті рад;
- 4) виконавчих органів місцевого самоврядування: Уряду міста Києва та виконавчих органів районних у місті рад;
- 5) органів самоорганізації населення.

Стаття 17. Київський міський голова

1. Київський міський голова є вищою посадовою особою громади міста Києва з представницьким мандатом.

2. Київський міський голова обирається громадою міста Києва шляхом таємного голосування на основі загального, рівного, прямого виборчого права терміном на п'ять років і здійснює свої повноваження на постійній основі. Порядок організації і проведення виборів Київського міського голови визначається законом.

3. Київський міський голова очолює Уряд міста Києва, представляє його у відносинах з іншими організаціями, установами, підприємствами, громадянами та їх об'єднаннями, входить до складу Асамблеї Столичної агломерації (Асамблеї Великого Києва).

4. Київський міський голова несе персональну відповідальність за здійснення наданих йому законом повноважень.

Стаття 18. Представницькі органи місцевого самоврядування

1. Київська міська рада та районні в місті ради є юридичними особами та наділені правом представляти інтереси відповідної громади і приймати від її імені рішення. Порядок формування, засади діяльності та повноваження міської, районних у місті Києві рад визначаються Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” з особливостями, передбаченими цим Законом.

2. Питання організації управління районами в місті Києві належать до компетенції Київради.

3. Обсяг і межі повноважень районних у місті Києві рад та їх виконавчих органів визначаються Київрадою на основі принципу субсидіарності за узгодженням з районними в місті радами та з урахуванням загальноміських інтересів, колективних потреб територіальних громад та особливостей районів міста. Визначений Київрадою обсяг повноважень районних у місті рад та їх виконавчих органів не може змінюватися Київрадою без згоди відповідної районної у місті ради протягом терміну скликання.

4. Поеднання мандата депутата Київської міської ради або районної в місті ради з посадою в органах Київської міської ради або районної в місті ради та в органах державної виконавчої влади не допускається.

5. На депутатів Київської міської ради та районних у місті рад не поширюються вимоги недоторканності, передбачені статтею 30 Закону України “Про статус депутатів місцевих рад”.

Стаття 19. Виконавчі органи місцевого самоврядування в місті Києві

1. Київська міська та районні в місті ради мають власні виконавчі органи, що створюються ними у порядку, передбаченому цим Законом, є підзвітними та підконтрольними відповідним радам.

2. Виконавчим органом Київської міської ради є Уряд міста Києва. Виконавчими органами районних у місті Києві рад є виконавчі комітети.

Організація і порядок діяльності, повноваження виконавчих органів Київської міської ради та виконавчих органів районних у місті рад визначаються Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” з особливостями, передбаченими цим Законом.

Стаття 20. Органи самоорганізації населення

1. Жителі територіальної громади міста Києва мають право на створення органів самоорганізації населення (будинкові, вуличні, квартальні комітети, комітети мікрорайонів і районів у місті тощо).

2. Органи самоорганізації населення діють у межах законодавства України та на підставі Статуту територіальної громади міста Києва і власних статутів (положень), затверджених у встановленому законодавством України порядку.

3. Реєстрація органів самоорганізації населення здійснюється районною в місті радою, а у випадку, якщо орган самоорганізації населення створюється на території більш ніж одного району міста, Київською міською радою. Порядок та умови реєстрації визначаються законом і Статутом територіальної громади міста Києва.

4. Київська міська рада та районні в місті ради можуть делегувати частину своїх повноважень органу самоорганізації населення з одночасною передачею йому коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для здійснення цих повноважень. Відповідні ради здійснюють контроль над виконанням зазначених повноважень.

РОЗДІЛ VII

Організація та діяльність органів місцевого самоврядування

Стаття 21. Київський міський голова

1. Повноваження Київського міського голови визначаються Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” та цим Законом. При здійсненні наданих повноважень Київський міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед громадою міста, підзвітним і відповідальним – перед Київрадою, з питань виконання Урядом Києва взаємодії з органами виконавчої влади – також підконтрольним відповідним центральним органам виконавчої влади.

2. Київський міський голова не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу громаді міста Києва в порядку, визначеному Статутом територіальної громади міста Києва, не рідше двох разів на рік – перед Київрадою на її пленарних засіданнях. На вимогу не менш ніж третини загального складу депутатів міської ради Київський міський голова зобов'язаний прозвітувати перед радою або надати потрібну інформацію з питань і в терміни, визначені депутатами.

Звіти та інформаційні повідомлення Київського міського голови підлягають обов'язковому оприлюдненню.

3. Повноваження Київського міського голови починаються з моменту оголошення міською виборчою комісією на пленарному засіданні Київради рішення про його обрання і закінчуються в момент вступу на цю посаду іншої обраної відповідно до закону особи, крім випадків дострокового припинення його повноважень.

Підстави та порядок дострокового припинення повноважень міського голови визначаються чинним законодавством з особливостями, передбаченими цим Законом..

4. У разі дострокового припинення повноважень Київського міського голови чи неможливості виконання ним своїх повноважень повноваження Київського міського голови здійснює голова Київради. Голова Київради тимчасово здійснює зазначені повноваження з моменту дострокового припинення повноважень Київського міського голови і до моменту вступу на посаду новообраного Київського міського голови відповідно до закону.

5. У разі дострокового припинення повноважень Київського міського голови Київрада призначає та проводить вибори міського голови замість того, який вибув, згідно з чинним законодавством.

Стаття 22. Київська міська рада

1. Київська міська рада у межах строку своїх повноважень обирає з числа депутатів ради Голову Київради, який головує на її пленарних засіданнях, його заступника – секретаря Київради. Голова Київради та його заступник – секретар обираються таємним голосуванням не менш ніж половиною голосів загального складу депутатів. Повноваження голови Київради, визначаються статтею 55 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” та цим Законом.

2. Президія Київської міської ради є дорадчим органом ради, який попередньо готує узгоджені пропозиції і рекомендації з питань, які передбачається внести на розгляд ради. Рішення президії мають рекомендаційний характер. До складу президії належать міський голова, його заступник – секретар Київради, голови постійних комісій, уповноважені представники депутатських фракцій. Інші питання діяльності президії визначаються Регламентом Київської міської ради.

3. Для вивчення, попереднього розгляду та підготовки питань, що належать до відання Київради, здійснення контролю над виконанням її рішень створюються постійні комісії з числа депутатів у складі голови та членів комісії. Порядок формування

та діяльності постійних комісій Київської міської ради визначаються законом, а також Регламентом Київської міської ради.

4. З огляду на створення Столичної агломерації, у складі Київради створюється Постійна комісія з питань Великого Києва.

5. Правовий статус депутатів Київської міської ради визначається законами України та цим Законом. Депутат Київської міської ради може мати помічників-консультантів, які працюють на постійній основі або на громадських засадах. Число помічників-консультантів депутатів Київської міської ради та умови їх діяльності визначаються відповідним положенням, яке затверджується Київською міською радою.

6. Для здійснення організаційного, правового, інформаційного, аналітичного, матеріально-технічного забезпечення діяльності ради, її голови та секретаря ради, органів ради Київська міська рада, виходячи з бюджетних можливостей створює Секретаріат ради, за поданням Київського міського голови затверджує його структуру, штатну чисельність та розмір видатків на його утримання. Секретаріат ради за посадою очолює заступник міського голови – секретар міської ради.

7. Секретар – заступник голови обирається і здійснює функції та повноваження, передбачені ст. 50, ст. 56 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”. Порядок проходження служби працівниками Секретаріату Київської міської ради здійснюється відповідно до вимог Закону України “Про службу в органах місцевого самоврядування”.

Стаття 23. Уряд міста Києва

1. Уряд міста Києва очолюється Київським міським головою і діє на виконання законів України, інших нормативно-правових актів, прийнятих в установленому законом порядку, рішень Київради. Уряд міста Києва може розглядати і вирішувати питання, віднесені цим та іншими законами України до відання виконавчого органу ради.

2. До складу Уряду належать перший заступник голови Уряду – секретар Уряду, заступники голови Уряду – керівники профільних департаментів, а також голови виконавчих комітетів районних у місті рад.

3. Перший заступник голови Уряду – секретар Уряду призначається Київрадою за поданням Київського міського голови.

4. Заступники голови Уряду – керівники департаментів призначаються Київрадою; їх кандидатури висуваються на паритетній основі Київським міським головою та депутатами Київради. До складу Уряду міста Києва не можуть входити депутати Київської міської ради.

5. Київська міська рада затверджує структуру та штати своїх виконавчих органів, до яких разом з Урядом міста Києва належать департаменти, управління та відділи департаментів, визначає розмір видатків на їх утримання.

6. Уряд приймає рішення у вигляді ухвал більшістю голосів. Ухвали Уряду вводяться в дію підписом міського голови. Міський голова несе персональну відповідальність за відповідність ухвал законодавству України і має право відмовитися підписувати ухвали у випадку їх невідповідності законам України та рішенням Київради.

7. Київрада може своїм рішенням зупинити введену в дію ухвалу Уряду зі зверненням у разі необхідності до суду, якщо вважає, що в ухвалі є ознаки порушення законів України чи рішень Київради.

8. Правила, форми та методи діяльності Уряду міста Києва, інших виконавчих органів Київської міської ради визначаються Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” з особливостями, передбаченими цим Законом. Для підготовки засідань Уряду, здійснення організаційного, правового, інформаційно-аналітичного, матеріально-технічного забезпечення діяльності Уряду, в його складі створюється Секретаріат; структура та чисельний склад якого визначаються на засіданні Уряду в межах коштів, передбачених Київською міською радою на утримання Уряду міста Києва.

9. Уряд міста Києва вживає усіх необхідних заходів для забезпечення прозорості своєї діяльності; всі рішення Уряду, крім тих, які містять інформацію, що не підлягає розголошенню згідно із законами України “Про державну таємницю” та “Про інформацію”, підлягають висвітленню на веб-порталі Київської міської влади.

Стаття 24. Районні в місті Києві ради

1. Районні в місті Києві ради в межах строку своїх повноважень обирають голів районних у місті Києві рад, які головують на пленарних засіданнях рад, заступників голів районних у місті Києві рад. Повноваження голови, заступника голови районної у місті Києві ради визначаються статтями 55 та 56 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” та цим Законом.

2. Голова районної в місті Києві ради та його заступник – секретар ради обираються з числа депутатів ради таємним голосуванням не менш ніж половиною загального складу депутатів. Голова та секретар – заступник голови ради здійснюють функції та повноваження, передбачені ст. 50, ст. 56 Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”.

3. Для вивчення, попереднього розгляду та підготовки питань, що належать до відання районної у місті Києві ради, здійснення контролю над виконанням її рішень створюються постійні комісії з числа депутатів у складі голови та членів комісії. Порядок формування та діяльності постійних комісій районних у місті Києві

рад визначаються законом, а також Регламентами відповідних рад.

Депутат районної в місті Києві ради може мати помічників-консультантів, які працюють на постійній основі або на громадських засадах. Число помічників-консультантів депутатів районних у місті Києві рад, умови їх діяльності визначаються Положеннями, які затверджуються відповідними радами.

4. Для здійснення організаційного, правового, інформаційного, аналітичного, матеріально-технічного забезпечення діяльності районної у місті Києві ради, її голови та секретаря ради, органів ради відповідна районна у місті Києві рада, виходячи з бюджетних можливостей створює Секретаріат ради, за поданням голови цієї ради затверджує його структуру, штатну чисельність та розмір видатків на його утримання. Порядок проходження служби працівниками секретаріатів районних у місті Києві рад здійснюється відповідно до вимог Закону України „Про службу в органах місцевого самоврядування”.

7. Порядок скликання та роботи сесій районних в місті Києві рад визначаються Регламентами цих рад.

Стаття 25. Виконавчі комітети районних в місті Києві рад

1. Виконавчий комітет районної в місті Києві ради очолюється головою, що обирається цією радою. Обрання особи на посаду голови виконавчого комітету районної у місті Києві ради має наслідком втрату нею депутатського мандату цієї ради.

2. Голова виконавчого комітету районної у місті Києві ради за посадою є членом Уряду міста Києва.

3. До складу виконавчого комітету районної у місті Києві ради входять заступник голови виконавчого комітету – секретар виконавчого комітету та керівники профільних управлінь (відділів).

4. Повноваження виконавчих комітетів районних у місті Києві рад, їх посадових осіб визначаються законами України, з особливостями, передбаченими цим Законом. Структура і порядок формування виконавчого комітету районної в місті Києві ради визначається цією радою, виходячи з бюджетних можливостей та особливостей районів.

5. Виконавчі комітети районних у місті Києві рад вживають усіх необхідних заходів для забезпечення прозорості своєї діяльності; всі рішення виконавчих комітетів, крім тих, які містять інформацію, що не підлягає розголошенню згідно із законами України “Про державну таємницю” (від 21.01.1994 № 3855-XII) та “Про інформацію” (від 02.10.1992 № 2657-XII), підлягають висвітленню на Інтернет-сайтах відповідних районних в місті Києві рад.

Стаття 26. Механізми реалізації засад здійснення місцевого самоврядування та виконавчої влади в місті Києві

1. З метою забезпечення громадського контролю над дотриманням прав і свобод людини в місті Києві, Київською міською радою обирається Уповноважений Київської міської ради з прав людини. Порядок діяльності та повноваження Уповноваженого Київської міської ради з прав людини визначається відповідним Положенням, яке затверджується Київською міською радою.

2. З метою забезпечення прозорості діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування в місті Києві, а також для забезпечення її підконтрольності громаді міста, створюються:

- 1) офіційний друкований орган Київської міської ради – “Офіційний вісник Київради”, який видається за рахунок коштів бюджету міста;
- 2) електронна бібліотека Київської міської ради, яка містить усі акти органів місцевого самоврядування та виконавчої влади нормативного та дозвільного характеру, а також єдині державні реєстри міських земель, нерухомості тощо; доступ до реєстрів може бути платним; плата за користування реєстрами електронної бібліотеки не може перевищувати собівартості цих послуг.

3. Обов'язковій публікації в Офіційному віснику Київради підлягають:

- перелік актів, що не підлягають опублікуванню з міркувань державної безпеки;
- перелік відомостей, що не підлягають утаємниченню, а саме: про надзвичайні ситуації, що загрожують безпеці і здоров'ю громадян, та їх наслідки; про екологічний стан міста; про привілеї, компенсації і пільги, які надаються державою та органами місцевого самоврядування громадянам, посадовим особам, підприємствам, установам та організаціям; про факти порушень прав і свобод людини;
- Генеральний план міста Києва;
- Правила забудови міста Києва; рішення про внесення змін до містобудівної документації; рішення Київради про відведення земельних ділянок для будівництва та проведення інвестиційних конкурсів; рішень Архітектурно-містобудівної ради міста Києва про розгляд і погодження проектів;
- рішення Київради про встановлення місцевих податків і зборів, підстави та умови надання пільг по них; переліки організацій, установ і підприємств, які отримали такі пільги;
- звіти міського голови про його роботу та роботу виконавчих органів Київради;

- рішення про наділення органів самоорганізації громади повноваженнями та передачу їм коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення;
- міські програми, проекти, умови участі в них підприємств та організацій, незалежно від форм власності;
- бюджет і звіт про виконання бюджету;
- рішення про відчуження комунального майна;
- підстави, порядок та умови приватизації об'єктів права комунальної власності
- перелік об'єктів права комунальної власності, які не підлягають приватизації, та зміни до нього;
- рішення про передачу в управління майна, яке належить до комунальної власності;
- рішення про надання/скасування дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;
- порядок та умови відселення громадян, які проживають у будинках, що підлягають знесенню за технічними характеристиками та з мотивів суспільної необхідності (реновації територій);
- рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;
- звіти керівника місцевої міліції про стан громадської безпеки та охорони громадського порядку на території міста;
- рішення з питань адміністративно-територіального устрою міста;
- акти, що стосуються землекористування та містобудування: генеральний план розвитку міста, режим використання та забудови території;
- правила з питань благоустрою міста;
- повідомлення про скасування актів нормативного та дозвільного характеру;
- міжнародні угоди, укладені міським головою від імені Київради;
- склад, зміни у персональному складі органів місцевого самоврядування, підстави для цього.

4. З метою реалізації прав жителів Києва на визначення перспектив власного життя, а також для забезпечення обґрунтованості міської політики Київрада та районні в місті ради організують проведення громадських слухань з питань планування розвитку та забудови території, бюджетних пріоритетів, організації діяльності комунальних служб і з інших життєво важливих питань.

Стаття 27. Особливості бюджету міста Києва

1. Держава фінансує в повному обсязі здійснення органами місцевого самоврядування міста Києва столичних функцій. Кошти, необхідні для здійснення цих функцій, щороку передбачаються в Законі про Державний бюджет України.

2. Рішення органів державної влади, що тягнуть за собою додаткові видатки органів місцевого самоврядування міста Києва, обов'язково супроводжуються передачею їм відповідних матеріальних і фінансових ресурсів. Зазначені рішення виконуються органами місцевого самоврядування міста Києва в межах переданих матеріальних і фінансових ресурсів.

3. Доходи міського бюджету та бюджетів районів міста формуються за рахунок власних та закріплених доходів, 100-відсоткового відрахування податку на прибуток, податку на нерухомість (з моменту введення цього податку), податку на доходи фізичних осіб, плати за землю, місцевих податків і зборів, а також субвенцій і субсидій з Державного бюджету України на виконання столичних функцій, але не менш як 50 відсотків від суми податків, зборів і обов'язкових платежів, які справляються на території міста Києва.;

4. При затвердженні Державного бюджету України на відповідний рік передача з бюджету міста Києва коштів, що визначаються як різниця між розрахованими обсягами доходів і видатків, до Державного бюджету України не допускається.

5. За рішенням Київради до бюджетів районів міста можуть передаватися кошти для фінансування заходів, пов'язаних із здійсненням містом столичних функцій.

6. Нормативи відрахувань від загальнодержавних податків і зборів, розмір субвенцій, субсидій, дотацій, а також інші бюджетні показники взаємовідносин Державного бюджету України і бюджету міста Києва є стабільними та уточнюються лише при зміні податкового законодавства України або за поданням Київради.

7. До бюджету міста Києва зараховується 50 відсотків:

- 1) коштів, що отримуються у вигляді відрахувань до Фонду ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, які збираються на території міста Києва;
- 2) відрахувань на шляхові роботи на території міста Києва з метою їх цільового використання на утримання, будівництво та реконструкцію міських доріг та вулиць, що суміщаються з дорогами державного значення, та споруд на них;
- 3) відрахувань підприємств та організацій, розташованих на території міста Києва, до Державного інноваційного фонду.

8. У бюджеті міста Києва окремо передбачаються кошти на фінансування витрат бюджетних установ та організацій за послуги, які надаються підприємствами життєзабезпечення міста.

9. Бюджетні показники взаємовідносин районних у місті Києві бюджетів і бюджету міста Києва затверджуються Київрадою після затвердження показників бюджету міста Києва в Державному бюджеті України та уточнюються в разі зміни податкового законодавства України або за поданням районної у місті Києві ради.

10. Нормативи бюджетних показників взаємовідносин районного у місті Києві бюджету та бюджету міста Києва встановлюються Статутом територіальної громади міста Києва.

РОЗДІЛ VIII

Особливі функції і повноваження органів місцевого самоврядування в місті Києві та їх посадових осіб

Стаття 28. Функції і повноваження Київського міського голови

1. Повноваження Київського міського голови визначаються Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” та цим Законом.

2. Київський міський голова:

- 1) забезпечує здійснення в межах наданих законом повноважень органів виконавчої влади на території міста Києва, додержання Конституції та законів України, виконання актів Президента України та відповідних органів виконавчої влади;
- 3) очолює Уряд міста Києва;
- 4) забезпечує підготовку до розгляду Київрадою проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, бюджету міста та звіту про його виконання, рішень Київради з інших питань, що належать до її відання; оприлюднює затверджені Київрадою програми, бюджет та звіти про їх виконання;
- 5) призначає на посади та звільняє з посад працівників Секретаріату та інших структурних підрозділів Уряду міста Києва (крім тих, які належать до складу Уряду міста Києва та обираються Київрадою), керівників підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності, крім керівників дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів;
- 6) скликає збори громадян за місцем проживання;
- 7) забезпечує виконання рішень міського референдуму, Київради та Уряду міста Києва;
- 8) представляє громаду міста, Київраду та Уряд міста Києва у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах відповідно до законодавства;
- 9) звертається до суду з приводу визнання незаконними актів інших органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права та інтереси громади міста Києва, а також повноваження Київради та Уряду міста Києва;
- 10) укладає від імені громади міста, Київради та Уряду міста Києва договори відповідно до законодавства, а з питань, віднесених до виключної компетенції Київради, подає їх на її затвердження;
- 11) веде особистий прийом громадян;

- 12) забезпечує на території міста Києва дотримання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їх об'єднань;
- 13) здійснює інші повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчих органів;
- 14) видає розпорядження в межах своїх повноважень;
- 15) забезпечує в межах своїх повноважень організацію охорони громадського порядку і громадську безпеку на території міста Києва, дотримання законності та належну організацію роботи міської (муніципальної) міліції;

3. У зв'язку із здійсненням містом Києвом столичних функцій Київський міський голова має такі додаткові повноваження:

- 1) бере участь у підготовці проектів законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, відповідних програм, що стосуються міста Києва;
- 2) бере участь у вирішенні питань проведення в місті заходів загальнодержавного та міжнародного характеру;
- 3) бере участь у засіданнях Кабінету Міністрів України з правом дорадчого голосу при розгляді питань, що стосуються міста Києва;
- 4) вносить на розгляд Президента України, Кабінету Міністрів України проекти відповідних нормативно-правових актів та інші пропозиції з питань, що стосуються міста Києва як столиці України;
- 5) бере участь у вирішенні питань розміщення в місті Києві державних органів, офіційних представництв іноземних держав та міжнародних організацій;
- 6) бере участь у протокольних заходах, що стосуються міста Києва;
- 7) вносить до відповідних органів виконавчої влади пропозиції про передачу до сфери управління Київради, передачу або продаж у комунальну власність громади міста Києва чи районів у місті Києві підприємств, організацій, установ, їх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать до державної або інших форм власності, а також часток (акцій, паїв), що належать державі в акціонерних товариствах, розташованих на території міста Києва, якщо вони мають важливе значення для забезпечення виконання містом Києвом столичних функцій;
- 8) дає згоду на призначення та звільнення керівників підприємств та міських органів виконавчої влади;
- 9) погоджує питання створення, репрофілювання або ліквідації підприємств та організацій загальнодержавного значення, розташованих на території міста Києва;
- 10) отримує інформацію стосовно діяльності всіх підприємств, установ та організацій на території міста, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, в частині, що стосується життєдіяльності міста Києва.

Стаття 29. Функції і повноваження Київської міської ради

1. До виключної компетенції Київради належать і вирішуються виключно на пленарних засіданнях Київради такі питання.

Питання організаційного характеру:

- 1) затвердження регламенту ради;
- 2) вирішення відповідно до закону питання про мову (мови), якою користуються у своїй роботі рада, її виконавчий орган та яка використовується в офіційних оголошеннях;
- 3) утворення і ліквідація постійних та інших комісій ради, затвердження та зміна їх складу, обрання голів комісій;
- 4) обрання на посаду та звільнення з посади голови ради та заступника голови ради – секретаря ради в порядку, передбаченому цим Законом;
- 5) обрання Уповноваженого Київради з прав людини в порядку, визначеному цим Законом; визначення чисельності і структури секретаріату Уповноваженого, витрат на його утримання; затвердження Положення про Уповноваженого Київради з прав людини;
- 6) затвердження відповідно до закону Положення про помічника-консультанта депутата ради та опису посвідчення помічника-консультанта депутата ради;
- 7) затвердження за пропозицією міського голови структури Уряду міста;
- 8) заснування засобів масової інформації Київради, призначення і звільнення їх керівників;
- 9) затвердження плану роботи ради та заслуховування звіту про його виконання (в тому числі позачергового заслуховування);
- 10) заслуховування щорічної доповіді Уповноваженого Київради з прав людини;
- 11) заслуховування звіту міського голови про діяльність Уряду міста Києва (в тому числі позачергового заслуховування);
- 12) заслуховування звітів постійних комісій ради;
- 13) заслуховування повідомлень депутатів про роботу в раді, виконання ними доручень ради;
- 14) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень з їх приводу;
- 15) прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законом;
- 16) прийняття рішення про недовіру міському голові;
- 17) прийняття рішення щодо дострокового припинення повноважень міського голови у випадках, передбачених законом;
- 18) скасування актів Уряду міста Києва, які не відповідають Конституції чи законам України, рішенням Київради, прийнятим у межах її повноважень;
- 19) погодження в установленому порядку кандидатур для призначення на посаду керівників

підприємств, установ та організацій, розташованих на території міста Києва, які перебувають у державній власності.

- 20) прийняття рішення про проведення міського референдуму;
- 21) прийняття відповідно до законодавства рішень про організацію проведення референдумів та виборів органів державної влади, місцевого самоврядування та міського голови;
- 22) прийняття рішень про наділення органів самоорганізації громади окремими власними повноваженнями органів місцевого самоврядування, а також про передачу коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення;
- 23) прийняття рішення про дострокове припинення повноважень органів самоорганізації громади у випадках, передбачених законом;
- 24) прийняття рішень про об'єднання в асоціації або вступ до асоціацій, інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування та про вихід з них;
- 25) затвердження договорів, укладених міським головою від імені ради, з питань, віднесених до її виключної компетенції;
- 26) затвердження Статуту громади міста Києва;
- 27) затвердження Положення про зміст, опис та порядок використання символіки громади міста;

Питання, пов'язані з районними в місті радами

- 27) визначення обсягу і меж повноважень, які здійснюють районні у місті ради та їх виконавчі органи в інтересах територіальних громад районів у місті;
- 28) встановлення нормативів централізації коштів від земельного податку на спеціальних бюджетних рахунках районів міста;
- 29) прийняття рішень з питань адміністративно-територіального устрою в межах і порядку, визначених законом;

Питання планування та бюджету

- 31) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку міста, цільових міських;
- 32) затвердження Генерального плану розвитку міста Києва та змін до нього;
- 33) затвердження бюджету міста, внесення змін до нього; затвердження звіту про виконання бюджету;
- 34) прийняття рішень щодо отримання позик з інших місцевих бюджетів та джерел, а також щодо передачі коштів з бюджету міста;
- 35) встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності громади міста, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до бюджету міста;
- 36) встановлення порядку здійснення контролю за використанням прибутків підприємств, установ та організацій комунальної власності громади міста;

- 37) встановлення місцевих податків і зборів та розмірів їх ставок у межах, визначених законом;
- 38) прийняття рішень щодо надання відповідно до чинного законодавства пільг у частині місцевих податків і зборів;
- 39) утворення цільових фондів, затвердження положень про ці фонди;
- 40) прийняття рішень щодо випуску місцевих позик;
- 41) прийняття рішень, пов'язаних із створенням спеціальних вільних та інших зон, змінами в статусі цих зон, внесення до відповідних органів пропозицій з цих питань; надання згоди на створення таких зон за ініціативою Президента України або Кабінету Міністрів України;

Питання майна

- 42) прийняття рішень про відчуження відповідно до закону комунального майна; затвердження міських програм приватизації, а також переліку об'єктів комунальної власності, що не підлягають приватизації; визначення доцільності, порядку та умов приватизації об'єктів права комунальної власності; вирішення питань про придбання в установленому законом порядку приватизованого майна, про включення до об'єктів комунальної власності майна, відчуженого у процесі приватизації, договір купівлі-продажу якого в установленому порядку розірвано або визнано недійсним; про надання в концесію об'єктів права комунальної власності; створення, ліквідацію, реорганізацію та репрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності громади міста;
- 43) прийняття рішень про передачу іншим органам окремих повноважень з управління майном, що належить до комунальної власності громади міста, визначення меж цих повноважень та умов їх здійснення;
- 44) вирішення питань про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;
- 45) надання згоди на передачу об'єктів з державної у комунальну власність та прийняття рішень про передачу об'єктів з комунальної у державну власність, а також щодо придбання об'єктів державної власності;
- 46) функції оперативного управління комунальним майном Київрада передає Уряду міста Києва здійснює відповідний контроль;

Питання громадського порядку та безпеки

- 47) встановлення відповідно Правил з питань благоустрою території міста Києва, включаючи норми забезпечення чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;
- 48) прийняття рішення про створення комунальної аварійно-рятувальної служби;
- 49) заслуховування повідомлень керівників органів внутрішніх справ про їх діяльність

щодо охорони громадського порядку на території міста, порушення перед головним управлінням Міністерства внутрішніх справ у місті Києві питання про звільнення з посади керівників цих органів у разі визнання їх діяльності незадовільною;

- 50) прийняття рішення про створення за погодженням з Головним управлінням Міністерства внутрішніх справ України в місті Києві місцевої (муніципальної) міліції; визначення її чисельності, структури, функцій і повноважень; погодження призначення на посаду і звільнення з посади керівника муніципальної міліції;
- 51) прийняття у межах, визначених законом, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;
- 52) визначення територій, на яких можуть проводитися потенційно небезпечні заходи в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки;

3. У зв'язку із здійсненням містом Києвом столичних функцій Київська міська рада в межах своєї компетенції має право:

- 1) встановлювати порядок утримання та експлуатації об'єктів, розташованих у місті, та прилеглої до них території, правила благоустрою, торговельного, побутового, транспортного, житлово-комунального та іншого соціально-культурного обслуговування, визначати особливості містобудування, землекористування та використання інших природних ресурсів;
- 2) встановлювати умови і розміри компенсаційних виплат відповідних органів, організацій і громадян, які не належать до складу територіальної громади міста, на покриття витрат, пов'язаних з використанням міської інфраструктури;
- 3) затверджувати проекти будівництва об'єктів розрахунковою кошторисною вартістю понад 5 млн. гривень, реалізація яких на території міста Києва на замовлення Київської міської державної адміністрації та районних виконавчих органів здійснюватиметься із залученням коштів державного та місцевих бюджетів;
- 4) припиняти право користування земельними ділянками та іншими природними ресурсами у випадках, передбачених чинним законодавством України;
- 5) приймати рішення про звільнення самовільно зайнятих земельних ділянок та знесення самовільно збудованих будівель та споруд у порядку передбаченому законодавством;
- 6) встановлювати більш високі, ніж загальнодержавні, нормативи екологічної безпеки та плати за забруднення навколишнього природного середовища на території міста;
- 7) встановлювати більш високі, порівняно з державними, вимоги до збереження традиційного

середовища, пам'яток ландшафту, дотримання режиму охоронних зон;

- 8) встановлювати, виходячи з можливостей бюджету міста та економічної ситуації в місті, більш високі, порівняно з державними, соціальні стандарти (Київський соціальний стандарт), включаючи перелік медичних послуг, які надаються безоплатно, розміри прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати в її погодинному чи місячному обчисленні;
- 9) визначати порядок організації та проведення недержавних масових громадських заходів політичного, релігійного, культурно-просвітницького, спортивного, видовищного та іншого характеру.

Стаття 30. Функції і повноваження Уряду міста Києва

1. Уряд Києва від імені Київради виконує функції оперативного управління майном громади міста Києва, координації рішень і дій виконавчих органів районних у місті рад, організації взаємодії з органами виконавчої влади.

2. До відання Уряду міста Києва належать:

У сфері управління комунальною власністю громади міста

- 1) управління в межах, визначених Київрадою, майном, що належить до комунальної власності громади міста;
- 2) здійснення контролю за використанням прибутків підприємств, установ та організацій комунальної власності громади міста в порядку, встановленому Київрадою;
- 3) заслуховування звітів про роботу керівників підприємств, установ та організацій комунальної власності громади міста;
- 4) підготовка і внесення на розгляд Київради пропозицій стосовно порядку та умов відчуження комунального майна, проектів місцевих програм приватизації та переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; організація виконання цих програм;
- 5) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій стосовно визначення сфер господарської діяльності та переліку об'єктів, які можуть надаватися в концесію, подання раді письмових звітів про перебіг і результати відчуження комунального майна;
- 6) узгодження програм соціально-економічного та культурного розвитку районів міста Києва, їх цільових програм.

2. З огляду на статус міста Києва як історичного міста України та у зв'язку зі здійсненням містом Києвом столичних функцій Уряд міста Києва має право:

- 1) придбавати у власність жилі і нежилі приміщення, адміністративні, виробничі та інші об'єкти, що належать до інших форм власності, якщо вони необхідні для здійснення містом столичних функцій;
- 2) здійснювати управління об'єктами державної власності, перелік яких визначається Кабінетом

Міністрів України, а також частками (акціями, паями) акціонерних товариств, розташованих у місті Києві, які передаються до сфери управління Уряду міста Києва в установленому порядку;

- 3) залучати кошти інвесторів (забудовників) у порядку пайової участі у створенні соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури міста за нормативами, затвердженими Київською радою, з метою поліпшення фінансового забезпечення комплексної забудови міста;
- 4) за погодженням з Київською радою, виступати гарантом вітчизняних та іноземних інвестицій і кредитів, що надаються підприємствам, майно яких перебуває в комунальній власності або передано до сфери управління Уряду міста Києва;
- 5) здійснювати облік і контроль за використанням нежитлового фонду державними органами, підприємствами, установами та організаціями, які засновані на державній власності, розташованими в місті, брати участь у вирішенні питань оренди нежитлих приміщень, що належать державним підприємствам, установам та організаціям, в порядку, визначеному Фондом державного майна України;
- 6) брати участь в укладанні міжнародних договорів, що стосуються міста;
- 7) здійснювати комплексну державну експертизу інвестиційних програм та проектів будівництва для розміщення на території міста Києва об'єктів, що будуватимуться, незалежно від підпорядкування і форм власності інвесторів і замовників, обсягів і джерел фінансування;
- 8) користуватися в установленому порядку банками даних центральних органів, використовувати державні, в тому числі урядові, системи зв'язку і комунікації, якщо це необхідно для виконання столичних функцій;
- 9) координувати діяльність підприємств усіх форм власності в частині енергопостачання споживачів з метою забезпечення надійного функціонування систем життєзабезпечення міста.

3. Уряд м. Києва є головним розпорядником коштів міського бюджету і використовує їх лише за призначенням, визначеним Київською радою.

РОЗДІЛ ІХ

Особливості відносин органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в місті Києві

Стаття 31. *Виконавча влада в місті Києві. Предмети відання Київської міської державної адміністрації*

1. Виконавчу владу в місті Києві здійснює Київська міська державна адміністрація.
2. Київська міська державна адміністрація на території міста Києва:
  - 1) координує діяльність регіональних відділень центральних органів виконавчої влади в місті Києві;
  - 2) здійснює управління об'єктами державної власності на території міста Києва, переданими

їм в управління в установленому законом порядку;

- 3) у межах своєї компетенції здійснює контроль за дотриманням законності, забезпечує охорону прав, свобод і законних інтересів громадян у місті Києві;
- 4) виносить на позачерговий розгляд Київської ради, районних у місті рад проекти рішень з питань, що стосуються її діяльності;
- 5) у разі необхідності оскаржує в суді рішення Київської ради, районних у місті рад, їх виконавчих органів.

Стаття 32. *Засади взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади міста Києва і Київської області*

1. Органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади міста Києва і Київської області будують свої взаємовідносини на договірних, компенсаційних та інших, визначених чинним законодавством, засадах.

2. Органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади міста Києва в межах своєї компетенції забезпечують:

- 1) виділення земельних ділянок, будинків, споруд і нежитлих приміщень органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування Київської області, місцем розташування яких відповідно до законодавства визначено місто Київ, а також установам і службам, що забезпечують їх функціонування;
- 2) надання на договірних засадах комунальних, інженерних, соціально-культурних, транспортних, інформаційних та інших послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування Київської області, а також установам і службам, що забезпечують їх функціонування;
- 3) участь органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Київської області в розробці та реалізації спільних цільових програм розвитку та окремих проектів, заходів з охорони довкілля, поточних планів використання трудових ресурсів, будівництва автомобільних шляхів, систем зв'язку, об'єктів інженерно-комунального призначення тощо.

3. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування Київської області забезпечують:

- 1) дотримання режиму приміської зони міста Києва;
- 2) визначення перспективних зон обов'язкового резервування земель у приміських зонах для житлового та промислового будівництва.

4. Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування Київської області беруть участь у проведеному спільних природоохоронних заходів у місті Києві та Київській області, а також у забезпеченні здійснення містом Києвом функцій столиці України шляхом сприяння:

- 1) будівництву, реконструкції та утриманню на території Київської області об'єктів, необхідних для здійснення містом Києвом столичних функцій;
- 2) утриманню та розвитку систем зв'язку, державних автомобільних шляхів загального користування.

вання та інших транспортних систем на території Київської області, пов'язаних із здійсненням містом Києвом столичних функцій;

- 3) розвитку об'єктів соціально-культурного та комунального призначення на території Київської області, необхідних для потреб міста Києва та Київської області;
- 4) забезпеченню міста продовольством;
- 5) вирішенню питань розширення меж міста Києва, якщо це необхідно для здійснення містом Києвом столичних функцій.

5. Витрати бюджету Київської області, пов'язані із сприянням у здійсненні містом Києвом столичних функцій, компенсуються з Державного бюджету України.

6. Розрахунки з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування Київської області щодо витрат, пов'язаних з виконанням містом Києвом столичних функцій, здійснюються за рахунок коштів, виділених з Державного бюджету України місту Києву на виконання цих функцій.

Стаття 33. Відносини органів місцевого самоврядування міста Києва з підприємствами, установами та організаціями, що розташовані на території міста Києва

1. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності громади міста Києва, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування.

2. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності громади міста Києва, будуються на договірній і податковій основі та на засадах підконтрольності в межах повноважень, наданих органам місцевого самоврядування законом.

3. З питань, віднесених до відання органів місцевого самоврядування міста Києва, на їх вимогу підприємства, установи та організації, що не перебувають у комунальній власності громади міста Києва, надають відповідну інформацію.

4. Органи місцевого самоврядування міста Києва можуть ініціювати перевірки та організувати їх проведення на підприємствах, в установах та організаціях, що не перебувають у комунальній власності, з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади.

РОЗДІЛ X

Особливості відносин власності та земельно-майнових відносин у місті Києві

Стаття 36. Власність та розмежування власності на території міста Києва

1. Розмежування об'єктів комунальної власності на власність громади міста Києва та власність громад районів міста Києва є предметом договорів між Київрадою та радами районів у місті.

2. З комунальної власності міста до власності громад районів у місті не можуть передаватися підприємства, організації, земельні ділянки, об'єкти та системи, що забезпечують функціонування та життєдіяльність міста: інженерні мережі (водогін, каналізація, електропостачання, газові мережі, території транспортних та інженерних коридорів); транспортні комунікації (вулиці, шляхи, магістралі, мости, набережні, шляхопроводи); міський транспорт (метрополітен, трамвай, тролейбус), а також інші об'єкти, визначені Статутом територіальної громади міста Києва.

Стаття 37. Об'єкти власності, розташовані на території міста Києва, що не підлягають відчуженню

На території міста Києва не підлягають відчуженню землі, земельні ділянки, об'єкти, визначені законом і Рішеннями Київради.

РОЗДІЛ XI

Особливості землекористування та містобудування в місті Києві

Стаття 38. Засади землекористування та містобудування в місті Києві

1. Особливості землекористування та містобудування в місті Києві зумовлюються його статусом історичного міста України, столичними функціями та міжнародно-правовими зобов'язаннями міста Києва із збереження об'єктів, внесених до Списку всесвітньої спадщини.

2. Землекористування та містобудування в місті Києві здійснюється на засадах стійкого розвитку, пріоритетності охорони життя і здоров'я людини, законності, прозорості, збереження традиційного характеру середовища, ландшафту та з урахуванням рекомендацій ООН стосовно стійкого розвитку міст, забезпечення їх жителів достатнім (економічним) житлом і збереження об'єктів історичної спадщини.

3. Землекористування в місті Києві здійснюється з урахуванням інтересів громади міста Києва. Землі комунальної власності розглядаються як засіб забезпечення права громади на належне життєве середовище та інструмент наповнення бюджету міста через

переважне, порівняно з продажем у приватну власність, використання інституту оренди земельних ділянок, які знаходяться в комунальній власності громади міста Києва.

4. Містобудівна діяльність здійснюється на основі Генерального плану міста Києва як частини Генерального плану Столичної агломерації, Правил забудови міста Києва, іншої містобудівної документації, затвердженої в установленому порядку, та з обов'язковим урахуванням норм із забезпечення безбар'єрності міського середовища (адаптованість до потреб людей з обмеженими фізичними можливостями), а також потреб жителів міста в достатньому (економічному) житті.

Стаття 39. Землекористування в місті Києві

1. Землекористування в місті Києві є винятково цільовим. Питання зміни цільового призначення земельних ділянок розглядаються винятково на пленарних засіданнях Київської ради, гласно, з обов'язковою публікацією рішення та його підстав в "Офіційному віснику Київської ради".

2. Реалізація прав (власності, оренди, користування) на земельні ділянки здійснюється винятково на конкурсних засадах і з обов'язковим врахуванням планів зонування території міста Києва, Генерального плану міста Києва як частини Генерального плану Столичної агломерації, детальних планів територій та іншої містобудівної документації, затвердженої в установленому порядку, з урахуванням наявної кадастрової інформації.

3. Ставки орендної плати за земельні ділянки встановлюються на основі правового (економіко-планувального) зонування території міста Києва.

4. Контроль за використанням земель міста Києва здійснюють у межах своєї компетенції Постійна комісія Київської ради з питань земельних ресурсів і Головне управління земельних ресурсів Уряду міста Києва.

Стаття 40. Повноваження Київської ради з питань землекористування та містобудування в місті Києві

Київська рада вирішує питання:

- 1) встановлення порядку управління комунальною власністю міста Києва;
- 2) встановлення повноважень Уряду міста Києва, районних у місті рад та їх виконавчих органів у сфері використання, охорони, контролю за використанням та охороною землі, інших природних ресурсів, пам'яток культурної спадщини, пам'яток ландшафту на території міста Києва;
- 3) затвердження за поданням Київського міського голови переліку об'єктів нерухомості та описань меж земельних ділянок на території міста Києва, які не можуть бути відчужені або передані в оренду;
- 4) встановлення особливого режиму використання прибережної зони ріки Дніпро в межах міста Києва, з урахуванням природоохоронних, історико-культурних та інших обмежень;

- 5) вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу;
- 6) прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, які мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи (ландшафту), історії або культури, які охороняються законом;
- 7) надання, з урахуванням статусу міста Києва, його міжнародно-правових зобов'язань з охорони об'єктів Всесвітньої спадщини, згоди на розміщення на території міста нових об'єктів, сфера екологічного впливу діяльності яких, згідно з діючими нормативами, включає його територію;
- 8) затвердження правового (економіко-планувального) зонування території міста Києва;
- 9) встановлення відповідно до закону та правового (економіко-планувального) зонування території міста ставок земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, що знаходяться у комунальній власності;
- 10) встановлення ставок орендної плати, інших платежів за користування нерухомим майном комунальної власності;
- 11) встановлення порядку (підстав) надання пільг зі сплати земельного податку, орендної плати та інших платежів;
- 12) затвердження переліків: суб'єктів права користування земельними ділянками; суб'єктів користування пільгами із сплати земельного податку та орендної плати за користування земельними ділянками; земель, що оподатковуються, в тому числі, за пільговими ставками;
- 13) контролю над використанням та охороною земель, інших об'єктів нерухомості на території міста Києва;
- 14) створення єдиних реєстрів прав власності на нерухоме майно; реєстрів землекористувачів; орендарів нерухомості, що знаходиться в комунальній власності;
- 15) затвердження Генерального плану міста Києва як частини Генерального плану Столичної агломерації, детальних планів територій та іншої містобудівної документації із врахуванням інтересів і позицій жителів, потреб людей з обмеженими фізичними можливостями;
- 18) встановлення особливостей здійснення містобудівної діяльності на території міста Києва;
- 19) погодження меж і режимів використання: охоронюваних археологічних територій, територій державних заповідників, музеїв-заповідників, пам'яток ландшафту, охоронних зон пам'яток, а також історичних ареалів міста;
- 20) створення Містобудівного кадастру міста Києва;
- 21) надання рішень Київської ради, що підлягають обов'язковому оприлюдненню, для публікації в "Офіційному віснику Київської ради" та представлення на веб-порталі Київської ради та Уряду Києва.

Стаття 41. Повноваження Уряду міста Києва у сфері землекористування та містобудування в місті Києві :

Уряд міста Києва забезпечує:

- 1) в порядку передбаченому законом розмежування земель державної і комунальної власності на території міста Києва та земель, що є власністю інших держав;
- 2) складання і ведення реєстрів землекористувачів; орендарів нерухомості, що знаходиться в комунальній власності громади міста Києва;
- 3) розробку (перегляд) Генерального плану міста Києва та його погодження в межах Асамблеї Великого Києва;
- 4) контроль за дотриманням містобудівного зонування відповідно до Генерального плану міста Києва;
- 5) розроблення детальних планів територій та іншої містобудівної документації з урахуванням інтересів і позицій жителів відповідних територій;
- 6) складання проектів межування території міста Києва;
- 7) встановлення, з дотриманням прав та інтересів власників, порядку відселення жителів багатоквартирних будинків, що підлягають знесенню за технічними вимогами або з міркувань суспільної необхідності у зв'язку з реновацією територій міста Києва, а також порядку вилучення в комунальну власність дачних земельних ділянок, розташованих на територіях міста Києва, які підлягають переосвоєнню;
- 8) ведення Земельного кадастру міста Києва з вирізненням у його складі як самостійного розділу Реєстру земель історико-культурного призначення;
- 9) складання та ведення Містобудівного кадастру міста Києва;
- 10) узгодження з відповідними органами виконавчої влади особливостей державних будівельних норм, норм щільності забудови, озеленення, інсоляції, встановлених з урахуванням статусу Києва як історичного міста, його столичних функцій, потреби забезпечення жителів міста достатнім (економічним) житлом, а також з урахуванням норм, які забезпечують безбар'єрність міського середовища;
- 11) розробку (перегляд) Правил забудови міста Києва;
- 12) територіальне визначення пам'яток ландшафту в місті Києві;
- 13) інвентаризацію зелених зон міста, охоронних зон пам'яток культурної спадщини та пам'яток ландшафту з винесенням їх меж у натурі;
- 14) розробку, з урахуванням міжнародно-правових зобов'язань міста Києва в частині збереження об'єктів Всесвітньої спадщини, а також документів ЮНЕСКО, Правил охорони культурної спадщини в місті Києві;
- 15) контроль за використанням земель та містобудівною діяльністю в місті Києві.

Стаття 42. Повноваження Київської міської державної адміністрації з питань землекористування та містобудування

1. Київська міська державна адміністрація:

- 1) контролює дотримання законності у сфері землекористування та містобудування на території міста Києва;
- 2) забезпечує впорядкування процедури реєстрації прав власності на земельні ділянки та нерухомість у місті Києві і визначення єдиного реєстраційного органу, вповноваженого надавати відповідний державний акт і вести Єдиний державний реєстр прав власності на земельні ділянки та нерухомість у місті Києві;
- 3) контролює дотримання суб'єктами містобудування державних будівельних норм – з особливостями, встановленими для міста Києва;
- 4) забезпечує прозору, ефективну процедуру погодження рішень стосовно землекористування та містобудування.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набуває чинності через шість місяців після його офіційного опублікування.

2. Кабінет Міністрів України протягом шести місяців з дня офіційного опублікування цього Закону:

- вживає заходів щодо приведення у відповідність до вимог цього Закону структури Київської міської державної адміністрації та ліквідації районних у місті Києві державних адміністрацій;
- розробляє положення про порядок узгодження державних цільових програм та регіональних програмних документів розвитку територій.

3. Міська та районні в місті Києві ради не пізніше шести місяців з дня офіційного опублікування цього Закону приводять у відповідність до нього структури своїх виконавчих органів і обирають посадових осіб, передбачених цим Законом.

4. Положення цього Закону є підставою для:

- перегляду і прийняття змін до Статуту територіальної громади міста Києва, Генерального плану міста Києва, Правил забудови міста Києва (приведення останніх у відповідність до Закону України “Про охорону культурної спадщини” та Земельного кодексу України);
- прийняття, з урахуванням відповідних документів ЮНЕСКО, Правил охорони культурної спадщини в місті Києві;
- створення і ведення Містобудівного кадастру міста Києва.

5. Київрада, Уряд міста Києва та Київська міська державна адміністрація забезпечують перегляд та/або прийняття перелічених у п.3 прикінцевих положень документів протягом двох років після набуття чинності цим Законом. ■

КИЯНИ ПРО МІСТО І МІСЬКЕ ВРЯДУВАННЯ: ОЦІНКИ СТАНУ І БАЧЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ

Соціологічне опитування жителів міста, проведене в рамках другого етапу проекту Київ – самоврядна територія, столиця України”, було присвячене з’ясуванню, по-перше, ставлення киян до пропозицій з покращення міського врядування та впорядкування міста, по-друге, перспектив їх участі у міському врядуванні через громадські організації та інші форми громадської активності, по-третє, ставлення до перспектив об’єднання Києва та його міст-супутників у Столичну агломерацію¹.

Результати опитування показали, що кияни невдоволені організацією влади в міста, проте не схильні і до її кардинальних змін; підтримуючи вербально різні форми залучення жителів міста до участі у формуванні та прийнятті рішень, у контролі над міською владою, кияни водночас демонструють досить низький рівень готовності до особистої участі у різних формах громадської активності. Жителі міста не мають єдиної позиції стосовно відносин Києва та його міст-супутників.

Як з’ясувалося, найбільшу підтримку киян можуть дістати пропозиції запровадження структур (у т.ч. громадських), які б контролювали виконання міською владою бюджету міста, процесів приватизації та забудови міста, насамперед, його центральної частини.

Нижче наводяться результати соціологічного опитування та їх стислий аналіз.

Організація влади в місті: стан і пропозиції з покращення

Як засвідчили результати опитувань, проведених у межах першого етапу проекту, кияни не задоволені міською владою. Переважна більшість (74%) опитаних упевнені, що міська влада захищає насамперед власні інтереси (51%) та інтереси бізнес-структур, до яких причетні чиновники міської влади (23%). Вважають, що міська влада захищає інтереси жителів міста лише 7% респондентів. Понад половина (52%) – переконані, що міська влада при прийнятті важливих рішень ігнорує думку самих киян, лише 0,5% опитаних дотримуються протилежної думки, 39% – вважають, що думка киян іноді (36%) або як правило (3%) владою враховується².

Невдоволення владою виявляється і в оцінках киянами її сприйняття Києва. На думку жителів міста, як центральна, так і міська влада сприймають Київ насамперед як територію, з якої можна мати зиск (32%), як місто, що має бути пристосоване в першу чергу до потреб самої влади (20%), як територію, яку можна влаштувати на свій розсуд і за власним бажанням, як власне подвір’я (10%).

Лише 12% опитаних думають, що влада сприймає Київ як життєве середовище киян, тобто місто, що має бути пристосованим до їх потреб; 7% – вважають, що Київ для влади – це місто, яке має власне обличчя, дух, історію, що потрібно берегти для наступних поколінь (таблиця “Як сприймає влада...?”).

Як сприймає влада (центральна і міська) м.Київ насамперед? % опитаних

Як територію, з якої можна мати зиск (через продаж землі, “закопування грошей в землю” тощо)	31,8
Як столицю, тобто місто, яке має бути пристосованим насамперед до потреб влади (представництво, безпека тощо) та тих, хто її уособлює (чиновників, посадових осіб)	19,5
Як життєве середовище киян, тобто місто, яке має бути пристосованим насамперед до потреб його жителів	11,5
Як територію, яку можна влаштувати на власний розсуд і за власним смаком, як власне подвір’я	9,8
Як місто, яке має власне обличчя, дух, історію, що потрібно берегти для наступних поколінь	6,5
Важко відповісти	20,9

Організація влади в місті. Водночас, кияни не схильні і до кардинальних змін організації міської влади, взаємин між органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в місті. Майже 50% опитаних згодні з тим, що функції виконавчого органу Київської міської ради виконує міська державна адміністрація; лише 24% погодилися б на створення Радою власного виконавчого органу (“уряду” міста). Водночас, стосовно районних рад опитані скоріше схиляються до того, що вони повинні мати право створювати власні виконавчі комітети, функції яких не повинні виконувати районні державні адміністрації, як це є зараз (34% проти 22% тих, хто не згоден з цією тезою).

¹ Опитування проведене соціологічною службою Центру Разумкова з 10 по 21 березня 2006р. в місті Києві. Опитано 446 респондентів за вибіркою, що репрезентує населення міста за віком і статтю. Теоретична похибка вибірки не перевищує 4,8%.

² Докладно див.: Київ: проблеми і перспективи розвитку. Аналітична доповідь Центру Разумкова. – Національна безпека і оборона, 2005, №11, с.39-41.

Лише 20% погодилися з тезою про те, що Київську міську раду має очолювати не міський голова, а голова Ради, який обирається депутатами (40% опитаних з цією тезою не погодилися).

Єдине, що безумовно бажають залишити за собою кияни, – право обирати Київського міського голову прямим голосуванням, не передоручаючи цей вибір депутатам (82% проти 11% тих, хто погоджується на вибори Голови депутатами Ради) (таблиця “*Чи згодні Ви з наступними твердженнями...?*”)

Чи згодні Ви з наступними твердженнями?
% опитаних

	Згоден	Не згоден	Важко відповісти	Взагалі не розумію, про що йдеться
Київський міський голова має обиратися прямим таємним голосуванням усіма жителями м.Києва, як це є зараз	81,9	4,9	11,2	2,0
Функції виконавчого органу Київської міської ради повинна виконувати міська державна адміністрація, як це є зараз	49,9	15,1	29,1	5,9
Районні ради в м.Києві повинні мати право створювати свої виконавчі комітети, функції виконавчого органу ради не повинна виконувати районна державна адміністрація, як це є зараз	34,0	21,6	37,0	7,4
Не має значення, хто виконує функції виконавчого органу Київської міської ради – Київська міська державна адміністрація чи орган, який створить сама рада	23,6	35,3	34,6	6,5
Київська міська рада повинна мати право створювати свій виконавчий орган (виконавчий комітет, міський “уряд”), функції виконавчого органу ради не повинна виконувати Київська міська державна адміністрація	23,5	26,4	38,4	11,7
Київську міську раду повинен очолювати голова ради, який обирається депутатами міської ради	19,8	39,7	35,6	4,9
Київський міський голова має обиратися з числа депутатів Київської міської ради самими депутатами, обраними жителями міста	11,4	61,1	23,4	4,1

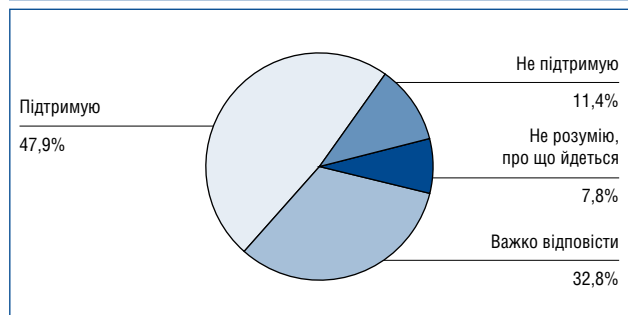
Кияни не вважають доцільним ліквідацію районних рад і районних державних адміністрацій. Водночас, переважна більшість опитаних засвідчили доцільність припинення практики суміщення депутатами міської і районних рад депутатських повноважень і посад у відповідних державних адміністраціях (78%), а також суміщення однією особою посад міського голови, голови Київської міської ради і глави Київської міської державної адміністрації (74%) (таблиця “*Чи доцільним є...?*”).

Чи доцільним є запровадження кожного з таких заходів?
% опитаних

	Доцільно	Не доцільно	Важко відповісти
Припинення практики суміщення депутатами міської і районних рад депутатських повноважень і посад у відповідних державних адміністраціях	77,7	6,2	16,1
Припинення практики суміщення однією особою посад міського голови, голови Київської міської ради і глави Київської міської державної адміністрації	74,1	8,0	17,9
Ліквідація у м.Києві районних державних адміністрацій	17,6	52,5	29,9
Ліквідація у м.Києві районних рад	11,6	62,9	25,5

Також кияни підтримують запровадження контрольних структур над міською владою. Так, відносна більшість (48%) опитаних підтримує створення незалежної від міської влади Рахункової палати Києва для контролю над формуванням і виконанням бюджету міста (діаграма “*Як би Ви поставилися...?*”).

Як би поставилися до створення незалежної від міської влади Рахункової палати Києва для контролю над формуванням і виконанням бюджету міста?
% опитаних

Розширення участі громадян у врядуванні та прийнятті рішень. Як видно з таблиці “*Як би Ви поставилися до таких заходів...?*”, переважна більшість (77%) киян підтримують запровадження регулярних звітів про виконання міського бюджету перед громадою міста; більшість – створення громадських комітетів, які б здійснювали громадський контроль над процесами приватизації (62%); участь будинкових і квартальних комітетів, громадських експертних рад у формуванні та виконанні міського бюджету (51%). Відносна більшість – підтримують такі заходи, як створення спільних комісій представників влади і громадськості для формування спільних позицій і прийняття рішень (50%); юридичне закріплення і суворе дотримання статусу ініціативних груп громадян, наприклад – права участі

Як би Ви поставилися до таких заходів...? % опитаних				
	Підтримую	Не підтримую	Важко відповісти	Взагалі не розумію, про що йдеться
Регулярні звіти про виконання міського бюджету перед громадою	76,5	5,8	15,8	1,9
Створення громадських комітетів, які б здійснювали контроль над процесами приватизації	62,4	6,2	27,8	3,6
Участь будинкових та квартальних комітетів, громадських експертних рад у формуванні та виконанні міського бюджету	50,8	12,6	31,9	4,7
Створення спільних комісій представників влади і громадськості для формування спільної позиції, прийняття рішень	50,4	11,7	32,3	5,6
Юридичне закріплення і суворе дотримання статусу ініціативних груп громадян (наприклад, право участі у розгляді на засіданні міської або районної ради питань, задля вирішення яких ці ініціативні групи створені)	42,2	10,3	38,0	9,5

у розгляді на засіданні міської або районної ради питань, для вирішення яких ці ініціативні групи були створені (42%).

Впровадження електронного врядування. Більшість (56%) опитаних підтримують впровадження в Києві електронного врядування. Водночас, майже кожен шостий (15%) житель міста засвідчив, що не розуміє, про що йдеться; 11% – не підтримують цієї форми врядування; 18% – не змогли визначитися з відповіддю (діаграма “Чи підтримуєте Ви...?”).

Такий розподіл відповідей стає зрозумілим, якщо взяти до уваги, що 69% киян не користуються мережею Інтернет. Вдома мають доступ до цієї мережі лише 16% опитаних, а практики користування нею в поштових відділеннях міста, судячи з результатів, наведених у таблиці “Чи маєте Ви доступ до мережі Інтернет?”, у місті просто немає.

Чи маєте Ви доступ до мережі Інтернет*?
% опитаних

Маю доступ до Інтернету на роботі, у навчальному закладі	17,9
Маю доступ до Інтернету вдома	16,2
Користуюсь Інтернетом в Інтернет-кафе	1,2
Користуюсь Інтернетом у поштовому відділенні	0,0
Не користуюсь Інтернетом	69,4
Важко відповісти	1,8

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

Зрозуміло також і те, що 46% опитаних не змогли визначитися, які саме послуги чи інформацію доцільно було б отримувати в електронному вигляді; 11% –

вважають, що жодні послуги та інформація в електронному вигляді є не доцільними (таблиця “Частину послуг чи інформації, які надає місцева влада...?”).

Частину послуг чи інформації, які надає місцева влада, можна отримувати в електронному вигляді (через електронну пошту, веб-сайти в Інтернеті, електронний переказ грошей тощо). Серед зазначених послуг, видів діяльності і видів інформації, назвіть усі ті, які доцільно отримувати чи здійснювати в електронному вигляді?
% опитаних

Питання працевлаштування	23,3
Доступ до бібліотечних джерел і користування ними	21,8
Диспетчеризація руху транспорту	20,1
Питання, пов'язані з роботою спеціальних служб (наприклад, швидкої допомоги, міліції)	19,6
Доступ до інформації про діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування (на замовлення або через вільний доступ через Інтернет)	17,7
Оплата громадянами податків і зборів, комунальні платежі	17,7
Управління освітленням міста	14,1
Облік нерухомості, земельних ресурсів	14,0
Облік на ринку праці	13,8
Управління енерго-, тепло- та водопостачанням	13,6
Он-лайн голосування (голосування в Інтернеті)	13,0
Отримання іноземного паспорта, реєстрація місця проживання, народження та зміни сімейного стану	12,9
Участь громадян у формуванні та контролі над виконанням міського бюджету	12,2
Питання, пов'язані з отриманням кредиту фізичними особами	12,0
Оплата підприємствами соціальних відрахувань	11,3
Участь громадян у формуванні та контролі над реалізацією політики розвитку міста	11,2
Отримання громадянами послуг соціального забезпечення, страхування	11,0
Оплата податків підприємствами	10,7
Нотаріальні послуги, отримання дозволів (наприклад, на будівництво)	9,8
Отримання підприємствами ліцензій та дозволів	9,3
Участь підприємств у місцевих тендерах	9,2
Реєстрація автомобілів, оформлення продажу-купівлі нерухомості	9,1
Звітність підприємств (наприклад, статистична)	8,8
Отримання доступу до кредитних та інвестиційних ресурсів	7,1
Оформлення митних документів та процедур	6,9
Питання кредитування підприємств	6,6
Утворення та реєстрація підприємств	6,4
Участь підприємств у державних закупівлях	5,8
Жодні послуги, види діяльності та інформації	10,8
Важко відповісти	45,8

Наведені дані жодним чином не є аргументами на користь не доцільності запровадження електронного врядування в місті. Вони свідчать лише про обмежений доступ жителів до сучасних послуг, з чого випливає висновок про необхідність його розширення, зокрема – через запровадження мережі Інтернет-кіосків у поштових відділеннях та в інших громадських місцях.

Що стосується нинішнього дня, то серед каналів інформування громадян про діяльність влади та навпаки – влади про запити і потреби громадян кияни віддають перевагу спеціальному інформаційному телевізійному каналу, який здійснював би не лише власне інформування, але й надавав би змогу висловлення точок зору громадян і громадських організацій. Як видно з таблиці “Оцінка ефективності каналів інформування...”, саме такий канал кияни оцінили найвище – 6,2 бали за 10-бальною шкалою.

Оцінка ефективності каналів інформування громадян про діяльність міської і районної влади і каналів інформування влади про запити і потреби громадян (як уже діючі, так і ті, що можуть бути створені)?*
% опитаних

	Середній бал
Спеціальний інформаційний телевізійний канал, який здійснював би не лише інформування про дії влади і ситуацію в місті, але й надавав змогу висловлення точки зору громадян і громадських організацій	6,2
Можливість розміщувати на Інтернет-сайті міської і районної ради скарги і пропозиції, які надходять від громадян з обов'язковим реагуванням на них органів влади	5,4
Газета або інформаційний бюлетень, які виконували б роль “громадської трибуни”, давали б змогу висловлюватися всім, хто стикається з проблемами в місті	5,2
Газети, що видаються або фінансуються міською владою	4,6

* За десятибальною шкалою, де “0” означає мінімальну ефективність, а “10” – максимальну.

Громадська активність киян: стан і перспективи підвищення

Результати соціологічного опитування засвідчили, що нинішній рівень громадської активності киян є досить низьким. Лише 5% жителів Києва є членами громадських організацій, 7% – членами політичних партій. Понад 92% дорослих киян не беруть участі в будь-яких організованих формах громадської активності (діаграма “Чи є Ви членом будь-якої...?”).

Чи є Ви членом будь-якої...?
% опитаних

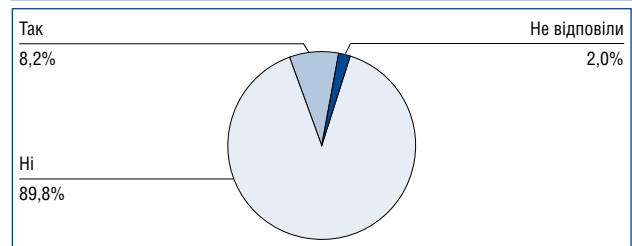
Не можна сказати також, що кияни особливо переймаються справами міста чи хоча б власною обізнаністю з головними документами, які визначають його розвиток чи відносини громади з органами міського самоврядування.

Так, “добре знайомство” з бюджетом міста, Генеральним планом його розвитку, Статутом громади, Законом України “Про столицю України місто-герой Київ” засвідчили менше 4% опитаних. Зокрема, про Статут громади міста Києва “нічого не чули” 82% киян (таблиця “Чи знайомі Ви з наступними документами?”). Абсолютна більшість (90%) киян не знають, які з податків, що вони їх сплачують, спрямовуються до міського бюджету і як ці податки використовуються (діаграма “Чи знаєте Ви, які з податків...?”)

Чи знайомі Ви з наступними документами?
% опитаних

Документ	Добре знайомий	Щось чув про такий документ, але з ним не знайомий	Нічого не чув про такий документ	Не відповіли
Закон України “Про столицю України – місто-герой Київ”	3,8	39,9	56,1	0,2
Бюджет м.Києва	3,7	75,8	20,3	0,2
Статут громади м.Києва	1,7	16,4	81,5	0,4
Генеральний план розвитку м.Києва до 2020р.	1,2	54,7	44,1	0,0

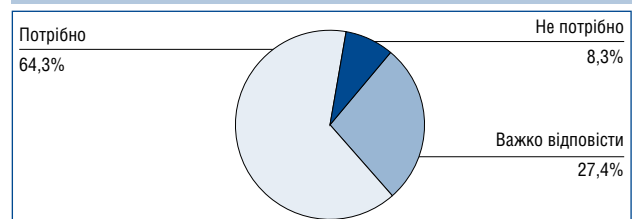
Чи знаєте Ви, які з податків, що Ви сплачуєте, йдуть до місцевого бюджету, і як вони використовуються?
% опитаних

І якщо Генеральний план розвитку м.Києва до 2020р. є фактично закритим документом, то всі інші – доступні в будь-якому вигляді, друкованому чи електронному. Отже, не обізнаність з ними киян є результатом скоріше власної пасивності жителів міста.

Водночас, майже дві третини (64%) киян вважають, що потрібно сприяти підвищенню жителів міста шляхом їх залучення до управління міським господарством та прийняття рішень у всіх сферах. Протилежної думки дотримуються лише 8% опитаних; майже 28% – не змогли визначитися в цьому питанні (діаграма “Чи потрібно сприяти підвищенню громадської активності киян...?”)

Чи потрібно сприяти підвищенню громадської активності киян через їх залучення до управління міським господарством, до прийняття рішень у всіх сферах?
% опитаних

Серед форм участі киян в управлінні містом опитані відзначають насамперед ради громадського контролю над діями органів влади (66%), будинкові комітети (64%) та громадські організації, що займаються вирішенням конкретних проблем міста (62%). Відчутно менше, але також понад половина (54%) респондентів відзначили таку форму, як територіальні ради громадського самоврядування.

Отже, загалом кияни підтримують всіляку активізацію їх участі в управлінні містом.

Проте, коли йдеться про їх *особисту* участь у будь-яких формах громадської діяльності, активність відчутно зменшується. Як видно з таблиці “*Чи берете Ви участь...?*”, готовність до участі в названих формах громадської активності висловлюють до 27% опитаних; 26-33% – повідомляють, що їх участь є малоімовірною, а відносна більшість – 35-40% засвідчують упевненість, що участі в усьому названому брати не будуть.

Чи берете участь або готові взяти участь у таких формах громадської діяльності...?
% опитаних

	Вже беру участь	Не беру, але цілком готовий взяти участь	Малоімовірно, що візьму участь	Впевнений, що не братиму участі	Важко відповісти
Збирання колективних підписів	3,6	19,9	33,1	39,1	4,3
Обмеження власних потреб в інтересах міста та співгромадян (наприклад, в інтересах захисту довкілля)	3,4	19,0	25,7	39,2	12,7
Участь у діяльності будинкових комітетів	2,9	26,3	32,0	35,0	3,8
Ініціативні групи з вирішення тієї чи іншої проблеми	2,7	26,2	30,6	36,9	3,6
Громадянські комітети, ради самоврядування тощо	2,0	21,1	32,1	39,5	5,3

Привертає увагу та обставина, що 39% опитаних відмовляються обмежити власні потреби в інтересах міста і співгромадян (наприклад, в інтересах захисту довкілля). Отже, не лише влада нехтує інтересами міста, до цього схильні й самі жителі.

Про низький рівень активності киян свідчать і відповіді на питання стосовно участі в певних разових заходах. Так, погоджуючись із тим, що міська влада має звітувати перед жителями про свою діяльність, кияни водночас не виявляють особливої готовності до участі у громадських слуханнях з цих питань. Як видно з таблиці “*Чи готові Ви брати участь...?*”, відносна більшість опитаних не мають наміру бути

учасниками громадських слухань з важливих питань розвитку міста (49%), з питань забудови кварталу, вулиці чи навіть двору, в якому знаходиться власний будинок респондента (38%), публічного звіту про роботу міського голови (45%) або голови ради району, де проживає респондент (42%).

Чи готові Ви брати участь у таких заходах...?
% опитаних

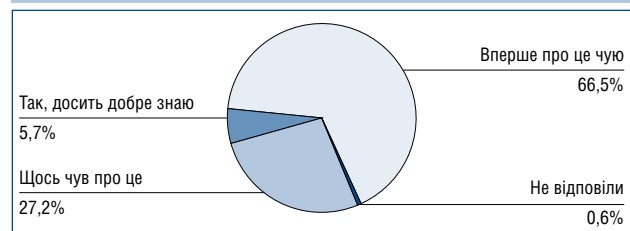
	Так, обов'язково	Іноді, залежно від обставин	Не братиму участі	Важко відповісти
Громадські слухання з питань забудови кварталу, вулиці, двору, де знаходиться Ваш будинок	19,4	35,2	37,9	7,5
Публічний звіт про роботу голови ради району, де Ви проживаєте	15,1	31,8	42,2	10,9
“Суботники” з благоустрою кварталу, вулиці, подвір'я Вашого будинку	14,1	44,8	33,7	7,4
Публічний звіт про роботу міського голови	13,5	31,0	44,5	11,0
Громадські слухання з важливих питань розвитку міста (формування бюджету, забудови історичного центру тощо)	12,0	33,7	48,5	5,8
Громадські роботи з благоустрою міста	8,6	34,3	48,9	8,2
“Суботники” з благоустрою міста	7,7	33,0	50,9	8,4

Так само невисокою є готовність жителів до участі у громадських роботах чи “суботниках” з благоустрою міста (відповідно 49% і 51% опитаних заявили, що не братимуть участі в таких роботах). Винятком є лише “суботники” з благоустрою кварталу, вулиці чи подвір'я власного будинку респондентів – у таких роботах “залежно від обставин” готові брати участь 45% опитаних.

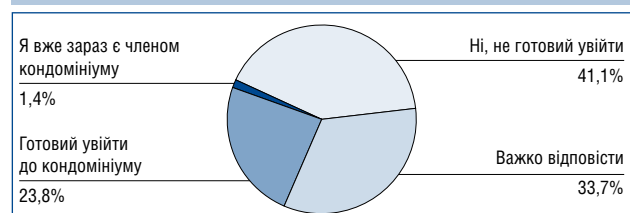
Невизначеними залишаються перспективи об'єднання мешканців багатоквартирних житлових будинків у кондомініуми. Не дивлячись на те, що вже кілька років навколо цього питання ведуться дискусії, дві третини (67%) киян засвідчили, що “вперше чують” про такі об'єднання (діаграма “*Чи знаєте Ви, що таке кондомініум...?*”).

Членами кондомініумів є зараз лише 1,4% жителів міста; 24% – готові ввійти в такі об'єднання. Натомість 41% – повідомили, що не готові до такого кроку (діаграма “*Кондомініум – це об'єднання власників квартир...?*”).

Чи знаєте Ви, що таке кондомініум власників квартир у багатоквартирному будинку?
% опитаних

Кондомініум – це об'єднання власників квартир, які беруть на баланс будинок, а потім визначають ту організацію чи організації, які будуть надавати послуги, необхідні для підтримки будинку в належному стані. Чи готові Ви увійти до такого кондомініуму, якщо таку ініціативу висунуть мешканці Вашого будинку?
% опитаних

Пріоритети економічного розвитку Києва

Дані, наведені в таблиці “Якими мають бути пріоритети економічного розвитку м.Києва...?”, свідчать, що кияни такими пріоритетами бачать насамперед культуру, туризм (66%), а також науку та освіту (62%). Третина (32%) опитаних відзначили також фінанси, 28% – розвиток малого і середнього підприємництва в різних галузях і сферах.

Якими мають бути пріоритети економічного розвитку м.Києва?*	
% опитаних	
Культура, туризм (розвиток у м.Києві мережі культурно-мистецьких установ, відновлення пам'яток культури і природного ландшафту, розвиток туристичної інфраструктури)	66,1
Наука, освіта (розвиток у м.Києві наукових осередків, інноваційних центрів, якісних освітніх установ, перетворення м.Києва на міжнародний науково-освітній центр)	61,5
Фінанси (розвиток мережі банківських та інших фінансових установ, перетворення м.Києва на міжнародний центр здійснення фінансових, валютних, фондових операцій у Східній Європі)	32,4
Мале і середнє підприємництво в різних галузях і сферах	28,4
Промисловість (розвиток у м.Києві потужних промислових підприємств)	20,7
Транспортні перевезення і транзит (перетворення м.Києва на потужний транспортний вузол залізничних та автомобільних перевезень)	20,6
Торгівля (розвиток мережі торговельних центрів, проведення виставок, ярмарків, перетворення м.Києва на європейський центр міжнародної торгівлі)	19,5
Авіаційні перевезення і транзит (перетворення м.Києва на потужний міжнародний вузол авіаперевезень)	6,4
Розвиток розважальної індустрії	3,4
Інше	1,2
Важко відповісти	3,9

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше трьох прийнятних варіантів відповіді.

Промисловість, транспортні перевезення, торгівлю бачать у якості пріоритетів значно менше киян. І зовсім не користуються популярністю як пріоритетні такі напрями, як авіаційні перевезення та розважальна індустрія. Такий розподіл голосів свідчить не лише про прагнення киян бачити своє місто центром культури і туризму, але й про недостатнє усвідомлення зв'язку, наприклад, туризму з розвитком авіаперевезень та розважальної індустрії.

Як свідчать опитування, в розвитку туризму кияни покладаються на туристичну привабливість пам'яток культури та архітектури міста, а також його природних ландшафтів (врізка “Кияни про туристичну привабливість міста”).

Водночас, переважна більшість (85%) жителів міста тією чи іншою мірою упевнені в необхідності розвитку міської туристичної інфраструктури (таблиця “Якою мірою актуальним є для Києва...?”).

КИЯНИ ПРО ТУРИСТИЧНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ КИЄВА*

Найбільш привабливими рисами свого міста кияни вважають його старовинні архітектурні пам'ятки (41%) і природні ландшафти, включаючи Дніпро і дніпровські схили (28%). Можливо, тому, відзначаючи туризм як одну з пріоритетних сфер економічного розвитку Києва, жителі міста вбачають його привабливість для туристів так само в історичних пам'ятках (72%), природних ландшафтах і парках (15%).

Відповідно, кияни позитивно сприймають пропозиції, спрямовані на збереження та розвиток історичної частини міста та його зелених зон: переважна більшість (81%) опитаних упевнені в тому, що вільний простір у центрі міста слід використовувати для збільшення паркових зон, обладнання скверів і дитячих майданчиків; 74% – підтримали б обмеження або заборону руху транспорту в паркових та історичних зонах Києва; 62% – переконані, що в центрі міста слід заборонити висотну забудову. Більшість опитаних підтримують створення в центрі міста пішохідних зон (69%) і перетворення на пішохідну зону Хрещатика (61%).

Абсолютна більшість (92%) киян упевнені, що на київських схилах Дніпра мають бути обладнані паркові зони; 88% – думають, що Труханів острів має залишитися природним парком, його забудову слід заборонити; 87% – вважають за доцільне очистити численні київські водойми, урочища та яри і створити там ландшафтно-паркові зони; 85% – переконані, що береги Дніпра, інших рік і великих озер обов'язково мають залишатися в державній або комунальній власності, з метою забезпечення їх доступності для всіх бажаних; так само 85% опитаних упевнені, що загалом площі зелених насаджень у місті потрібно збільшувати.

Водночас, кияни негативно ставляться до будь-яких спроб забудови історичної і зелених зон міста, зменшення площі зелених насаджень, перетворення природних ландшафтних зон на торговельні та/або розважальні центри або їх житлову забудову.

Абсолютна більшість (91%) опитаних переконані, що слід заборонити будівництво нових будинків у місцях історичної забудови міста; 86% – дотримуються такої самої думки стосовно зелених зон; 78% – вважають, що будувати нові будинки слід на вільних територіях поза межами історичної забудови та зелених зон міста.

Лише 11% підтримують використання вільного простору у центрі Києва для будівництва житлових будинків, офісних і торговельно-розважальних центрів та адміністративних будівель; лише 2% – позитивно ставляться до забудови історичної частини міста. Так само лише незначна меншість жителів підтримують інші заходи, які можуть зумовити або втрату історичної частини міста, або зменшення його зелених зон.

Що з наведеного є найбільш привабливим у Києві?
% опитаних

Старовинна архітектура (будівлі, побудовані до 18 століття)	40,5
Природні ландшафти Києва	18,6
Дніпро, дніпровські острови, дніпровські схили	9,8
Стара архітектура (дореволюційні, довоєнні і «сталінські» будівлі)	7,7
Парки і сквери	6,2
Сучасна архітектура (будівлі, що побудовані за останні 15 років)	5,2
Архітектура 60-80-х років	5,0
Інше	1,4
Важко відповісти	5,5

* Дослідження проведено з 2 по 14 листопада 2005р. Опитано 1005 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 3,2%.

Що з наведеного може залучити до Києва більше туристів? % опитаних	
Історичні пам'ятки	72,0
Ландшафт, парки	15,2
Сучасна архітектура	4,7
Розважальні заклади	3,0
Важко відповісти	5,0

Чи потрібно дозволити будувати нові будинки в таких місцях? % опитаних			
	Потрібно дозволити	Потрібно заборонити	Важко відповісти
На вільних (не забудованих) територіях	77,6	14,8	7,6
У місцях вже існуючої забудови	37,6	45,3	17,0
У місцях історичної забудови	3,1	91,1	5,8
На місці зелених зон	3,9	85,7	10,5

Яким чином краще використовувати вільний простір у центрі Києва? % опитаних	
Збільшувати паркову зону, обладнати сквери, дитячі майданчики	80,9
Під житлові будинки, офісні і торгово-розважальні центри, адміністративні будівлі	10,9
Інше	2,6
Важко відповісти	5,6

Як Ви ставитеся до того, що нові будинки часто будують на територіях історичної забудови в центрі міста? % опитаних	
Негативно	89,6
Байдуже	5,6
Позитивно	2,1
Важко відповісти	2,7

Чи підтримуєте Ви рішення влади щодо реконструкції центральної частини міста? % опитаних	
Підтримую ці рішення	32,5
Сама ідея реконструкції правильна, але реалізація незадовільна	25,7
Не підтримую	25,0
Мені байдуже	4,5
Важко відповісти	12,3

З яким із наведених висловлювань Ви більше згодні? % опитаних	
У центрі Києва потрібно заборонити висотну забудову (вище 7 поверхів)	62,0
Висотна забудова (вище 7 поверхів) у центрі Києва повинна бути дозволена	19,3
Важко відповісти	18,7

Чи доцільним є	
створення в центрі Києва пішохідних зон?	
Так	68,8
Ні	16,0
Важко відповісти	15,2
перетворення Хрещатика на пішохідну зону?	
Так	61,1
Ні	24,0
Важко відповісти	14,9

Як би Ви поставилися до того, щоб у паркових та історичних зонах Києва був обмежений або заборонений рух транспорту? % опитаних	
Позитивно	73,8
Негативно	10,8
Мені це байдуже	5,3
Важко відповісти	10,1

Яким чином краще було б учинити з численними київськими водоймами, урочищами, ярами? % опитаних	
Очистити і створити на цьому місці ландшафтно-паркові зони	87,0
Засипати і на цьому місці побудувати офісні, торговельні і розважальні центри, житлові будинки	8,9
Важко відповісти	4,1

Чи можна віддавати береги Дніпра, інших рік і великих озер у приватну власність, чи вони обов'язково повинні бути в державній або комунальній власності і доступні для всіх бажаних? % опитаних	
Вони обов'язково повинні бути в державній або комунальній власності і доступні для всіх бажаних	84,6
Можна віддавати в приватну власність	10,3
Важко відповісти	5,1

Що має бути побудовано/обладнано на київських схилах Дніпра? % опитаних	
Обладнані паркові зони	92,0
Житлові комплекси, офісні і торгово-розважальні комплекси	3,9
Важко відповісти	4,1

З якою думкою стосовно майбутнього Труханового острова Ви згодні більшою мірою? % опитаних	
Труханів острів повинен залишатися природним парком, його забудову потрібно заборонити	88,2
На Трухановому острові потрібно побудувати ділові та розважальні центри, автомобільні дороги, забезпечити зручний заїзд автомобілів на острів	11,7
Важко відповісти	0,1

Площі зелених насаджень у Києві потрібно збільшувати, зменшувати чи залишити на нинішньому рівні? % опитаних	
Збільшувати	85,0
Залишити на нинішньому рівні	11,8
Зменшувати	0,2
Важко відповісти	2,9

Чи має міська влада чітку стратегію розвитку міста? % опитаних	
Ні, не має	47,8
Так, має	19,6
Важко відповісти	32,6

Чи враховуються інтереси жителів міста при виділенні земельних ділянок під забудову? % опитаних	
Ні, не враховуються	79,6
Так, враховуються	5,2
Важко відповісти	15,2

Пріоритети і джерела формування бюджету міста

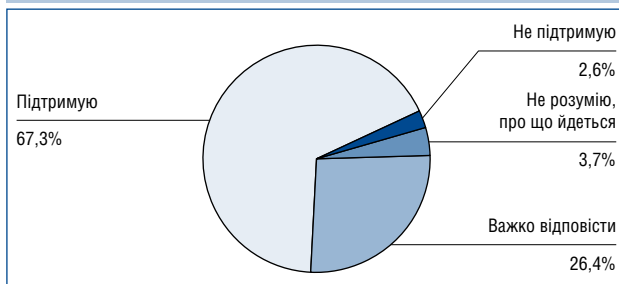
Бачення киянами пріоритетів бюджету міста корелює з їх баченням міських проблем. Як засвідчили результати попередніх опитувань, на думку жителів Києва, найбільш гострими проблемами є проблеми житла, доріг і комунальних мереж (не враховуючи проблеми низьких доходів, яка в рейтингу посіла першу позицію)³. Відповідно, як видно з таблиці “Якби Ви формували бюджет міста...?”, кияни визначили пріоритетними такі статті витратків міського бюджету, як будівництво соціального житла (52%), будівництво і ремонт доріг, транспортних розв’язок тощо (40%) і комплексний капітальний ремонт комунальних мереж міста (32%).

Якби Ви формували бюджет міста, то які статті витратків Ви б визначили як пріоритетні?*	
% опитаних	
Будівництво соціального (доступного) житла	51,9
Будівництво і ремонт доріг, транспортних розв’язок, паркінгів тощо	40,1
Комплексний капітальний ремонт комунальних мереж міста	31,8
Збільшення соціальної допомоги незахищеним верствам населення міста	24,8
Озеленення міста, відновлення парків, скверів, малих річок	17,6
Будівництво готелів та туристичної інфраструктури	15,9
Оснащення житлового фонду енергозберігаючим обладнанням (склопакети; лічильники тепла, газу, гарячої води)	14,2
Будівництво спортивних споруд (стадіонів, басейнів, палаців спорту тощо)	11,9
Підвищення заробітної плати медикам, які працюють у державних і комунальних медичних закладах	11,2
Оновлення парку транспортних засобів міста	10,4
Підвищення заробітної плати вчителям і педагогам, які працюють у державних освітніх закладах	10,3
Будівництво театрів, концертних залів, музеїв, картинних галерей тощо	8,0
Відновлення історичних фасадів будинків старовинної забудови міста	6,2
Надання пільгових кредитів дрібним і середнім підприємцям	5,9
Запровадження в місті “електронного врядування”	2,7
Відбудова та будівництво церков і монастирів	2,0
Інше	3,5
Важко відповісти	6,9

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше трьох прийнятних варіантів відповіді.

Привертає увагу та обставина, що попри визнання гостроти проблеми низьких доходів, кияни вважають більш необхідним, ніж підвищення заробітної плати медикам і вчителям, вирішення таких завдань, як озеленення міста, будівництво готелів та іншої

Як би Ви поставилися до виділення з міського бюджету кредитних ресурсів на підтримку інноваційних розробок в галузі енергозбереження?

туристичної інфраструктури, оснащення житлового фонду енергозберігаючим обладнанням та будівництво спортивних споруд – ці позиції відзначили 12-18% опитаних. Винятком є збільшення соціальної допомоги незахищеним верствам населення міста (25%).

Про розуміння киянами важливості проблем енергозбереження свідчить і та обставина, що понад дві третини опитаних підтримують виділення з міського бюджету кредитних ресурсів на підтримку інноваційних розробок у цій галузі.

Джерела додаткових коштів для виконання соціальних програм міста кияни вбачають насамперед у більш ефективному використанні наявних коштів (93%), зменшенні витрат на утримання управлінського апарату (82%), встановленні громадського контролю над процесом формування бюджету і витрачання бюджетних коштів (71%) та запровадженні додаткового комунального податку на високодохідні групи громадян (51%).

Водночас, як свідчать дані, наведені в таблиці “Як відомо, бюджетних коштів у Києві не вистачає...”, кияни не підтримують таких заходів, як запровадження плати за користування мостами через Дніпро (62%), впровадження податку на нерухомість (56%), а також – запровадження одного чи кількох податків, надходження від яких спрямовувалися б до міського бюджету (50% проти 26% тих, хто підтримав би запровадження таких місцевих податків).

Як відомо, бюджетних коштів міста не вистачає на фінансування соціальних програм. Яким чином насамперед можна отримати додаткові кошти для цього?

	Підтримую	Не підтримую	Важко відповісти	Взагалі не розумію, про що йдеться
Більш ефективно використовувати вже наявні кошти	92,8	1,1	4,7	1,4
Зменшити витрати на утримання управлінського апарату	82,3	5,3	12,2	0,2
Поставити процес формування бюджету і витрачання бюджетних коштів під громадський контроль	70,6	7,5	19,7	2,2
Запровадити додатковий комунальний податок на доходи високодохідних груп громадян	50,9	24,9	23,2	1,0
Підвищити плату за великі земельні ділянки, що продаються будівельним організаціям під забудову	39,0	34,1	26,0	0,9
Запровадити один чи кілька додаткових податків, надходження від яких ішли б до міського бюджету	26,1	49,6	22,1	2,2
Запровадити податок на нерухомість (будинки, квартиру)	19,9	56,2	22,2	1,7
Запровадити плату за користування мостами через Дніпро	13,2	62,0	21,7	3,1

³ Докладно див.: Київ: проблеми і перспективи розвитку. Аналітична доповідь Центру Разумкова. – Національна безпека і оборона, 2005, №11, с.39-41.

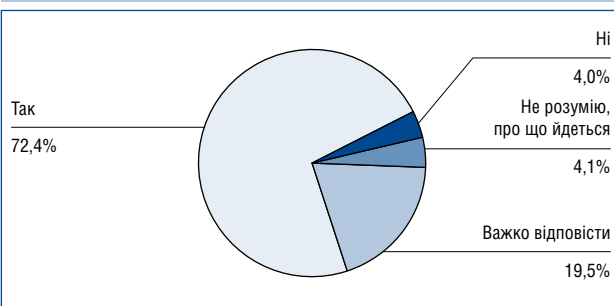
Утім, якщо податок на нерухомість буде диференційованим залежно від розміру житла, то більшість (58%) киян підтримали б його впровадження – проти 28% тих, хто вважає, що податок на нерухомість запроваджувати за будь-яких умов не потрібно (таблиця “Як Ви ставитеся до впровадження у Києві податку на нерухомість...?”). Лише 5% опитаних згодні з його впровадженням, незалежно від розміру житла.

Як Ви ставитеся до впровадження у м.Києві податку на нерухомість (житло), надходження від якого йшли б на розв’язання соціальних проблем міста?
% опитаних

Цей податок повинні сплачувати лише ті, хто володіє житлом, розмір якого перевищує санітарні норми проживання та ті, хто володіє більш, ніж однією квартирою (будинком)	57,9
Вважаю, що податок на нерухомість вводити не потрібно	27,8
Повністю підтримую ідею такого податку і вважаю, що його повинні платити всі власники житла, незалежно від його розміру	5,4
Важко відповісти	8,9

Крім того, підтримку більшості (72%) жителів міста дістала б паспортизація сімей з метою впорядкування надання соціальних виплат, пільг тощо з метою припинення практики надання допомоги забезпеченим сім’ям (діаграма “Чи підтримали б Ви паспортизацію сімей...?”).

Чи підтримали б Ви паспортизацію сімей (домогосподарств) з метою наведення порядку в користуванні пільгами, субсидіями, соціальною допомогою тощо і припинення практики отримання допомоги забезпеченими сім’ями?
% опитаних

Певне уявлення про масштаб соціальних програм міста можна скласти, взявши до уваги число пільговиків. Згідно з результатами опитування, майже третій житель міста (близько 30%) користується тими чи іншими пільгами; кожен четвертий (25%) – має пільги на проїзд у міському громадському транспорті (таблиця “Чи користуєтеся Ви...?”).

Чи користуєтеся Ви вказаними пільгами?*
% опитаних

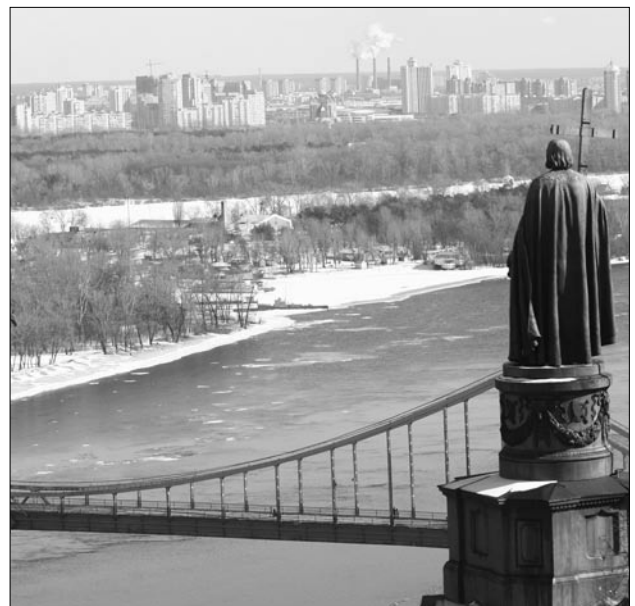
Пільгами на проїзд у міському громадському транспорті	25,2
Пільгами при оплаті житла та комунальних послуг	9,3
Пільгами при придбанні ліків	6,2
Пільгами на проїзд у міжміському громадському транспорті	3,4
Пільгами при медичному обслуговуванні	2,6
Пільгами при отриманні безкоштовного комунального житла (“пільгова черга”)	0,5
Пільгами при отриманні кредитів і по умовах їх виплати	0,4
Іншими пільгами	0,9
Не користуюся пільгами	68,7
Важко відповісти	1,9

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

Що стосується районних бюджетів, то відносна більшість (43%) опитаних вважають, що кожен район міста повинен мати свій окремий бюджет, який формувався б із надходжень від податків цього району і з якого певна сума відраховувалася б до бюджету міста. Водночас, 36% киян упевнені, що має бути лише загальноміський бюджет, з якого кожному району відраховувалися б кошти (діаграма “Яким чином повинні формуватися бюджети районів Києва?”).

Яким чином повинні формуватися бюджети районів м.Києва?
% опитаних

Кожен район повинен мати свій окремий бюджет, який формувався б із надходжень від податків із цього району, з якого певна сума відраховувалася б до бюджету міста	43,4
Повинен бути лише загальноміський бюджет, з якого кожному району в централізованому порядку відраховувалися б кошти	35,9
Важко відповісти	15,3
Мене це не цікавить, мені байдуже	5,4

Забудова і впорядкування міста

Однією з проблем міста кияни вважають його хаотичну забудову, що особливо стосується центральної, історичної частини Києва. Як відомо, зараз у центрі будуються перш за все офісні центри та елітне житло. Тим часом, кияни впевнені, що в центральній частині міста доцільно насамперед розбивати парки і сквери (38%), а також будувати культурно-мистецькі заклади – театри, концертні зали, музеї, картинні галереї тощо (30%). 29% опитаних вважають, що в центрі не слід будувати нічого.

Як видно з таблиці “Що доцільно будувати в центрі Києва насамперед?”, будівництво житла в центральній частині міста підтримують лише 8% опитаних, офісних центрів – 7%.

Що доцільно будувати в центрі м.Києва насамперед?*

% опитаних

Парки, сквери	37,8
Культурно-мистецькі заклади (театри, концертні зали, музеї, картинні галереї тощо)	30,0
Дитячі майданчики	20,8
Спортивні споруди (спортивні майданчики, стадіони, басейни тощо)	11,3
Житло	8,4
Адміністративні будівлі	7,9
Заклади харчування і дозвілля (ресторани, кав'ярні тощо)	7,7
Готелі	7,3
Храми, церкви	7,3
Офісні центри	6,7
Художні майстерні (майстерні для художників, скульпторів, ремісників та ін.)	5,8
Банки та інші фінансові установи	5,6
Заклади торгівлі (торговельні центри, магазини тощо)	4,5
Освітні заклади	4,4
Розважальні заклади (казино, нічні клуби тощо)	3,4
Інше	2,7
Нічого не слід будувати	28,8
Важко відповісти	2,4

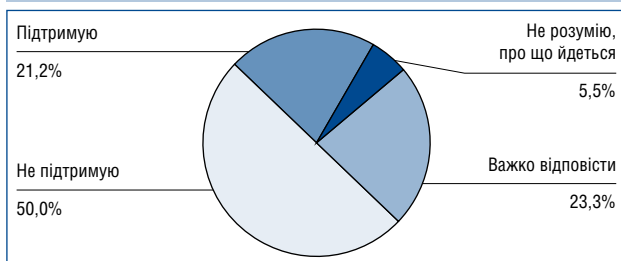
* Респондентам пропонувалося відзначити не більше трьох прийнятних варіантів відповіді.

Ще менше киян підтримують будівництво в центрі міста закладів торгівлі (5%), освітніх закладів (4%), а також розважальних закладів – казино, нічних клубів тощо (3%).

Примітно, що попри переваженість центру міста адміністративними будівлями, кияни не погоджуються з таким, наприклад, заходом, як перенесення з Києва до інших міст країни окремих центральних органів державної влади (діаграма “Як би Ви поставилися до...?”).

Як би Ви поставилися до перенесення окремих органів центральної влади (наприклад, Конституційного Суду України) з м.Києва до інших міст України

% опитаних

Однозначно негативним є ставлення киян до забудови зелених і прибережних зон міста: абсолютна більшість (94% опитаних) підтримали б заборону будь-якого будівництва в означених зонах. Переважна більшість (76%) – підтримали б також перетворення історичного центру Києва на пішохідну зону (таблиця “Як би Ви поставилися до таких заходів?”).

Як би Ви поставилися до таких заходів?

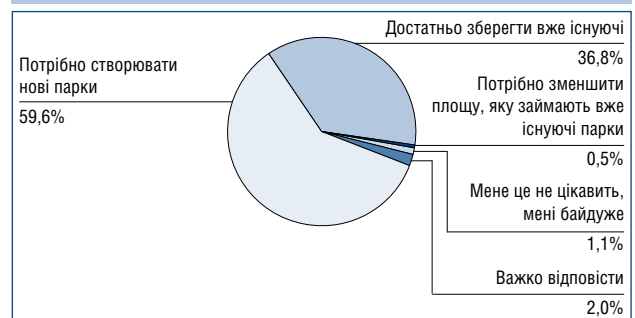
% опитаних

	Підтримую	Не підтримую	Важко відповісти	Не розумію, про що йдеться
Заборона будь-якого будівництва в зелених і прибережних зонах міста	94,4	1,8	3,6	0,2
Заборона руху автотранспорту в межах історичного центру Києва (крім автомобілів служб невідкладної допомоги)	76,1	10,4	13,6	0,0

Як видно з діаграми “Чи потрібно створювати в Києві нові парки...?”, більшість (60%) киян дають ствердну відповідь на це питання. При цьому 55% з тих, хто впевнений у необхідності створення нових парків, вважають, що їх потрібно створювати насамперед у периферійних, віддалених районах міста; лише 19% – надають перевагу центральному району (примітно, що на пряме питання “Що доцільно будувати в центрі міста насамперед?” майже 38% опитаних відповіли – парки і сквери).

Чи потрібно створювати у м.Києві нові парки, чи достатньо зберегти вже існуючі?

% опитаних

В яких районах м.Києва насамперед потрібно створювати нові парки?

% опитаних

	Усіх опитаних	Тих, хто вважає, що потрібно створювати нові парки
В периферійних, віддалених районах	33,1	55,6
У центральних районах м.Києва	11,6	19,4
За межами Києва	2,3	3,8
Важко відповісти	12,6	21,2
Не потрібно створювати нові парки	40,4	–

За рахунок яких коштів насамперед потрібно фінансувати їх створення?

% опитаних

	Усіх опитаних	Тих, хто вважає, що потрібно створювати нові парки
Не потрібно створювати нові парки	40,4	–
За рахунок бюджетних коштів	30,3	50,9
За рахунок коштів інвесторів, яким за фінансування паркового будівництва будуть надаватися земельні ділянки на території міста	14,9	24,9
За рахунок благодійних внесків і пожертв	3,8	6,4
За рахунок інших коштів	1,3	2,2
За рахунок банківських кредитів	0,2	0,4
Важко відповісти	9,1	15,2

При цьому, майже 51% прихильників створення нових парків упевнені, що фінансуватися ця діяльність має за рахунок бюджетних коштів міста.

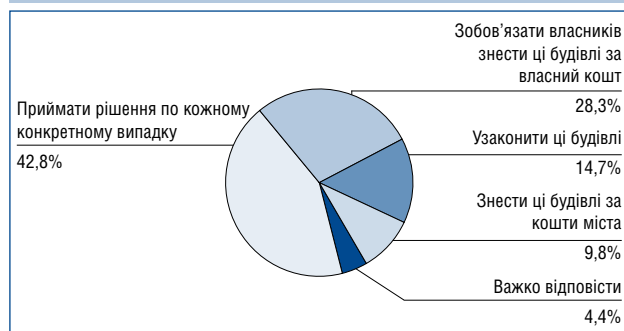
Абсолютна більшість (93%) киян вважають також за потрібне ухвалення спеціальних нормативних актів, які гарантували б задоволення потреб (людей з особливими потребами), оскільки місто сьогодні не відповідає вимогам безбар'єрного середовища та не забезпечує доступ людей з особливими потребами до громадських місць (діаграма "Чи потрібне ухвалення в Києві...?").

Чи потрібне ухвалення в Києві спеціальних нормативних актів, які гарантували б людям з особливими потребами реальні можливості адаптації до життя в суспільстві та створення для них "безбар'єрного середовища"?
% опитаних

Потрібне	92,9
Не потрібне	1,6
Важко відповісти/ не відповіли	5,5

Показовими є відповіді киян на питання стосовно самовільно зведених у місті будівель, насамперед, гаражів. Лише 20% опитаних підтримали б знесення цих будівель за кошти самовільних забудовників. Понад половина (52%) – дотримуються поміркованої позиції, вважаючи, що в кожному випадку рішення має прийматися індивідуально; 8% – пропонують узаконити самовільну забудову (діаграма "Відомо, що в місті...?").

Відомо, що в місті багато самовільно зведених жителями будівель (насамперед, гаражів). Яким чином слід повестися з самовільними забудовами?
% опитаних

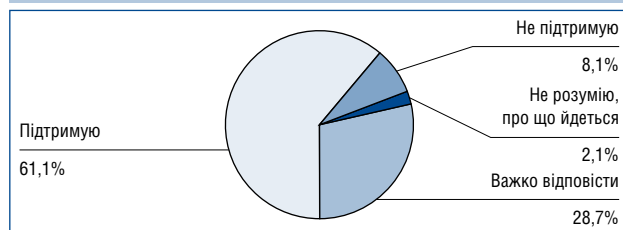
Що стосується використання міських земель, то переважна більшість (72%) киян віддають перевагу не її продажу, а наданню в оренду, в т.ч. довгострокову, що слугуватиме тривалому і постійному поповненню міського бюджету (діаграма "Якому способу використання землі...?").

Якому способу використання землі, що знаходиться в комунальній власності (власності громади міста) доцільно віддавати перевагу?
% опитаних

Надання землі в оренду, в т.ч. довгострокову (в цьому випадку міський бюджет тривалий час отримує орендну плату, яка є, як правило, вищою, ніж земельний податок)	72,3
Продаж (у цьому випадку міський бюджет одноразово отримує суму вартості землі, а надалі – лише земельний податок)	2,3
Важко відповісти	25,4

Більшість (61%) киян підтримали б також надання права власності на прибудинковій території об'єднанням власників житла (діаграма "Чи підтримуєте Ви...?").

Чи підтримуєте Ви надання об'єднанням власників житла права власності на прибудинкову територію?
% опитаних

Яке житло є бажаним для киян?

Як зазначалося вище, однією з гострих проблем міста кияни вважають проблему доступності житла. З одного боку, 85% жителів міста забезпечені житлом (мають окремі квартири чи будинки), проте, 49% – задоволені своїми житловими умовами.

У межах першого етапу проекту були докладно досліджені житлові умови киян і проаналізована житлова політика міської влади. Як зазначалося, ця політика не відповідає потребам і можливостям киян. Під час опитувань другого етапу дослідження, респондентам були поставлені питання про задоволеність киян районом проживання, а також – про бажані місце проживання та параметри житла.

Як з'ясувалося, лише 36% киян задоволені сьогодня районом проживання. 27% – не задоволені екологічною ситуацією в районі, де вони живуть, 21% – транспортним сполученням, 20% – торгівельною і соціальною інфраструктурою району, 13% – його територіальною віддаленістю від місця роботи чи навчання, 12% – високим рівнем злочинності в районі (таблиця "Якщо Вас щось не задовольняє в районі Вашого проживання...?").

Якщо Вас щось не вдовольняє в районі Вашого проживання, то що саме?*
% опитаних

Погана екологічна ситуація	27,4
Погане транспортне забезпечення	20,7
Нерозвинена торгівельна і соціальна інфраструктура	19,9
Територіальна віддаленість району, далеко добиратися на роботу, навчання	12,9
Високий рівень злочинності	11,6
Люди, що живуть у цьому районі	2,2
Інше	7,2
Усім задоволені	35,8
Важко відповісти	6,0

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді

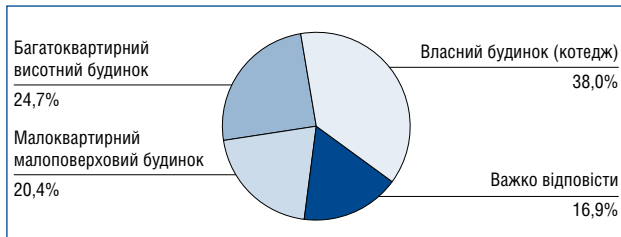
Що стосується бажаного місця проживання, то відносна більшість (38%) опитаних хотіли б жити в одному із спальних районів міста, 26% – у приміській зоні, 22% – в центрі чи поблизу центру міста (таблиця "Якби у Вас була можливість...?").

Якби у Вас була можливість, а інфраструктура міста та приміської зони була б добре розвинутою, то де Ви хотіли б жити?
% опитаних

В одному зі "спальних" районів міста	38,2
У приміській зоні (Конча-Заспа, Козин тощо)	25,8
У центрі міста чи поблизу центра	22,1
У містах-супутниках (наприклад, Вишневе, Бровари)	0,9
Важко відповісти	13,0

При цьому, майже половина (45%) киян віддали б перевагу квартирі або в багатоквартирному висотному будинку (25%), або в малоквартирному малоповерховому будинку (20%). 38% опитаних – бажали б мати власний будинок (котедж) (діаграма “Якому типу житла Ви б віддали перевагу...?”).

Якому типу житла Ви б віддали перевагу, обираючи, де жити? (в цьому випадку немає значення, є у Вас кошти на придбання такого житла, чи ні),
% опитаних

Про параметри бажаної квартири чи будинку можна скласти уявлення з того, що для комфортного життя сім'ї з трьох осіб кияни вважають достатнім у середньому житло з трьох-чотирьох кімнат загальною площею 94 кв. м. і площею кухні в 16 кв. м.

Загальну площу житла 200-250 кв. м. (а саме таку площу переважно мають сучасні котеджі) відзначили як бажану лише 1% опитаних; площу понад 120 кв. м. (стандартна площа сучасних трикімнатних квартир бізнес-класу) – 14% респондентів (таблиця “Яким має бути житло...?”).

Яким має бути житло, достатнє для комфортного проживання сім'ї з трьох осіб за кожною з таких характеристик...?
% опитаних

Загальна площа	
40-50 м ²	3,3
60-79 м ²	14,7
80-99 м ²	22,2
100-110 м ²	25,9
120-140 м ²	7,6
150-180 м ²	5,1
200-250 м ²	1,0
Важко відповісти	20,1
Середній розмір	94,3 м²

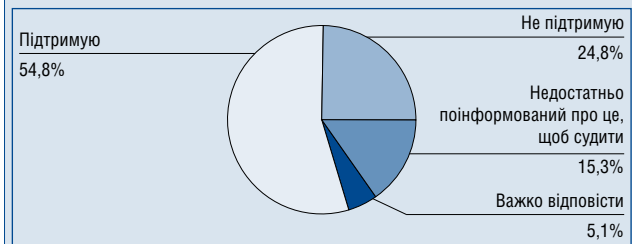
Площа кухні	
8-9 м ²	1,1
10-14 м ²	28,1
15-19 м ²	35,4
20-24 м ²	18,0
25-29 м ²	2,3
30-40 м ²	2,0
Важко відповісти	13,0
Середній розмір	15,7 м²

Кількість кімнат	
2	5,4
3	55,7
4	28,8
5	5,3
6	0,4
7	0,2
8	0,2
10	0,5
12	0,2
Важко відповісти	3,3

Досить раціональними є запити киян і щодо можливої реконструкції кварталів, забудованих у 1960-70-х роках п'ятиповерховими малокомфортними житловими будинками (“хрущівками”). Насамперед, більшість (63%) киян підтримали б таку реконструкцію; не підтримали б – лише 8% (врізка “Проблема п'ятиповерхових житлових будинків 1960-70-х років побудови”). При цьому, 37% опитаних вважають, що зносити ці будинки потрібно, не зважаючи на можливе небажання власників квартир у цих будинках, а на їх місці будувати нове житло.

ПРОБЛЕМА П'ЯТИПОВЕРХОВИХ ЖИТЛОВИХ БУДИНКІВ 1960-70-Х РОКІВ ПОБУДОВИ

Зараз вирішуються питання, пов'язані зі знесенням у місті п'ятиповерхових 1960-1970рр. побудови (“хрущівок”). Як Ви ставитесь до цієї ідеї загалом?
% опитаних

Якими повинні бути умови переселення жителів “хрущівок”, що зносяться?
% опитаних

	Обов'язкова умова	Бажана умова	Цю умову взагалі не потрібно виконувати	Важко відповісти
Безкоштовне надання житла в іншому будинку	85,7	11,1	0,5	2,7
Надання житла в новому будинку	45,9	48,0	1,5	4,6
Надання житла в тому ж районі	42,3	46,7	3,2	7,8
Надання житла більшої площі	24,9	61,5	3,6	10,0
Можливість придбання додаткового житла за доплату	16,8	56,1	13,1	14,0

Яким чином слід вчинити, якщо власники житла, яке збираються зносити, відмовляються виселитися зі свого житла?
% опитаних

Треба виселити власників “хрущівок” не зважаючи на їх небажання і будувати нові будинки	37,4
Треба відмовитися від знесення кварталу “хрущівок” і будівництва на його місці нових будинків	11,4
Інше	21,5
Важко відповісти	29,7

Власникам “хрущівок”, на місці яких збираються будувати нові будинки, представники міської влади обіцяють виділення житла у новозбудованих будинках. Чи вважаєте Ви, що...?
% опитаних

Міська влада виконає свої обіцянки і власники “хрущівок” отримають нове комфортабельне житло	27,0
Міська влада не виконає обіцянок і власники “хрущівок” залишаться без житла взагалі	38,8
Інше	5,9
Важко відповісти	28,3

Обов'язковими умовами відселення власників квартир у застарілих будинках 86% киян вважають безкоштовне надання житла в іншому будинку. Всі інші умови – надання житла більшої площі, надання житла в тому самому районі, в новому будинку, можливість придбання додаткового житла за доплату – опитані вважають скоріше бажаними, ніж обов'язковими умовами.

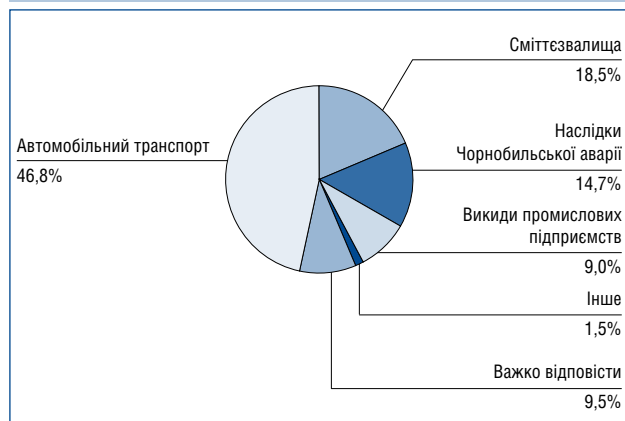
Інша справа, що відносна більшість (39%) опитаних упевнені, що міська влада, яка зараз обіцяє у випадку реконструкції зазначених кварталів надання власникам квартир у “хрущовках” іншого житла, не виконає обіцянок, і власники “хрущовок” залишаться взагалі без житла. Вірять обіцянкам влади лише 27% киян. Такий розподіл відповідей виразно свідчить про низький рівень довіри жителів міста до міської влади, – що може бути відчутною перешкодою здійсненню планів реконструкції кварталів, забудованих застарілим житлом.

Питання екології

Однією з найбільш гострих проблем міста кияни вважають екологічну ситуацію. Як відзначалося вище, 27% киян не задоволені екологічною ситуацією в районі, де вони проживають (перша позиція з шести запропонованих варіантів відповіді).

При цьому, майже 47% опитаних віддали першість у негативному впливі на екологію міста автомобільному транспорту. Другу позицію посіли сміттєзвалища; наслідки Чорнобильської аварії відзначили лише 15% респондентів (таблиця “Що з наведеного найбільшою мірою негативно впливає на екологічну ситуацію в Києві?”).

Що з наведеного найбільшою мірою негативно впливає на екологічну ситуацію в м.Києві?
% опитаних

Відповідно, абсолютна більшість жителів Києва підтримують такі заходи з покращення екологічної ситуації, як посилення контролю рівня токсичності вихлопних газів автомобілів (97%), впровадження новітніх технологій переробки сміття і відходів (95%), а також винесення екологічно небезпечних промислових підприємств за межі міста (92%). Інші заходи, наведені в таблиці “Чи підтримуєте Ви наступні заходи...?”, підтримують дещо менше, але в кожному випадку – більшість опитаних.

Чи підтримуєте Ви наступні заходи, спрямовані на покращення екологічної ситуації в м.Києві?
% опитаних

Заход	Підтримую	Не підтримую	Важко відповісти	Взагалі не розумію, про що йдеться
Посилений контроль рівня токсичності вихлопних газів автомобілів	96,7	1,5	1,4	0,4
Впровадження новітніх технологій переробки сміття і відходів	95,3	0,6	4,1	0,0
Винесення екологічно небезпечних промислових підприємств за межі м.Києва	92,1	1,4	5,8	0,7
Посилення обмежень руху автотранспорту в центральних районах м.Києва	83,2	5,4	11,2	0,2
Побудова підземних паркінгів для автомобілів	79,9	7,1	12,3	0,7
Побудова нових сміттєспалювальних заводів	72,7	16,8	10,3	0,2
Впровадження додаткового “екологічного” податку на підприємства	63,9	18,5	17,4	0,2

Київ і міста-супутники

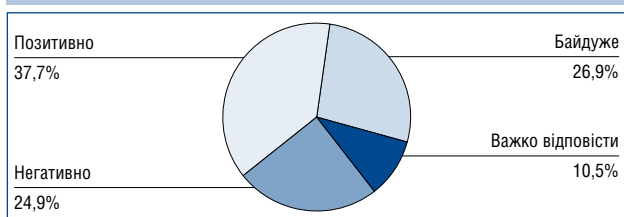
Серед киян немає єдиної думки стосовно відносин столиці з її містами-супутниками. Третина (34%) опитаних не змогли визначитися з позиціями стосовно перспектив розвитку таких відносин; 29% – вважають, що ці відносини мають будуватися на підставі угод про надання певних послуг або переваг жителям міст-супутників в обмін на використання їх територій; 20% – схиляються до думки про створення Київського регіону як окремої адміністративної одиниці; 13% – вважають за можливе включення міст-супутників до складу Києва (таблиця “Як повинні будуватися відносини Києва і міст-супутників...?”).

Як повинні будуватися відносини м.Києва і міст-супутників, і яка з наведених моделей побудови цих відносин є найкращою?
% опитаних

Київська влада має укласти з містами-супутниками м.Києва угоду про надання певних послуг або переваг громадам цих міст в обмін на використання їх території	28,9
Необхідно утворити Київський регіон як окрему адміністративну одиницю, яка включала би м.Київ та територію прилеглих до нього міст-супутників і селищ	20,3
Міста-супутники повинні бути включені до складу м.Києва	12,6
Інше	4,6
Важко відповісти	33,6

Водночас, до ідеї розширення території Києва шляхом приєднання до нього кількох малих міст-супутників 38% опитаних поставилися позитивно, чверть – негативно. 27% – повідомили, що їм байдуже (діаграма “Зараз обговорюється питання про розширення...?”).

Зараз обговорюються питання про розширення території м.Києва шляхом приєднання до нього кількох малих міст-супутників (наприклад, Броварів, Вишгорода). Як Ви ставитеся до цієї ідеї?
% опитаних

Так само, як стосовно відносин Києва і міст-супутників, побутують різні думки стосовно податку на доходи жителів міст-супутників, які працюють у столиці. Зараз ці податки стягаються до бюджету Києва, що позбавляє малі міста значної частки надходжень до місцевих бюджетів. Погоджуються з таким станом справ 35% киян; 22% – дотримуються тієї думки, що ці податки потрібно розділяти між бюджетом Києва та бюджетами міст-супутників; 17% – вважають, що їх варто перераховувати до бюджетів міст-супутників, де живуть працівники (таблиця “У Києві працюють багато жителів міст-супутників...”).

У Києві працює багато жителів міст-супутників, податок на доходи яких перераховується до бюджету Києва. Ці податки потрібно залишати в Києві, передавати тим містам, де живуть ці люди, чи розподіляти між Києвом і цими містами?	
% опитаних	
Потрібно податок на доходи жителів міст-супутників Києва, які працюють у Києві, перераховувати лише до київського бюджету	34,6
Потрібно розподіляти ці податки між Києвом і містами-супутниками	21,8
Потрібно ці податки перераховувати до бюджетів міст, де ці люди живуть	16,9
Мене це не цікавить	9,7
Важко відповісти	17,0

Кияни: ставлення до міста та соціально-демографічні характеристики

Переважна більшість (74%) киян хотіли б, щоб їх діти жили тільки в Києві; лише 13% – бачать своїх дітей жителями інших міст чи інших країн (діаграма “Чи хотіли б Ви...?”).

Половина жителів Києва вважають, що столичний статус міста підвищує якість життя в ньому; третина – переконані, що зазначений статус жодним чином не впливає на якість життя (діаграма “Яким чином столичний статус...?”).

Матеріальне становище. Матеріальне становище киян є загалом дещо кращим, ніж у середньому в Україні. Так, якщо група тих, хто “ледве зводить кінці з кінцями”, загалом в Україні становить 20%, то в Києві – 10%. Натомість група, яку можна умовно назвати середньодохідною (“у цілому на життя вистачає, але придбання речей тривалого вжитку викликає труднощі”) у Києві становить 42%, тоді як у середньому в Україні – 34%; група забезпечених (“живемо забезпечено, але зробити деякі крупні покупки по що не в змозі”) складає 18% проти 5%, відповідно⁴ (таблиця “Яке в цілому матеріальне становище Вашої сім’ї?”).

Яке в цілому матеріальне становище вашої сім’ї?	
% опитаних	
У цілому на життя вистачає, але придбання речей тривалого вжитку, таких як меблі, холодильник, телевизор, уже викликає труднощі	41,5
Вистачає на харчування та на придбання необхідних недорогих речей	28,9
Живемо забезпечено, але зробити деякі покупки ми поки що не в змозі (купити квартиру, автомобіль тощо)	17,6
Ледве зводимо кінці з кінцями, грошей не вистачає навіть на необхідні продукти	9,7
Ми можемо собі дозволити придбати практично все, що хочемо	0,2
Важко відповісти	2,1

Про матеріальне становище киян можна судити також з того, де вони купують продукти харчування, а також одяг і взуття. Як свідчать дані, наведені в таблиці “Де Ви, як правило, купуєте...?”, відносна більшість жителів міста купують продукти харчування в супермаркетах, третина – на організованих ринках, лише 4% – користуються послугами стихійних ринків.

Водночас, одяг і взуття кияни купують насамперед на організованих ринках (49%), де, як відомо, ціни є нижчими, ніж у магазинах. 7% – послугуються стихійними ринками; 3% – магазинами “секонд-хенд”. У спеціалізованих фірмових магазинах купують одяг і взуття лише 9% киян.

Де Ви, як правило, купуєте...	
% опитаних	
продукти харчування?	
У супермаркеті	37,1
На організованому ринку	33,2
У магазині	15,2
На стихійному ринку	3,9
В інших місцях	1,8
Не купую продуктів харчування	1,9
Важко відповісти	6,9

одяг і взуття?	
На організованому ринку	48,8
В інших магазинах	14,1
У спеціалізованих фірмових магазинах (бутіках)	8,8
На стихійному ринку	5,6
В комісійних магазинах, магазинах “секонд-хенд”	3,4
В універмазі	2,8
В інших місцях	0,9
Не купую одягу і взуття	6,4
Важко відповісти	9,2

⁴ Для порівняння наводяться результати загальнонаціонального опитування проведеного з 20 по 27 грудня 2005р. Опитано 2009 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

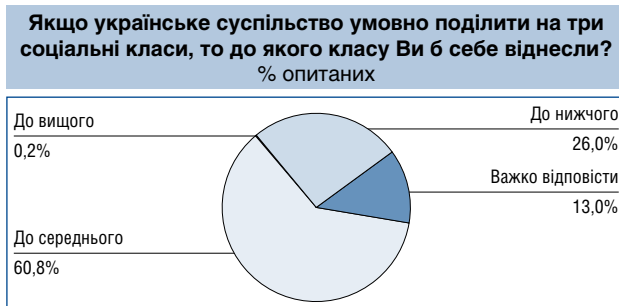
Отже, можна припустити, що доходи киян дозволяють їм купувати досить якісні продукти харчування, проте є недостатніми для того, щоб поповнювати гардероб з мережі офіційної торгівлі.

Водночас, матеріальний добробут киян не має стійкого характеру: 46% жителів міста не мають заощаджень, майже третині (31%) – у випадку втрати джерела доходів вистачить заощаджень на місяць чи менше ніж на півроку. Лише 6% киян повідомили, що їх заощаджень вистачить на більш тривалій проміжок часу (таблиця “Якщо Ви раптом втратите джерело доходів...?”)

Якщо Ви раптом втратите джерело доходів, на який час Вам вистачить Ваших заощаджень? % опитаних	
Не маю заощаджень	46,3
На 1 місяць	17,4
Менше ніж на півроку	13,7
На півроку - рік	4,3
На рік або більше	1,2
На кілька років	0,5
Важко відповісти	16,6

За такого стану справ, киян важко вважати інвесторами розвитку власного міста.

Самовизначення в координатах соціальних класів. Більшість (61%) киян відносять себе до середнього класу; 26% – до нижчого (діаграма “Якщо українське суспільство умовно поділити...?”)

Цікаво, що майже третина (32%) тих, хто відніс себе до середнього класу, зробили це тому, що вони себе “так відчують”, 29% – оскільки мають середній рівень доходів, по 10% – тому що мають високий рівень освіти чи кваліфікації або займаються діяльністю, якою, як правило, займаються представники середнього класу (таблиця “Чому Ви віднесли себе до середнього класу?”).

Чому Ви віднесли себе до середнього класу? % опитаних	
	Тих, хто відносить себе до середнього класу
Просто я так себе відчуюю	31,7
Маю середній рівень доходів	29,1
Займаюся діяльністю, якою, як правило, займаються представники середнього класу	10,1
Маю високий рівень освіти (кваліфікації)	10,0
Не хочу відносити себе до нижчого класу, це принизливо	6,9
Я хочу жити так, як живе середній клас в європейських країнах	6,5
Мої друзі належать до середнього класу	1,1
Важко відповісти	4,6

ВИСНОВКИ

Як свідчать результати соціологічних опитувань, кияни не вдоволені міською владою, проте не схильні до кардинальних змін її організації. Так, майже половина опитаних згодні, що функції виконавчого органу Київської міської ради виконує міська державна адміністрація. Водночас, переважна більшість – підтримують припинення практики суміщення депутатами міської і районних рад депутатських повноважень і посад у відповідних державних адміністраціях, а також суміщення однією особою посад міського голови, голови Київської міської ради і глави Київської міської державної адміністрації. Не має підтримки киян ідея ліквідації районних рад і районних державних адміністрацій.

Жителі міста підтримують як впровадження різних форм громадського контролю над діяльністю міської влади, так і активізацію участі громади в міському врядуванні. Проте, громадська активність самих киян є досить низькою, а коли йдеться про особисту участь респондентів у будь-яких виявах громадської діяльності, то відносна більшість (35-40%) – повідомляють, що участі в ній не братимуть.

Пріоритетами економічного розвитку міста кияни вважають насамперед культуру, туризм, науку та освіту. Пріоритетними статтями видатків міського бюджету – будівництво соціального житла, будівництво і ремонт доріг, комплексний капітальний ремонт комунальних мереж.

У частині забудови Києва та використання міських земель: кияни негативно ставляться до забудови історичної, зелених і прибережних зон міста; підтримують перетворення історичного центру Києва на пішохідну зону; вважають за потрібне ухвалення спеціальних нормативних актів, які гарантували перетворення міста на безбар’єрне середовище; віддають перевагу не продажу землі, а наданню її в оренду; підтримують надання права власності на прибудинкові території об’єднанням власників житла

Джерела додаткових надходжень до міського бюджету кияни вбачають насамперед у більш ефективному використанні наявних коштів, зменшенні витрат на утримання управлінського апарату, встановленні громадського контролю над формуванням бюджету і витрачанням бюджетних коштів, а також – запровадженні додаткового комунального податку на високодохідні групи громадян, впровадженні податку на нерухомість (залежно від розміру житла) та паспортизації сімей з метою впорядкування соціальної допомоги і припинення практики її надання забезпеченим сім’ям.

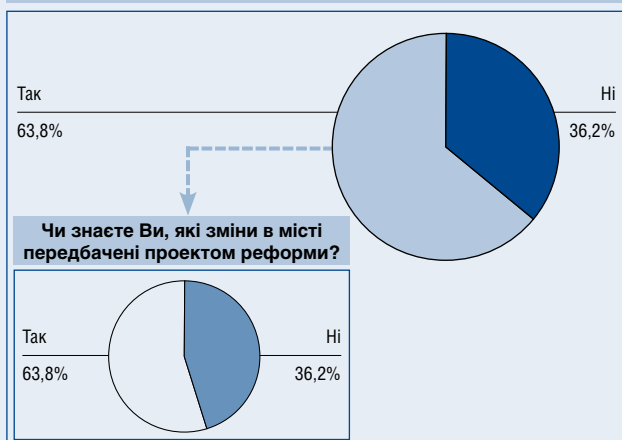
Серед киян не існує єдиної думки стосовно відносин столиці з її містами-супутниками. Третина опитаних не змогли визначитися в цьому питанні; 29% – вважають, що ці відносини мають будуватися на підставі угод про надання певних послуг або переваг жителям міст-супутників в обмін на використання їх території; 20% – схиляються до думки про створення Київського регіону як окремої адміністративної одиниці; 13% – вважають за можливе включення міст-супутників до складу Києва. ■

СТАВЛЕННЯ КИЯН ДО АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ РЕФОРМИ МІСТА¹

Напередодні виборчої кампанії 2006р. була висунута ідея адміністративно-територіальної реформи в Києві, яка мала на меті наступне зменшення кількості районів і, відповідно, зміну їх меж². Соціологічне опитування жителів міста засвідчило їх негативне ставлення до цієї пропозиції. Кияни оцінили пропоновану реформу як таку, що потрібна владі, а не жителям міста.

Опитування, проведене у вересні 2005р., показало, що про реформу знають майже 64% киян. Водночас, лише 35% (55% тих, хто знає про реформу) – знають також, які саме зміни вона передбачає. Більше того, з'ясувалося, що лише 35% киян можуть правильно назвати нинішню кількість районів міста.

Чи знаєте Ви, що найближчим часом у Києві планується проведення адміністративно-територіальної реформи? % опитаних

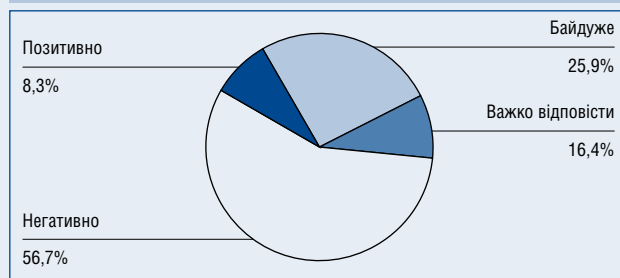
Дві третини (66%) киян упевнені, що не потрібно змінювати кількість районів; майже дві третини

Чи потрібно... % опитаних

(64%) – вважають, що не потрібно змінювати межі адміністративних районів у місті; більшість (57%) – висловили негативне ставлення до переходу їх будинку в підпорядкування іншого адміністративного району.

Як би Ви поставилися до того, що будинок, у якому Ви живете, перейшов у підпорядкування до іншого адміністративного району? % опитаних

Загалом, 70% опитаних не підтримують проведення запропонованої реформи; підтримують її лише 10%; кожен п'ятий опитаний не зміг визначитися з відповіддю.

Головні причини несприйняття реформи полягають у наступному.

По-перше, більшість (56%) киян упевнені, що зменшення кількості районів призведе до зменшення доступності адміністративних послуг, що надаються районними органами влади та органами самоврядування.

Якщо кількість адміністративних районів у місті зменшиться, а самі райони збільшаться, як це вплине... % опитаних

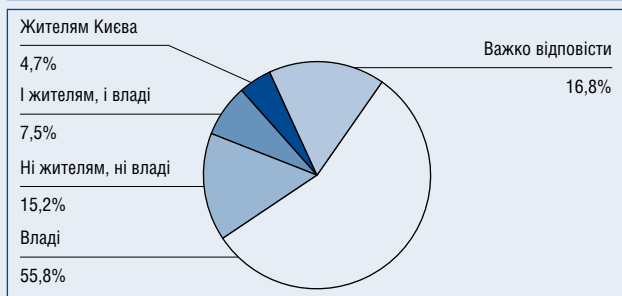
¹ Результати опитування, проведеного з 10 по 18 вересня 2005р. Опитано 828 респондентів віком від 18 років.

² До 2002р. в місті було 14 адміністративних районів.

По-друге, майже половина (47%) опитаних вважають, що внаслідок реформи знизиться якість комунальних послуг.

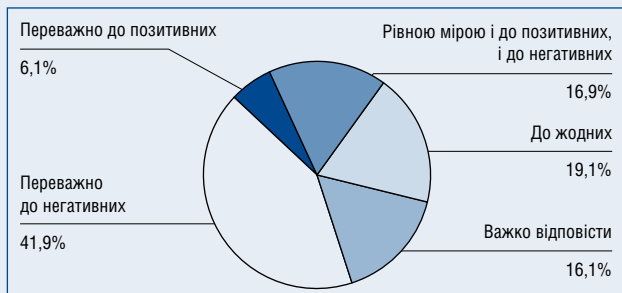
По-третє, понад половина (56%) киян переконані, що реформа потрібна, насамперед, владі; лише 5% вважають, що вона потрібна киянам.

Проведення адміністративно-територіальної реформи в Києві потрібно, насамперед, населенню Києва, чи представникам влади?
% опитаних

Загалом, відносна більшість (42%) киян передбачають, що реформа призведе переважно до негативних наслідків; позитивних наслідків очікують лише 6%

До яких, позитивних чи негативних, наслідків призведе адміністративно-територіальна реформа в Києві?
% опитаних

Які саме позитивні або негативні наслідки буде мати проведення цієї реформи?*
% опитаних

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

опитаних. Майже кожен п'ятий (19%) – упевнений, що реформа не матиме жодних наслідків.

Серед **негативних наслідків** реформи кияни бачають, насамперед, наступні:

- більш складний доступ до районних органів влади та органів місцевого самоврядування (39%);
- плутанина із списками виборців на виборах (31%)
- збільшення рівня корупції в районних органах влади (30%);
- порушення існуючої інфраструктури в місті (29%);
- конфлікти між представниками районної влади різних районів через економічно прибуткові об'єкти (20%).

Серед **позитивних наслідків** респонденти відзначили лише зменшення витрат міського бюджету (12%) і покращення управління міським господарством (6%). Проте, загального негативного ставлення киян до адміністративно-територіальної реформи це не змінює.

Загалом, наведені вище дані дають підстави для наступних припущень.

Низький рівень поінформованості киян про можливу адміністративно-територіальну реформу міста, власне, навіть про нинішню кількість міських районів, їх байдужість до питання про підпорядкування будинку, в якому вони мешкають, тому чи іншому адміністративному району, може розглядатися як одне із свідчень відчуження жителів міста від органів державної влади та органів місцевого самоврядування районного рівня.

Від реформування кияни не чекають покращення стану справ у місті чи районі, підвищення якості послуг, що їх мають надавати міські та районні органи державної влади чи органи місцевого самоврядування. Жителі міста впевнені в тому, що запропонована реформа потрібна скоріше владі, а не киянам, і не підтримують її. Більшість киян вважають не доцільним зміни ні кількості районів міста, ні їх меж.

Відносна більшість жителів очікують переважно негативних наслідків від здійснення пропонуваної реформи, вважаючи, що вона призведе, насамперед, до зниження доступності районних органів виконавчої влади та органів самоврядування. Кожен п'ятий киянин упевнений, що реформа жодних наслідків – ні позитивних, ні негативних, не матиме.

Зазначені позиції жителів міста можна розглядати як опосередковану оцінку ними адміністративно-територіальної реформи, яка відбулася в 1999р., і внаслідок якої кількість районів міста була зменшена з 14 до 10. Очевидно, що в очах киян названа реформа відчутних позитивних результатів не мала. Водночас, могли виявитися її негативні наслідки, що полягали у збільшенні території районів міста без здійснення заходів із забезпечення доступності районних адміністративних установ.

ЖИТЕЛІ МІСТ-СУПУТНИКІВ КИЄВА ПРО УЧАСТЬ ГРОМАДИ В МІСЬКОМУ САМОВРЯДУВАННІ, ПРІОРИТЕТИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТОЛИЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО РЕГІОНУ

Протягом останніх років активно дискутується питання створення Столичного округу, до якого б належали Київ та його міста-супутники – Бориспіль, Бровари, Васильків, Вишгород, Обухів та ін. Ініціатива створення округу ґрунтується на тій обставині, що названі міста і прилеглі до них території реально вже сьогодні становлять агломерацію, тобто є єдиною системою господарських, трудових, культурно-побутових та інших взаємозв'язків.

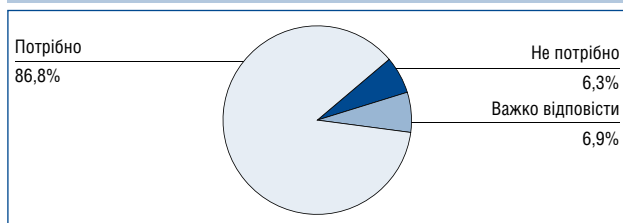
З огляду на це, в межах проекту “Київ – самоврядна територія, столиця України” були проведені соціологічні опитування жителів міст-супутників Києва, які загаданими ініціативами передбачено приєднати до столиці. Нижче наводяться результати опитування, що стосувалося бачення жителями міст-супутників участі громади в міському врядуванні, а також – пріоритетів і перспектив розвитку міст та їх стосунків з Києвом.

Результати опитування порівнюються з результатами аналогічного опитування жителів Києва, що дає можливість скласти уявлення про спільні і відмінні позиції киян і жителів міст-супутників стосовно місцевого самоврядування і шляхів розвитку столиці і прилеглих до неї територій¹.

Громадська активність жителів міст-супутників Києва

Порівняно з киянами, респонденти з міст-супутників більшою мірою підтримують думку про доцільність підвищення громадянської активності жителів шляхом їх залучення до управління міським господарством і прийняття рішень у всіх сферах життя міста – 87% проти 64% киян (діаграма “Чи потрібно сприяти підвищенню громадської активності...?”).

Чи потрібно сприяти підвищенню громадянської активності жителів Вашого міста через їх залучення до управління міським господарством, до прийняття рішень у всіх сферах?
% опитаних

Так само частіше жителі міст-супутників відзначають доцільність розвитку всіх форм участі жителів в управлінні містом – 75-88% проти 54-66%, жителів Києва (таблиця “Чи потрібно розвивати такі форми участі...?”).

Чи потрібно розвивати такі форми участі жителів Вашого міста в управлінні? % опитаних			
	Потрібно	Не потрібно	Важко відповісти
Ради громадського контролю над діями органів влади	87,7	6,2	6,1
Будинкові комітети	87,4	6,1	6,5
Територіальні ради громадського самоврядування	77,9	12,4	9,7
Громадські організації, що займаються вирішенням різноманітних проблем міста	74,6	15,0	10,4

Більшість жителів міст-супутників підтримують заходи з посилення громадського контролю над діяльністю міської влади. Як видно з таблиці “Як би Ви поставилися до таких заходів...?”, абсолютна більшість (93%) опитаних підтримують регулярні звіти про виконання міського бюджету перед громадою, переважна більшість – створення спільних комісій представників влади і громадськості для формування спільної позиції і прийняття рішень, а також – створення громадських комітетів для здійснення контролю над процесами приватизації. Так само переважна більшість підтримують участь будинкових і квартальних комітетів, громадських експертних рад у формуванні та виконанні міського бюджету (створення для виконання таких

¹ Опитування жителів міст-супутників проведено з 4 по 16 березня 2006р. у містах Борисполі, Броварах, Боярці, Вишневому, Вишгороді, Ірпені. Опитано 589 респондентів за вибіркою, що репрезентує населення цих міст за віком і статтю. Теоретична похибка вибірки не перевищує 4,1%.

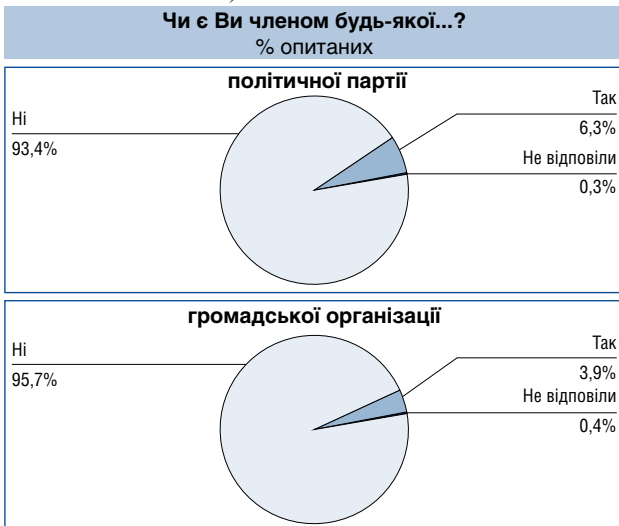
Згадані результати опитування киян, з якими здійснюються порівняння, докладно наводяться в матеріалі “Кияни про міське врядування: оцінки стану і бачення перспектив”, вміщеному в цьому журналі.

Як би Ви поставилися до наступних заходів...? % опитаних				
	Підтримую	Не підтримую	Важко відповісти	Взагалі не розумію, про що йдеться
Регулярні звіти про виконання міського бюджету перед громадою	93,0	4,0	3,0	0,0
Участь будинкових та квартальних комітетів, громадських експертних рад у формуванні та виконанні міського бюджету	75,7	13,4	10,0	0,9
Створення громадських комітетів, які б здійснювали контроль над процесами приватизації	74,5	8,0	15,7	1,8
Створення спільних комісій представників влади і громадськості для формування спільної позиції, прийняття рішень	74,1	9,9	14,8	1,2
Впровадження у Вашому місті "електронного врядування" – тобто можливості спілкування з органами влади та посадовими особами за допомогою мережі Інтернет та електронної пошти (отримання інформації, замовлення необхідних документів, довідок, запис на особистий прийом тощо) – на зразок того, як сьогодні можна спілкуватися з податковою службою за допомогою пошти	58,5	7,6	25,0	8,9
Створення незалежної від міської влади Рахункової палати міста для контролю над формуванням і виконанням бюджету міста	51,2	20,5	23,2	5,1
Юридичне закріплення і суворе дотримання статусу ініціативних груп громадян (наприклад, право участі у розгляді на засіданні міської ради питань, задля вирішення яких ці ініціативні групи створені)	50,7	16,2	25,8	7,3

завдань незалежної від міської влади Рахункової палати підтримують значно менше опитаних – 51%).

При цьому, нинішній рівень участі жителів міст-супутників в організованих формах громадської діяльності є досить низьким і фактично не відрізняється від аналогічних показників для жителів Києва (діаграма "Чи є Ви членом...?").

Подібними є і показники участі та готовності до участі в організованих формах громадської діяльності: лише 22-31% опитаних виявляють вербальну готовність до участі в таких формах; відносна більшість (36-43%) – засвідчують відмову. Примітно, що в містах-супутниках, так само, як у Києві, дві третини жителів або впевнені, що не будуть обмежувати власні потреби в інтересах міста і співгромадян (34%), або вважають це малоімовірним (34%) (таблиця "Чи береже Ви участь або готові взяти участь...?").

Чи береже Ви участь або готові взяти участь у таких формах громадської діяльності...? % опитаних					
	Вже беру участь	Не беру, але цілком готовий взяти участь	Малоімовірно, що візьму участь	Впевнений, що не братиму участі	Важко відповісти
Збирання колективних підписів	3,6	23,7	28,1	41,1	3,5
Ініціативні групи з вирішення тієї чи іншої проблеми	2,5	30,9	26,4	37,4	2,8
Громадянські комітети, ради самоврядування тощо	1,8	21,8	32,0	39,5	4,9
Участь у діяльності будинкових комітетів	1,3	30,3	29,2	36,2	3,0
Обмеження власних потреб в інтересах міста та співгромадян (наприклад, в інтересах захисту довкілля)	1,0	23,7	33,8	34,2	7,3

Жителі міст-супутників так само, як кияни, мало обізнані з такими документами, як бюджет міста, статут громади та Генеральний план розвитку Києва до 2020р., виняток становить статут громади, про який "щось чули" третина жителів міст-супутників проти 16% киян, а "нічого не чули" – дві третини проти 82% жителів Києва (таблиця "Чи знайомі Ви з наступними документами?").

Чи знайомі Ви з наступними документами? % опитаних			
	Добре знайомий	Щось чув про такий документ, але з ним не знайомий	Нічого не чув про такий документ
Бюджет Вашого міста	9,0	46,0	45,0
Генеральний план розвитку м. Києва до 2020р.	1,0	35,4	63,6
Статут громади Вашого міста	0,9	33,4	65,7

Водночас, рівень вербальної готовності жителів міст-супутників до участі в разових виявах громадської активності є відчутно вищим, ніж у киян. Так, у громадських слуханнях з важливих питань розвитку міста готові брати участь 18% опитаних жителів міст-супутників проти 12% киян, у заслуховуванні публічних звітів міського голови – 28% проти 14% киян, у громадських роботах з благоустрою міста – 15% проти 9%, відповідно (таблиця "Чи готові Ви брати участь у таких заходах...?").

Чи готові Ви брати участь у таких заходах? % опитаних				
	Так, обов'язково	Іноді, залежно від обставин	Не братиму участі	Важко відповісти
Публічний звіт про роботу голови ради району, де Ви проживаєте	33,5	35,1	28,4	3,0
Публічний звіт про роботу міського голови	28,2	38,2	31,1	2,5
Громадські слухання з питань забудови кварталу, вулиці, двору, де знаходиться Ваш будинок	25,8	41,3	30,2	2,7
"Суботники" з благоустрою кварталу, вулиці, подвір'я Вашого будинку	25,0	35,0	34,9	5,1
Громадські слухання з важливих питань розвитку міста (формування бюджету, забудови історичного центру тощо)	18,0	38,2	40,6	3,2
Громадські роботи з благоустрою міста	15,3	37,5	43,6	3,6
"Суботники" з благоустрою міста	14,8	37,2	42,1	5,9

Отже, можна відзначити, що респонденти з міст-супутників, порівняно з киянами, дещо частіше висловлюються на користь підвищення громадської активності місцевих жителів та власної участі в її разових виявах. Можливо, це пояснюється більшою близькістю жителів невеликих міст до місцевої влади та більшою згуртованістю місцевих громад. Утім, нинішній рівень громадської активності жителів міст-супутників та їх вербальна готовність до участі в організованих формах громадської діяльності є так само невисокими, як у жителів мегаполісу.

Пріоритети економічного розвитку Києва та навколишнього регіону

Позиції жителів міст-супутників у питанні пріоритетів економічного розвитку Києва та столичного регіону принципово відрізняються від позицій киян. Так, якщо кияни вважають, що пріоритетними напрямками економічного розвитку столиці мають бути культура, туризм, наука та освіта, то жителі міст-супутників віддають перевагу насамперед промисловості (54% проти 21% киян). Значні частини опитаних відзначили також транспортні перевезення (42% проти 21% жителів Києва), торгівлю (25% проти 20% киян), авіаційні перевезення і транзит (11% проти 6% киян).

Проте, як свідчать дані, наведені в таблиці “Якими мають бути пріоритети економічного розвитку...?”, серед таких пріоритетів майже половина (48%) жителів міст-супутників відзначили сфери науки та освіти, майже третина (32%) – культури і туризму. Привертає увагу та обставина, що однакові частини опитаних як киян, так і жителів міст-супутників (по 28%) відзначили важливість розвитку малого та середнього підприємництва.

Якими мають бути пріоритети економічного розвитку м.Києва та навколишнього регіону?*	
% опитаних	
Промисловість (розвиток у м.Києві та прилеглому регіоні потужних промислових підприємств)	53,9
Наука, освіта (розвиток у м.Києві наукових осередків, інноваційних центрів, якісних освітніх закладів, перетворення м.Києва на міжнародний науково-освітній центр)	48,3
Транспортні перевезення і транзит (перетворення м.Києва на потужний транспортний вузол залізничних та автомобільних перевезень)	41,6
Культура, туризм (розвиток у м.Києві мережі культурно-мистецьких установ, відновлення пам'яток культури і природного ландшафту, розвиток туристичної інфраструктури)	31,8
Мале і середнє підприємництво в різних галузях і сферах	27,8
Торгівля (розвиток мережі торговельних центрів, проведення виставок, ярмарків, перетворення м.Києва на європейський центр міжнародної торгівлі)	25,1
Фінанси (розвиток мережі банківських та інших фінансових установ, перетворення м.Києва на міжнародний центр здійснення фінансових, валютних, фондових операцій у Східній Європі)	14,2
Авіаційні перевезення і транзит (перетворення м.Києва на потужний міжнародний вузол авіаперевезень)	10,7
Розвиток розважальної індустрії	2,4
Інше	0,6
Важко відповісти	5,6

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше трьох прийнятних варіантів відповіді.

Водночас, більшість (59%) жителів міст-супутників засвідчили негативне ставлення до перенесення до їх міста екологічно небезпечних підприємств із Києва, 17% опитаних заявили, що поставилися б до такого кроку позитивно, оскільки підприємство в місті – це робота для його жителів і відрахування до місцевого бюджету, ще 23% – обумовили позитивне ставлення вжиттям заходів, що дозволять звести шкідливий вплив підприємства на довкілля до мінімуму (діаграма “У Києві багато говориться про можливість винесення екологічно небезпечних підприємств...?”).

У Києві багато говорять про можливість винесення екологічно небезпечних промислових підприємств за межі м.Києва. Як би Ви поставились, якби одне з таких підприємств було розташоване у Вашому місті? % опитаних

У будь-якому випадку поставлюся до цього негативно	59,1
Поставлюся до цього позитивно лише у тому випадку, якщо це підприємство буде обладнане ефективними очисними спорудами, очисними фільтрами, що зведе до мінімуму шкідливий вплив на довкілля	22,5
У будь-якому випадку поставлюся позитивно, оскільки підприємство у місті – це робота для жителів, відрахування до бюджету міста	16,6
Важко відповісти	1,8

Пріоритети і джерела формування бюджету міста

Так само, як і у випадку з киянами, бачення жителями міст-супутників бюджетних пріоритетів корелює з їх баченням найбільш гострих міських проблем. Як з'ясувалося, для жителів міст-супутників – це проблема доріг (її відзначили 57% опитаних), тоді як кияни вважають такою проблему доступного житла. Інших відмінностей у градації статей бюджетних витрат, якби жителі самі формували міські бюджети, між київським бюджетом і бюджетами міст-супутників немає. Так само, як і киян, жителів міст-супутників турбує стан комунальних мереж, оснащення житлового фонду енергозберігаючим обладнанням та збільшення соціальної допомоги незахищеним верствам населення міст (таблиця “Якби Ви формували бюджет міста...?”).

Якби Ви формували бюджет міста, то які статті витратків Ви б визначили як пріоритетні?*

% опитаних

Будівництво і ремонт доріг, транспортних розв'язок, паркінгів тощо	56,5
Комплексний капітальний ремонт комунальних мереж міста	45,3
Будівництво соціального (доступного) житла	42,7
Збільшення соціальної допомоги незахищеним верствам населення міста	28,6
Оснащення житлового фонду енергозберігаючим обладнанням (склопакети; лічильники тепла, газу, гарячої води)	20,9
Підвищення заробітної плати медикам, які працюють у державних і комунальних медичних закладах	16,0
Підвищення заробітної плати вчителям і педагогам, які працюють у державних освітніх закладах	15,6
Оновлення парку транспортних засобів міста	13,8
Озеленення міста, відновлення парків, скверів, малих річок	12,2
Будівництво готелів та туристичної інфраструктури	8,9
Надання пільгових кредитів дрібним і середнім підприємцям	7,9
Будівництво спортивних споруд (стадіонів, басейнів, палаців спорту тощо)	6,9
Відбудова і будівництво церков і монастирів	4,0
Відновлення історичних фасадів будинків старовинної забудови міста	2,8
Будівництво театрів, концертних залів, музеїв, картинних галерей тощо	2,7
Інше	0,8
Важко відповісти	1,7

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше трьох прийнятних варіантів відповіді.

Так само, як і кияни, жителі міст-супутників вбачають джерела додаткових коштів для виконання соціальних програм міста насамперед у більш ефективному використанні наявних коштів (97%), зменшенні витрат на утримання управлінського апарату (93%), встановленні громадського контролю над процесом формування бюджету і витрачання бюджетних коштів (84%) та запровадженні додаткового комунального податку на високодохідні групи громадян (60%) (таблиця “Яким чином можна отримати додаткові кошти...?”).

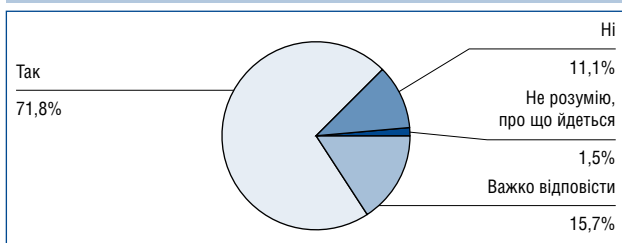

Яким чином насамперед можна отримати додаткові кошти для цього? % опитаних				
	Підтримую	Не підтримую	Важко відповісти	Взагалі не розумію, про що йдеться
Більш ефективно використовувати вже наявні кошти	96,7	0,0	3,3	0,0
Зменшити витрати на утримання управлінського апарату	92,9	1,4	5,5	0,2
Поставити процес формування бюджету і витрачання бюджетних коштів під громадський контроль	83,9	6,8	9,1	0,2
Запровадити додатковий комунальний податок на доходи високодоходних груп громадян	59,9	22,1	17,3	0,7
Запровадити один чи кілька додаткових податків, надходження яких ішли б до міського бюджету	39,0	38,5	21,7	0,8
Підвищити плату за великі земельні ділянки, що продаються будівельним організаціям під забудову	35,2	35,5	28,6	0,7
Запровадити податок на нерухомість (будинки, квартири)	20,5	57,9	20,8	0,8
Запровадити плату за користування мостами через Дніпро	8,8	72,5	17,6	1,1

Привертає увагу, що, на відміну від киян, жителі малих міст більшою мірою схильні підтримати впровадження одного чи кількох податків, надходження від яких спрямовувалися б до міського бюджету – на це згодні 39% жителів міст-супутників проти 26% киян.

Підтримку більшості жителів міст-супутників (72%, так само, як і серед киян) дістала б паспортизація сімей з метою впорядкування надання соціальних виплат, пільг тощо з метою припинення практики надання допомоги забезпеченим сім'ям (діаграма “Чи підтримали б Ви паспортизацію сімей...?”).

Чи підтримали б Ви паспортизацію сімей (домогосподарств) з метою наведення порядку в користуванні пільгами, субсидіями, соціальною допомогою тощо і припинення практики отримання допомоги забезпеченими сім'ями? % опитаних	
---	--

Водночас, як свідчать дані, наведені в таблиці “Яким чином можна отримати додаткові кошти...?”, жителі міст-супутників, так само, як і кияни, не підтримують таких заходів, як запровадження плати за користування мостами через Дніпро (73%), впровадження податку на нерухомість (58%).

Утім, якщо податок на нерухомість буде диференційованим залежно від розміру житла, то більшість (63%)

підтримали б його впровадження – проти 25% тих, хто вважає, що податок на нерухомість запроваджувати за будь-яких умов не потрібно (таблиця “Як Ви ставитеся до впровадження у Вашому місті податку на нерухомість...?”). Лише близько 4% опитаних згодні з його впровадженням, незалежно від розміру житла. Готовність підтримати податок на нерухомість, залежно від розміру житла, є серед жителів міст-супутників дещо вищою, ніж серед киян (58%).

Як Ви ставитеся до впровадження у Вашому місті податку на нерухомість (житло), надходження від якого йшли б на розв'язання соціальних проблем міста? % опитаних	
--	--

Цей податок повинні платити лише ті, хто володіє житлом, розмір якого перевищує санітарні норми проживання та ті, хто володіє більш, ніж однією квартирою (будинком)	63,1
Вважаю, що податок на нерухомість вводити не потрібно	25,3
Повністю підтримую ідею такого податку і вважаю, що його повинні платити всі власники житла, незалежно від його розміру	3,5
Важко відповісти	8,1

Впорядкування міст

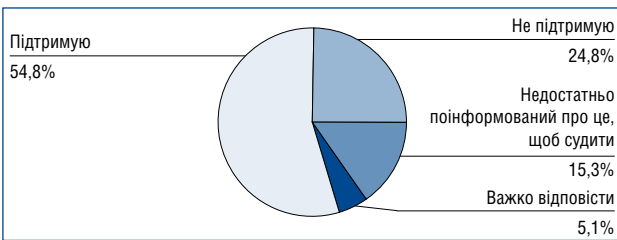
У питаннях впорядкування міст позиції жителів міст-супутників мало відрізняються від позицій киян. Так само абсолютна більшість (93%) опитаних підтримують заборону будь-якого будівництва в зелених зонах міста; 86% – підтримують впровадження додаткового “екологічного” податку на підприємства, що забруднюють довкілля; 96% – вважають потрібне ухвалення спеціальних нормативних актів, які б гарантували людям з особливими потребами реальну можливість адаптації до життя в суспільстві. Переважна більшість (75%) опитаних підтримують надання права власності на прибудинкові території об'єднанням власників житла. 72% (так само, як у Києві) – віддають перевагу не продажу землі, що знаходиться у власності громади міста, а наданню її в оренду (таблиця “Якому способу використання землі...?”).

Якому способу використання землі, що знаходиться в комунальній власності (власності громади міста) доцільно віддати перевагу? % опитаних	
---	--

Надання землі в оренду, в т.ч. довгострокову (в цьому випадку міський бюджет тривалий час отримує орендну плату, яка є, як правило, вищою, ніж земельний податок)	71,9
Продаж (у цьому випадку міський бюджет одноразово отримує суму вартості землі, а надалі – лише земельний податок)	5,8
Важко відповісти	22,3

Водночас, меншою є підтримка планів реконструкції (знесення) п'ятиповерхових житлових будинків 1960-1970 років забудови. Як видно з діаграми “Зараз вирішуються питання...”, підтримують такі плати 55% опитаних жителів міст-супутників Києва, не підтримують – 25% (проти 63% і 8% киян, відповідно). Разом з тим, у випадку відселення жителів п'ятиповерховок, його умови, на думку жителів міст-супутників, можуть бути такими самими, як і на думку киян: єдиною обов'язковою умовою є безкоштовне надання житла в іншому будинку, а надання житла в новому будинку, більшої площі, в тому самому районі та можливість придбання додаткового житла за доплату – розглядаються скоріше як бажані, а не обов'язкові умови (таблиця “Якими повинні бути умови переселення...?”).

Зараз вирішуються питання, пов'язані зі знесенням у місті п'ятиповерхівок 1960-1970рр. побудови ("хрущівки"). Як Ви ставитеся до цієї ідеї загалом?
% опитаних

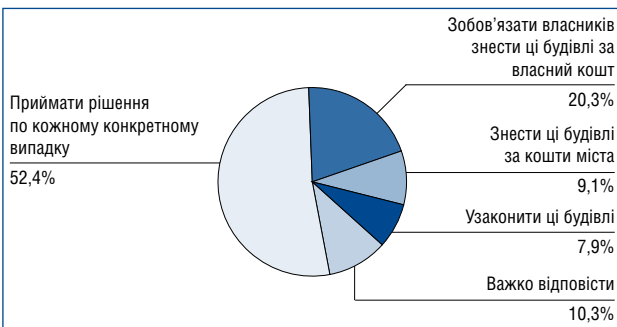

Якими повинні бути умови переселення жителів "хрущівки", що зносяться?
% опитаних

	Обов'язкова умова	Бажана умова	Цю умову взагалі не потрібно виконувати	Важко відповісти
Безкоштовне надання житла в іншому будинку	84,1	13,9	0,2	1,8
Надання житла більшої площі	43,4	47,9	5,0	3,7
Надання житла в новому будинку	41,4	50,8	5,2	2,6
Надання житла в тому ж районі	40,4	50,0	6,1	3,5
Можливість придбання додаткового житла за доплату	22,1	58,5	5,4	14,0

Дещо більш жорсткими є позиції жителів міст-супутників стосовно самовільно зведених у місті будівель, насамперед, гаражів. 28% (проти 20% киян) підтримали знесення цих будівель за кошти самовільних забудовників; 42% (проти 52% киян) – дотримуються поміркованої позиції, вважаючи, що в кожному випадку рішення має прийматися індивідуально. Водночас, 14% (проти 8% киян) – пропонують узаконити самовільну забудову (таблиця "Відомо, що в місті...?").

Відомо, що в місті багато самовільно зведених жителями будівель (насамперед, гаражів). Яким чином слід повестися з самовільними забудовами?
% опитаних

Міста-супутники і Київ

На відміну від позицій киян, позиції жителів міст-супутників з приводу відносин столиці і навколишніх малих міст є дещо більш визначеними. Відносна більшість опитаних (41%) вважають, що міста-супутники мають бути включені до складу Києва; 29% – віддають перевагу побудові відносин на підставі угод про надання певних послуг або переваг жителям міст-супутників в обмін на використання їх територій; 18% – схиляються до думки про створення Київського регіону як окремої адміністративної одиниці (таблиця "Як повинні будуватися відносини Києва і міст-супутників...?").

Як повинні будуватися відносини м.Києва і міст-супутників, і яка з наведених моделей побудови цих відносин є найкращою?
% опитаних

Міста-супутники повинні бути включені до складу м.Києва	41,1
Київська влада має укласти з містами-супутниками м.Києва угоду про надання певних послуг або переваг громадам цих міст в обмін на використання їх території	29,0
Необхідно утворити Київський регіон як окрему адміністративну одиницю, яка включала би м.Київ та територію прилеглих до нього міст-супутників і селищ	17,8
Важко відповісти	12,1

Що стосується податку на доходи жителів міст-супутників, які працюють у Києві, то відносна більшість (41%) опитаних переконані, що цей податок повинен ділитися між київським бюджетом і бюджетом міст, де проживають працівники; чверть респондентів – вважають, що він повністю має перераховуватися до бюджетів малих міст, і лише кожен десятий згоден з нинішньою практикою перерахування податку до бюджету Києва (таблиця "У Києві працюють багато жителів міст-супутників...").

У м.Києві працює багато жителів міст-супутників м.Києва, податок від доходів яких перераховується до бюджету м.Києва. Ці податки потрібно залишати в м.Києві, передавати тим містам, де живуть ці люди, чи розподіляти між м.Києвом і цими містами?
% опитаних

Потрібно розподіляти ці податки між м.Києвом і містами-супутниками	41,0
Потрібно ці податки перераховувати до бюджетів міст, де ці люди живуть	25,2
Потрібно ці податки перераховувати лише до київського бюджету	10,0
Мене це не цікавить	3,4
Важко відповісти	20,4

ВИСНОВКИ

Результати соціологічних опитувань жителів міст-супутників Києва та їх порівняння з результатами опитувань киян засвідчили наступне.

Жителі міст-супутників більшою мірою, ніж кияни, схильні до підтримки створення Столичного регіону. Більшість (59%) опитаних вважають, що їх міста мають бути або включені до складу Києва (41%), або разом із Києвом створити Київський регіон як окрему адміністративну одиницю. Договірні стосунки своїх міст із Києвом підтримують 29% респондентів.

Можна припустити, що об'єднання Києва і міст-супутників не створюватиме особливих соціальних і соціально-психологічних проблем для населення зазначених міст. І кияни, і жителі його міст-супутників фактично однаково бачать як проблеми, так і шляхи розвитку столиці і прилеглих до неї територій. Так само однаково вони ставляться до міських властей, організації міської влади, можливостей і перспектив власної участі в місцевому самоврядуванні.

Нинішній рівень громадської активності жителів і Києва, і міст-супутників є досить низьким. Проте, судячи з показників вербальної готовності опитаних до участі як в організованих формах громадської діяльності, так і в разових акціях, можна припустити, що ресурс громадської активності є значним, і жителі міст загалом готові до участі у здійсненні місцевого самоврядування. ■